

STUDIE & WERK MBO

DE ARBEIDSMARKTPOSITIE VAN MBO-AFGESTUDEERDEN

RAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

HENRI BUSSINK, KOEN VAN DER VEN & IRIS KLINKER

IN OPDRACHT VAN

EW MAGAZINE

AMSTERDAM, JUNI 2023

Samenvatting

De startpositie op de arbeidsmarkt van mbo-afgestudeerden verschilt sterk per niveau (niveau 2, 3 en 4), leerweg (BOL en BBL) en opleidingsrichting (zorg, techniek, economie en landbouw). BBL-afgestudeerden vinden het snelst een substantiële baan, zelfs sneller dan de meeste hbo- en wo-afgestudeerden. Technische en zorgopleidingen bieden de grootste kans op een vast contract en afgestudeerden van technische opleidingen hebben het hoogste startsalaris.

Startpositie van mbo-afgestudeerden op de arbeidsmarkt

De startpositie op de arbeidsmarkt van mbo-afgestudeerden verschilt sterk tussen niveau 2, 3 en 4 en tussen de beroepsopleidende leerweg (BOL) en de beroepsbegeleidende leerweg (BBL).

Werken of doorstuderen?

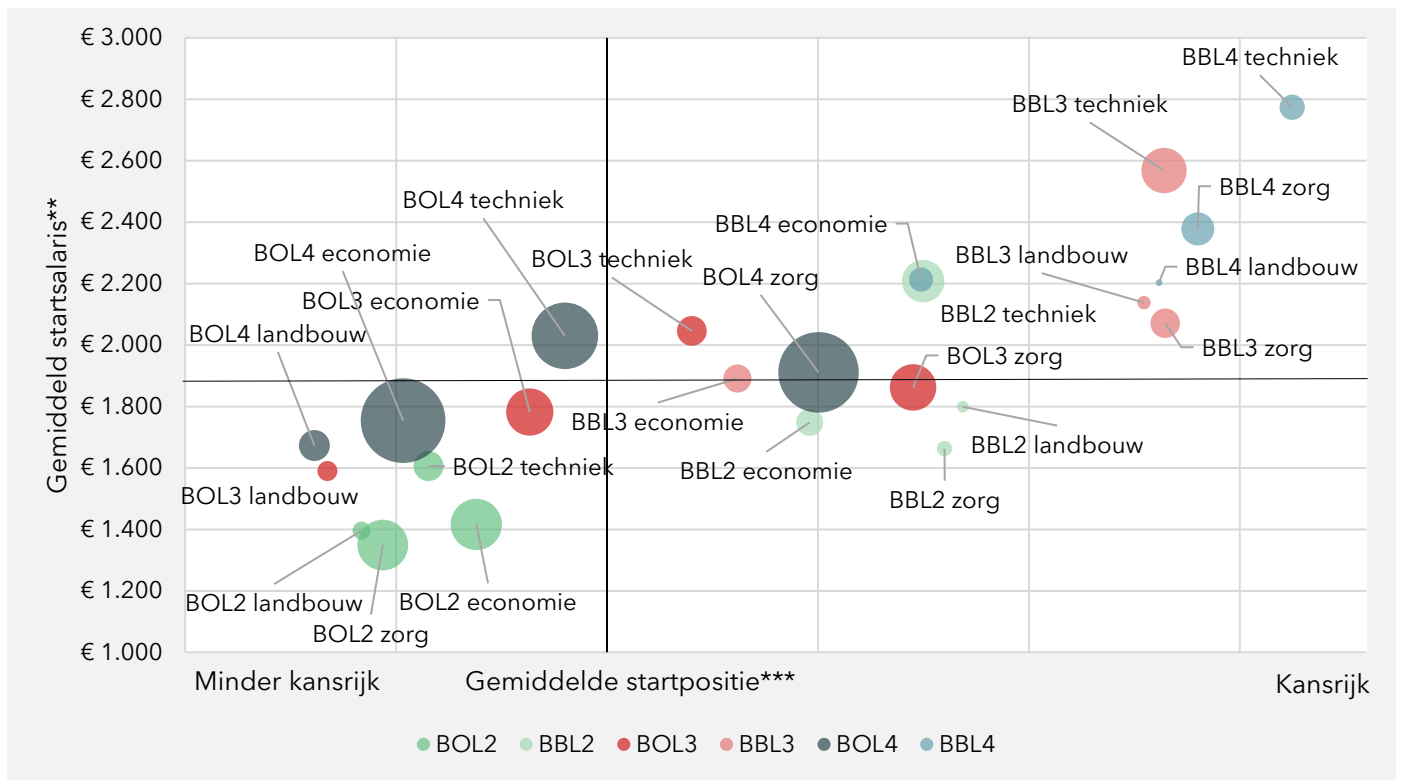
Het totaal aantal voltijds mbo-afgestudeerden tot en met 26 jaar in Nederland neemt af, vooral binnen BOL-niveau 2 en 3. Alleen binnen BOL- en BBL-niveau 4 neemt het aantal afgestudeerden nog toe. De keuze tussen werken en doorstuderen na een mbo-opleiding varieert tussen de verschillende niveaus en leerwegen. Zo neemt het aandeel doorstudeerders af naarmate het niveau oploopt. Daarnaast kiezen BOL-afgestudeerden er vaker voor om door te studeren dan BBL-gediplomeerden die vaker na afstuderen aan het werk blijven op de arbeidsmarkt. Over de tijd neemt het aandeel doorstudeerders binnen de verschillende niveaus af, met name bij economische BOL-opleidingen. Dit is vermoedelijk het gevolg van een krappere arbeidsmarkt, waardoor afgestudeerden makkelijker aan het werk komen.

Startpositie op de arbeidsmarkt

Figuur S.1 laat zien dat voor alle niveaus geldt dat BBL-afgestudeerden gemiddeld de meest kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt hebben in termen van duur tot een eerste substantiële baan en kans op een vast contract (horizontale as) en gemiddeld meer verdienen dan BOL-gediplomeerden (verticale as).¹ Binnen BBL bieden opleidingen op niveau 4 de meest kansrijke startpositie en het hoogste startsalaris, gevolgd door niveau 3 en 2. Binnen BOL hebben afgestudeerden op niveau 3 een iets gunstiger startpositie dan afgestudeerden op niveau 4. Dit komt doordat niveau 4 meer opleidingen aanbiedt met een minder kansrijke startpositie die relatief veel studenten trekken, vooral binnen de sector economie. Technische en zorgopleidingen bieden de grootste kans op een vast contract één jaar na afstuderen, terwijl de kans hierop bij economische opleidingen aanzienlijk lager is. Afgestudeerden van technische opleidingen verdienen het meest één jaar na afstuderen, meer dan afgestudeerden in de andere sectoren zorg, economie en landbouw.

¹ Een substantiële baan is een baan in loondienst bij een in Nederland gevestigd bedrijf van minimaal drie dagen per week en een salaris van minimaal 110, 120 en 130 procent van het wettelijke minimum(jeugd)loon (wm(j)l) voor respectievelijk niveau 2, 3 en 4.

Figuur S.1 BOL-opleidingsrichtingen in de zorg en techniek en alle BBL-opleidingsrichtingen (zorg, techniek, economie en landbouw) bieden een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt*

* De bollen zijn geschaald naar het aantal afgestudeerden per niveau, leerweg en opleidingsrichting.
 ** Het gemiddelde startsalaris betreft het gemiddelde bruto maandloon in loondienst (€) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is het gemiddelde startsalaris gelijk aan € 1.877.
 *** De gemiddelde startpositie betreft de standaardscore (z-score) van de mediane duur tot een eerste substantiële baan (in maanden) en de kans op een vast contract (%) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is de mediane zoekduur gelijk aan 9 maanden en de gemiddelde kans op een vast contract gelijk aan 35 procent.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Verschillen tussen mbo-opleidingen

De startpositie van mbo-afgestudeerden verschilt ook sterk per gevolgde opleiding, zowel tussen als binnen de verschillende niveaus (niveau 2, 3 en 4) en leerwegen (BOL en BBL).

Startsalaris

Wat betreft het startsalaris (in loondienst), verdienen afgestudeerden van de opleiding Procestechniek (BOL- en BBL-niveau 3 en BOL-niveau 4) het meest één jaar na afstuderen. Ook afgestudeerden van de opleidingen Scheepvaart (BBL-niveau 2 en 3) en Bouwkunde (BBL-niveau 3) hebben uitzicht op een relatief hoog startsalaris. Daarentegen verdienen afgestudeerden van de opleidingen Haarverzorging (BOL-niveau 3 en 4) relatief weinig na afstuderen, net zoals afgestudeerden van de opleidingen Mediatechniek (BOL-niveau 2, 3 en 4) en Dier (BBL-niveau 2 en 3 en BOL-niveau 3 en 4).

Duur tot eerste substantiële baan

Wat betreft de duur tot een eerste substantiële baan, vinden vooral BBL-afgestudeerden van technische en zorgopleidingen binnen enkele maanden na afstuderen een substantiële baan. Afgestudeerden van bepaalde BOL-opleidingen, zoals Infrastructuur (BOL-niveau 3), Procestechniek en Verpleging en verzorging (BOL-niveau 3 en 4)

en Maatschappelijke zorg (BOL-niveau 4), vinden ook al binnen gemiddeld vijf maanden een substantiële baan. Opleidingen waarvan afgestudeerden meer moeite hebben om in een substantiële baan terecht te komen, zijn Mode en interieurindustrie (BOL-niveau 3 en 4), Haarverzorging en Dier (BOL-niveau 3) en Mediatechniek, Mediavormgeving en Ruimtelijke vormgeving (BOL-niveau 4).

Kans op een vast contract

Meer dan de helft van alle BBL-afgestudeerden heeft één jaar na afstuderen een vast contract. Voor de meeste BOL-afgestudeerden is dit niet het geval. Toch zijn er ook bepaalde BOL-opleidingen, zoals Verpleging en verzorging (BOL-niveau 3 en 4) en Procestechiek (BOL-niveau 4), waar een meerderheid van de werkende afgestudeerden een vast contract heeft één jaar na afstuderen. Enkele voorbeelden van mbo-opleidingen met weinig perspectief op een vast contract zijn Haarverzorging (BOL-niveau 2) en Dier (BOL-niveau 2 en BBL-niveau 3).

Verschillen tussen mbo-afgestudeerden

De startpositie van mbo-afgestudeerden hangt in mindere mate samen met persoonskenmerken dan met de gevolgde opleiding. Desondanks pakt de overgang naar de arbeidsmarkt voor bepaalde groepen afgestudeerden duidelijk gunstiger of juist minder gunstig dan gemiddeld uit.

Leeftijd, geslacht en migratieachtergrond

Mbo-studenten die op latere leeftijd afstuderen (ouder dan 18 jaar) hebben gemiddeld een hoger startsalaris. Vrouwen met een BOL-opleiding op niveau 2 en 3 vinden sneller een substantiële baan dan mannen, terwijl dit omgekeerd is binnen BOL-niveau 4 en alle BBL-opleidingen. Tussen mannen en vrouwen is er binnen BOL geen verschil in startsalaris zichtbaar, maar binnen BBL verdienen vrouwen gemiddeld tussen de 5 en 8 procent minder dan mannen. Dit is gecorrigeerd voor de gevolgde opleiding en het aantal werkdagen per week. Afgestudeerden met een migratieachtergrond doen er gemiddeld langer over om een substantiële baan te vinden, maar verdienen evenveel of zelfs meer dan afgestudeerden zonder migratieachtergrond. Dit is ook gecorrigeerd voor de gevolgde opleiding en het aantal werkdagen per week. Uit eerder onderzoek blijkt dat dit er deels te maken heeft dat werkende afgestudeerden met een migratieachtergrond vaker werkzaam zijn in sectoren met een hoger gemiddeld uurloon dan werkende afgestudeerden zonder migratieachtergrond (Bisschop et al., 2021).

Relevante bijbaan en betaalde stage

Voor BOL-afgestudeerden geldt dat een (relevante) bijbaan tijdens de opleiding en het volgen van een betaalde stage een positieve invloed hebben op het vinden van een substantiële baan en op de hoogte van het startsalaris. BBL-gediplomeerden is dit niet of minder het geval, omdat zij tijdens hun opleiding al een baan in loondienst hebben (de leerwerkplek) en daarnaast meestal geen bijbaan hebben of een betaalde stage hoeven te lopen. Hun startsalaris ligt daarom gemiddeld al hoger dan die van BOL-afgestudeerden.

Verschillen tussen mbo-, hbo- en wo-opleidingen

In vergelijking met hbo- en wo-afgestudeerden vinden mbo-afgestudeerden gemiddeld minder snel een substantiële baan, hebben gemiddeld een kleinere kans op een vast contract en verdienen gemiddeld minder één jaar na afstuderen. Toch vertellen gemiddeldes niet het hele verhaal over verschillen in startpositie tussen mbo-, hbo- en wo-afgestudeerden. Zo vinden mbo-afgestudeerden van BBL-opleidingen veelal sneller een substantiële baan en hebben zij meer perspectief op een vast contract dan de meeste hbo- en wo-afgestudeerden. Dit komt deels doordat BBL-studenten tijdens hun opleiding al in dienst zijn bij een werkgever, wat zich in een gunstiger startpositie op de arbeidsmarkt vertaalt. Daarnaast verdienen BBL-afgestudeerden in de zorg en techniek gemiddeld evenveel als hbo- en wo-afgestudeerden van alfa-opleidingen. Ook zijn er BOL-opleidingsrichtingen die net zo'n kansrijke startpositie bieden, in termen van duur tot een eerste substantiële baan en kans op een vast

contract, als bepaalde hbo- en wo-opleidingsrichtingen. Dit geldt met name voor zorgopleidingen op niveau 3 en 4. Wel ligt het gemiddelde startsalaris voor BOL-afgestudeerden lager dan voor hbo- en wo-afgestudeerden.

Inhoudsopgave

Samenvatting		i
1	Inleiding	1
2	Ontwikkeling arbeidsmarktpositie van mbo-afgestudeerden	4
	2.1 Aantal afgestudeerden	4
	2.2 Inkomenssituatie	5
	2.3 Salaris	8
	2.4 Duur tot eerste substantiële baan	10
	2.5 Kans op een vast contract	10
3	Verschillen tussen mbo-opleidingen	12
	3.1 Salaris	12
	3.2 Duur tot eerste substantiële baan	17
	3.3 Kans op een vast contract	20
4	Verschillen tussen mbo-afgestudeerden	23
	4.1 Salaris	23
	4.2 Duur tot eerste substantiële baan	27
5	Verschillen tussen mbo-, hbo- en wo-opleidingen	30
	5.1 Verschillen tussen mbo-opleidingen	30
	5.2 Verschillen tussen mbo-, hbo- en wo-opleidingen	33
Referenties		36
Bijlage A	Onderzoeksverantwoording	37
Bijlage B	Extra figuren ontwikkeling arbeidsmarktpositie mbo-afgestudeerden	40
Bijlage C	Extra figuren verschillen tussen mbo-opleidingen	46
Bijlage D	Extra figuren verschillen tussen mbo-afgestudeerden	61

1 Inleiding

Deze speciale editie van Studie & Werk brengt de arbeidsmarktpositie van mbo-afgestudeerden in kaart op basis van registratiegegevens over diploma's, banen en lonen. Dit gebeurt aan de hand van vier indicatoren: de inkomenssituatie, het salaris, de duur tot een eerste substantiële baan en de kans op een vast contract, één en tien jaar na afstuderen.

Vraag naar praktisch opgeleid personeel

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) is van cruciaal belang voor de Nederlandse economie. Het mbo biedt praktijkgerichte opleidingen aan die studenten voorbereiden op de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven voorzien in de groeiende vraag naar praktisch opgeleid personeel. Elk jaar behalen enkele tienduizenden studenten hun mbo-diploma en gaan zij op zoek naar een passende baan.² Desondanks is er op de huidige arbeidsmarkt sprake van krapte, onder andere met betrekking tot praktisch opgeleide zorgmedewerkers en technici. Enerzijds groeit de vraag naar praktisch opgeleid personeel door vergrijzing (vervangingsvraag) en door veranderingen in de maatschappij, zoals nieuwe technologieën of de energietransitie (uitbreidingsvraag). Anderzijds daalt het aanbod van mbo-studenten de laatste jaren. Dit heeft deels te maken met het dalend aantal schoolgaande kinderen als gevolg van de vergrijzing, maar ook doordat jongeren steeds minder vaak voor een mbo-opleiding kiezen. Zo groeit het aantal havo- en vwo-leerlingen, waardoor jongeren vaker doorstromen naar een hbo- of wo-opleiding. Recente inspanningen vanuit onderwijsinstellingen, werkgevers en de overheid proberen jongeren (en hun ouders) te stimuleren om vaker voor een vmbo- en daaropvolgende mbo-opleiding te kiezen, met name in de richting van belangrijke kratesectoren zoals de zorg en techniek.

Toegang tot betrouwbare en relevante arbeidsmarktinformatie speelt bij de studiekeuze van jongeren mogelijk een stimulerende rol. Inzicht in deze informatie kan bijvoorbeeld hun interesse wekken voor het mbo, en meer specifiek voor kansrijke mbo-opleidingen. Bovendien helpt het hen bij het maken van een weloverwogen studiekeuze. Momenteel wordt binnen Studie & Werk deze arbeidsmarktinformatie alleen voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo) jaarlijks integraal in kaart gebracht (Bussink & Bisschop, 2022). Het doel van dit onderzoek is om deze informatie nu ook voor mbo-opleidingen integraal in kaart te brengen. De resultaten van dit onderzoek dragen daarmee bij aan het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van de arbeidsmarktinformatie voor aanstaande mbo-studenten. Hierdoor kunnen jongeren een betere afweging maken bij het kiezen van een opleiding. Daarnaast zijn de bevindingen relevant voor mbo-instellingen, werkgevers en beleidsmakers voor het blijven verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt.

Studie & Werk voor het mbo

Deze speciale editie van Studie & Werk brengt voor de eerste keer de (ontwikkeling van de) arbeidsmarktpositie van mbo-afgestudeerden in kaart. Sinds 1997 brengt Studie & Werk deze informatie al jaarlijks in beeld voor hbo- en wo-afgestudeerden. Voor de analyses is tot 2017 gebruikgemaakt van enquêtes onder pas afgestudeerden en sinds 2017 van registratiegegevens over diploma's, banen en lonen en de sociaaleconomische status van alle hbo- en wo-gediplomeerden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS Microdata). Deze analyses worden uitgevoerd binnen de remote access-faciliteit van het CBS. Dezelfde analyses zijn dit jaar ook uitgevoerd voor alle

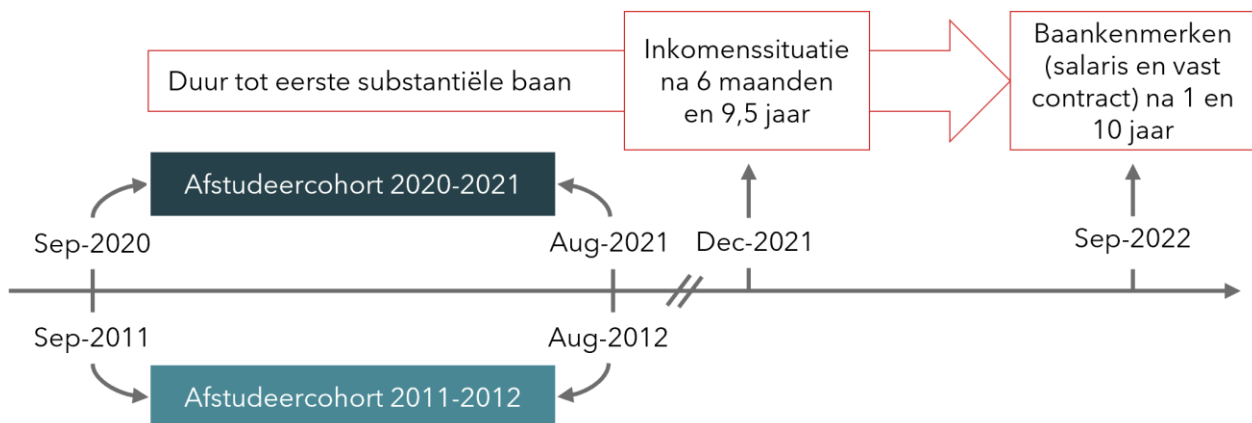
² In studiejaar 2019-2020 gaat het om bijna 84 duizend uitstromers met een mbo-diploma. Zie [StatLine - Uitstromers mbo: arbeidsmarktpositie na verlaten onderwijs \(cbs.nl\)](#).

mbo-geëmigreerden. Door het integrale karakter van de CBS Microdata geeft Studie & Werk een volledig beeld van de arbeidsmarktpositie van alle mbo-, hbo- en wo-afgestudeerden in Nederland, inclusief internationale studenten.

Dit onderzoek analyseert de startpositie op de arbeidsmarkt van mbo-studenten die tussen september 2020 en augustus 2021 hun diploma behaalden (cohort 2020-2021). Daarnaast brengt het de arbeidsmarktpositie tien jaar na afstuderen van mbo-afgestudeerden uit cohort 2011-2012 in kaart. De arbeidsmarktpositie is afgemeten aan de hand van de volgende vier indicatoren (zie Figuur 1.1 voor een tijdslijn met de verschillende meetmomenten):

- De **inkomenssituatie**, zowel één als tien jaar na afstuderen, waarbij onderscheid is gemaakt naar werkenden in loondienst, zelfstandigen, uitkeringsontvangers, doorstudeerders, personen zonder geregistreerd inkomen en geëmigreerden;
- Het **salaris**, zowel één als tien jaar na afstuderen, waarbij is gekeken naar zowel het gemiddelde bruto maand- en uurloon in loondienst als het gemiddelde jaarinkomen uit loondienst en/of zelfstandige arbeid;
- De **duur tot een eerste substantiële baan**, waarbij een substantiële baan is gedefinieerd als een baan in loondienst bij een in Nederland gevestigde werkgever van minimaal 0,6 voltijdsequivalent (vte) en minimaal 110, 120 of 130 procent van het wettelijk minimum(jeugd)loon (wm(j)) voor respectievelijk mbo-niveau 2, 3 en 4;
- De **kans op een vast contract**, zowel één als tien jaar na afstuderen, indien iemand werkend is in loondienst.

Figuur 1.1 Tijdslijn met meetmomenten Studie & Werk 2023

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Verder zijn in het onderzoek de afzonderlijke effecten van de specifiek gevolgde mbo-opleiding op bovenstaande uitkomstmaten geschat. Hiervoor zijn verschillende econometrische analyses uitgevoerd. Daarnaast is in de analyses gecorrigeerd voor allerlei achtergrondkenmerken, zoals geslacht, leeftijd bij afstuderen, met of zonder migratieachtergrond, vooropleiding voor het mbo (vmbo-b, vmbo-k, vmbo-g, vmbo-t, mbo-1, mbo-2, mbo-3 of overig), studieduur, afstudeerperiode, specifieke mbo-instelling, betaalde stage of (relevante) bijbaan tijdens de opleiding, woonsituatie bij afstuderen (thuiswonend, alleenwonend of samenwonend) en het opleidingsniveau van de ouders (laag, middelbaar of hoog). Om de ontwikkeling van de uitkomstmaten over de tijd in kaart te brengen, zijn aanvullend longitudinale analyses uitgevoerd. Dit maakt inzichtelijk in hoeverre de arbeidsmarktpositie van recent afgestudeerde mbo'ers zich over de periode vanaf het jaar 2006 heeft ontwikkeld.

Niveaus, leerwegen en opleidingen in het mbo

In tegenstelling tot het hbo en wo, bestaat het mbo uit meerdere niveaus en leerwegen waarbinnen opleidingen gevolgd kunnen worden. Er zijn mbo-opleidingen op vier verschillende niveaus:

- **Entreeopleiding (niveau 1):** De entreeopleiding bereidt studenten voor op assisterende werkzaamheden. De opleiding duurt één jaar. Er zijn geen vooropleidingseisen. Omdat een entreeopleiding geen startkwalificatie betreft, is deze in de analyses buiten beschouwing gelaten;³
- **Basisberoepsopleiding (niveau 2):** De basisberoepsopleiding bereidt studenten voor op uitvoerende werkzaamheden. De opleiding duurt soms één jaar en soms twee jaar. De vereiste vooropleiding is minimaal een vmbo-b-diploma of een afgeronde entreeopleiding (niveau 1);
- **Vakopleiding (niveau 3):** De vakopleiding bereidt studenten voor op het uitvoeren van meer zelfstandige werkzaamheden. De opleiding duurt soms twee jaar en soms drie jaar. De vereiste vooropleiding is minimaal een vmbo-k-diploma, een afgeronde basisberoepsopleiding (niveau 2) of een overgangsbewijs van havo-3 naar havo-4;
- **Middenkader- en specialistenopleiding (niveau 4):** Zowel de middenkader- als de specialistenopleiding bereidt studenten voor op het volledig zelfstandig uitvoeren van werkzaamheden. De specialistenopleiding is bedoeld voor studenten die al een vakopleiding afgerond hebben. De middenkaderopleiding duurt drie jaar en de specialistenopleiding duurt meestal nog één jaar. De vereiste vooropleiding voor de specialistenopleiding is een afgeronde vakopleiding (niveau 3) en voor de middenkaderopleiding is ook een vmbo-k-diploma of een overgangsbewijs van havo-3 naar havo-4 geldig.

Afhankelijk van de vooropleiding kunnen studenten zich inschrijven voor een mbo-opleiding op een bepaald niveau. Het is ook mogelijk om binnen het mbo door te stromen naar een hoger niveau of vanuit een middenkader- of specialistenopleiding (niveau 4) door te stromen naar het hbo.⁴ Mbo-opleidingen worden meestal via twee verschillende leerwegen aangeboden:

- **Beroepsopleidende leerweg (BOL):** De beroepsopleidende leerweg is theoretischer. Studenten die een BOL-opleiding volgen gaan vijf dagen per week naar school. Daarnaast volgen deze studenten een of meerdere korte (betaalde) stage(s) om praktijkervaring op te doen;
- **Beroepsbegeleidende leerweg (BBL):** De beroepsbegeleidende leerweg is praktischer. Studenten die een BBL-opleiding volgen gaan vooral werken en één of twee dagen per week naar school. Deze studenten leren dus met name in de praktijk.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkeling in het aantal mbo-afgestudeerden en hun arbeidsmarktpositie. Dit gebeurt aan de hand van vier indicatoren: de inkomenssituatie, het salaris, de duur tot een eerste substantiële baan en de kans op een vast contract. Hoofdstuk 3 en 4 gaan in op de verschillen in arbeidsmarktpositie tussen mbo-opleidingen en mbo-afgestudeerden.

³ Zie [Leerplicht en kwalificatieplicht | Leerplicht | Rijksoverheid.nl](#).

⁴ Zie Figuur B.1 in Bijlage B voor een schematisch overzicht van de doorstroommogelijkheden binnen het mbo.

2 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie van mbo-afgestudeerden

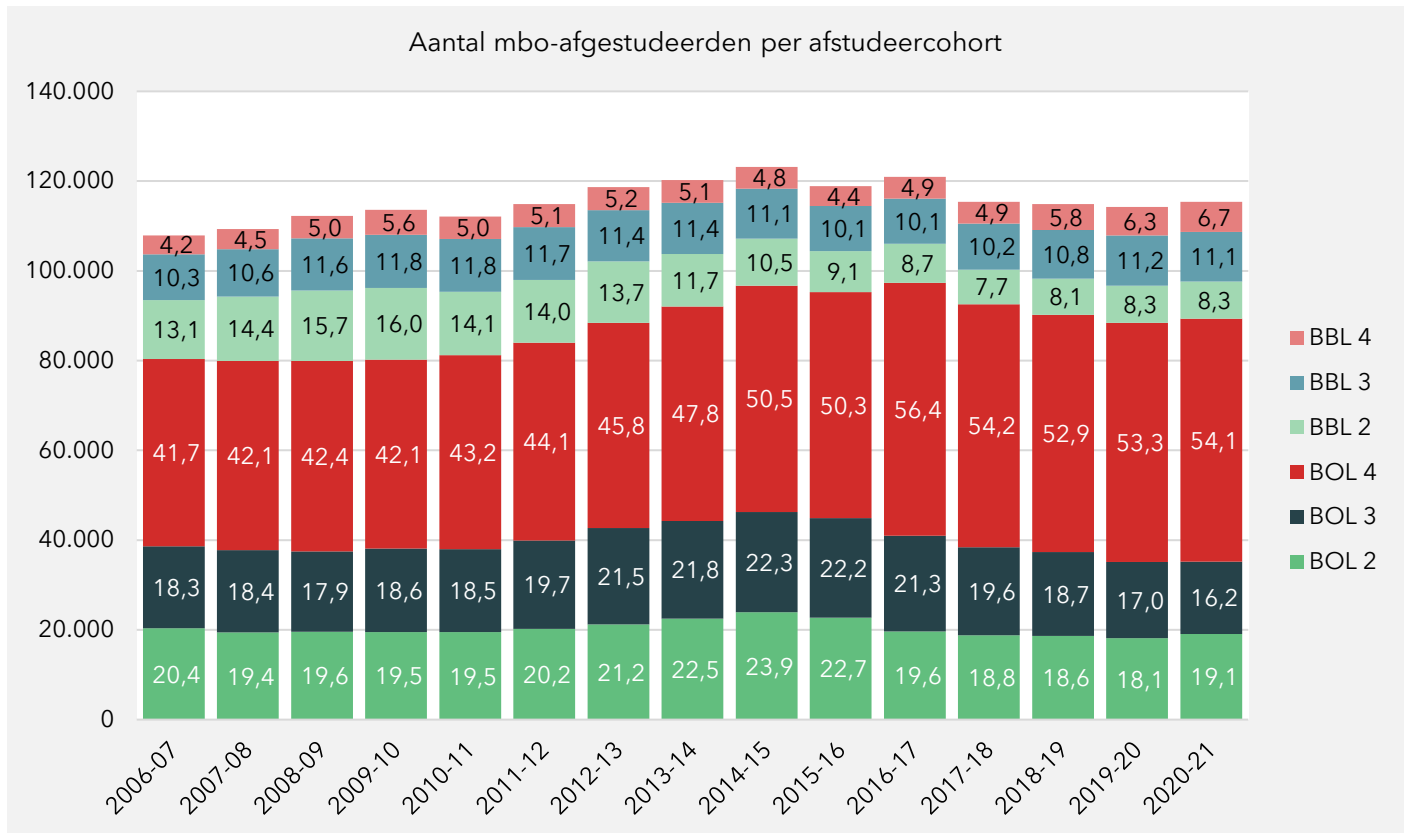
Het aantal mbo-afgestudeerden daalt de afgelopen jaren. Ook het aandeel dat doorstudeert na een mbo-opleiding daalt recentelijk. BBL-gediplomeerden vinden gemiddeld sneller een substantiële baan, hebben vaker een vast contract en verdienen een hoger startsalaris dan BOL-afgestudeerden. De verschillen in startpositie tussen niveau 3 en 4 zijn kleiner dan de verschillen tussen niveau 2 en 3.

Hoe staat de arbeidsmarkt voor startende mbo-afgestudeerden ervoor en hoe is deze veranderd in de afgelopen jaren? Dit hoofdstuk geeft antwoord op deze vragen aan de hand van een viertal indicatoren. Achtereenvolgens worden de inkomenssituatie, het startsalaris, de duur tot een eerste substantiële baan en de kans op een vast contract besproken. Voordat wordt ingegaan op de arbeidsmarktpositie beschrijft dit hoofdstuk de ontwikkeling van het aantal afgestudeerden.

2.1 Aantal afgestudeerden

Uit Figuur 2.1 blijkt dat het aantal mbo-afgestudeerden in de afgelopen jaren is gedaald. In studiejaar 2020-2021 waren er 115 duizend mbo-afgestudeerden, terwijl dit aantal in studiejaar 2014-2015 nog op 123 duizend lag. Met name het aantal BOL-afgestudeerden niveau 2 en 3 is aanzienlijk afgenomen. Daarentegen laat het aantal BOL- en BBL-afgestudeerden niveau 4 wel een stijgende lijn zien.

Figuur 2.1 Het aantal mbo-afgestudeerden daalt de afgelopen jaren

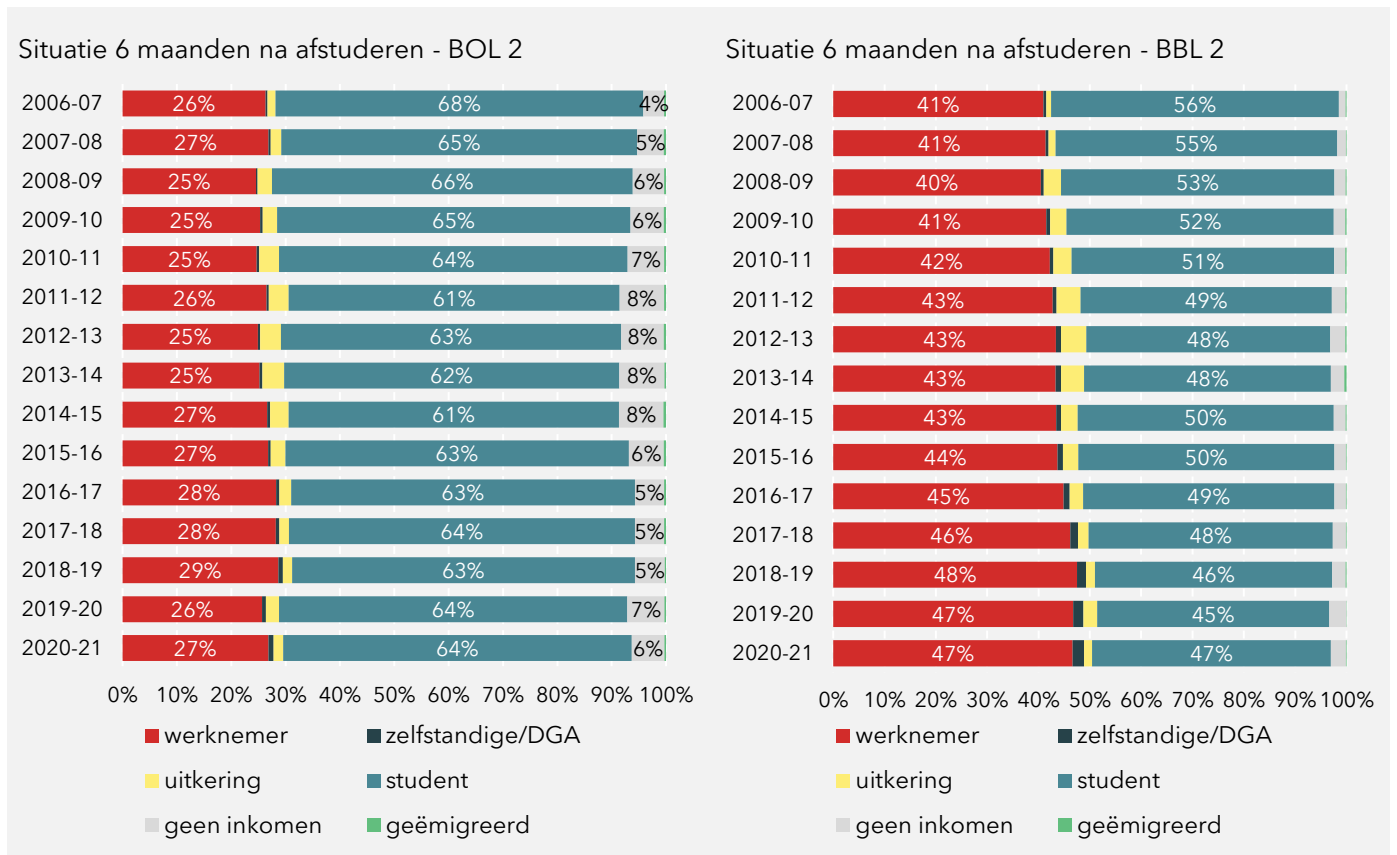

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

2.2 Inkomenssituatie

Zoals blijkt uit Figuur 2.2 kiest circa twee derde van de BOL-gediplomeerden op niveau 2 ervoor om na hun opleiding door te studeren. Ongeveer een kwart gaat aan het werk in loondienst, terwijl een klein deel na het behalen van een diploma geen inkomen heeft of geen vervolgstudie volgt. Bij BBL-niveau 2 zien we dat ongeveer de helft van de gediplomeerden ervoor kiest om door te studeren. Dit aandeel neemt af over de tijd. Steeds meer BBL-gediplomeerden op niveau 2 blijven na het behalen van hun diploma actief op de arbeidsmarkt. Dit hangt vermoedelijk samen met de krapte op de arbeidsmarkt in de afgelopen jaren, waarin eerder (volledig) aan het werk gaan voor deze groep aantrekkelijker is gebleken dan doorstuderen. Als we kijken naar verschillen tussen de verschillende mbo-opleidingsrichtingen (niet weergegeven in een figuur), valt op dat BOL 2-afgestudeerden in de richting zorg veel vaker doorstuderen (70 procent of meer) dan vanuit de andere richtingen.

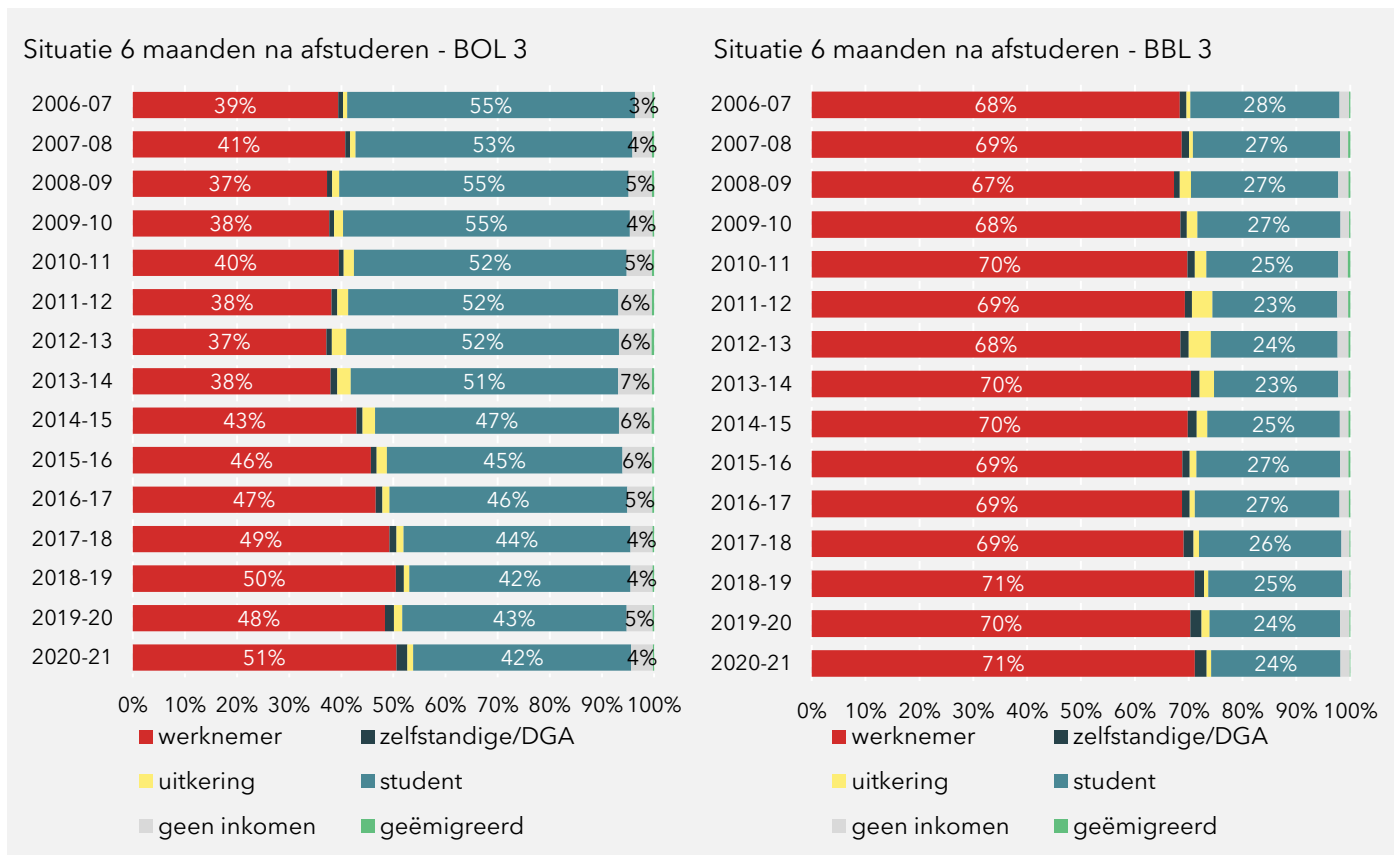
Figuur 2.2 De meerderheid van de BOL 2-gediplomeerden studeert door, bij BBL 2 neemt dat aandeel af

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 2.3 toont de inkomenssituatie voor afgestudeerden op niveau 3. BOL 3-afgestudeerden hebben in recente jaren vaker de arbeidsmarkt betreden dan dat ze verder zijn gaan studeren. Ongeveer 50 procent van het afstudeercohort 2019-2020 ging direct na het afstuderen de arbeidsmarkt op (in loondienst of als zelfstandige/DGA), terwijl 43 procent zich opnieuw heeft ingeschreven voor een (bekostigde) opleiding. Tien jaar eerder was dit juist omgekeerd: de helft van de afgestudeerden ging verder studeren, terwijl minder dan de helft aan de slag ging op de arbeidsmarkt. Ook is het vermoeden dat dit verband houdt met de krapte op de arbeidsmarkt in de afgelopen jaren. We zien deze daling sterk in de mbo-sector economie (van 68 procent naar 50 procent, niet weergegeven in een figuur). Aan de andere kant zien we bij BBL-niveau 3 dat een grote meerderheid direct de arbeidsmarkt betreedt, terwijl ongeveer een kwart verder studeert. Deze aandelen zijn redelijk stabiel gebleven in de afgelopen jaren.

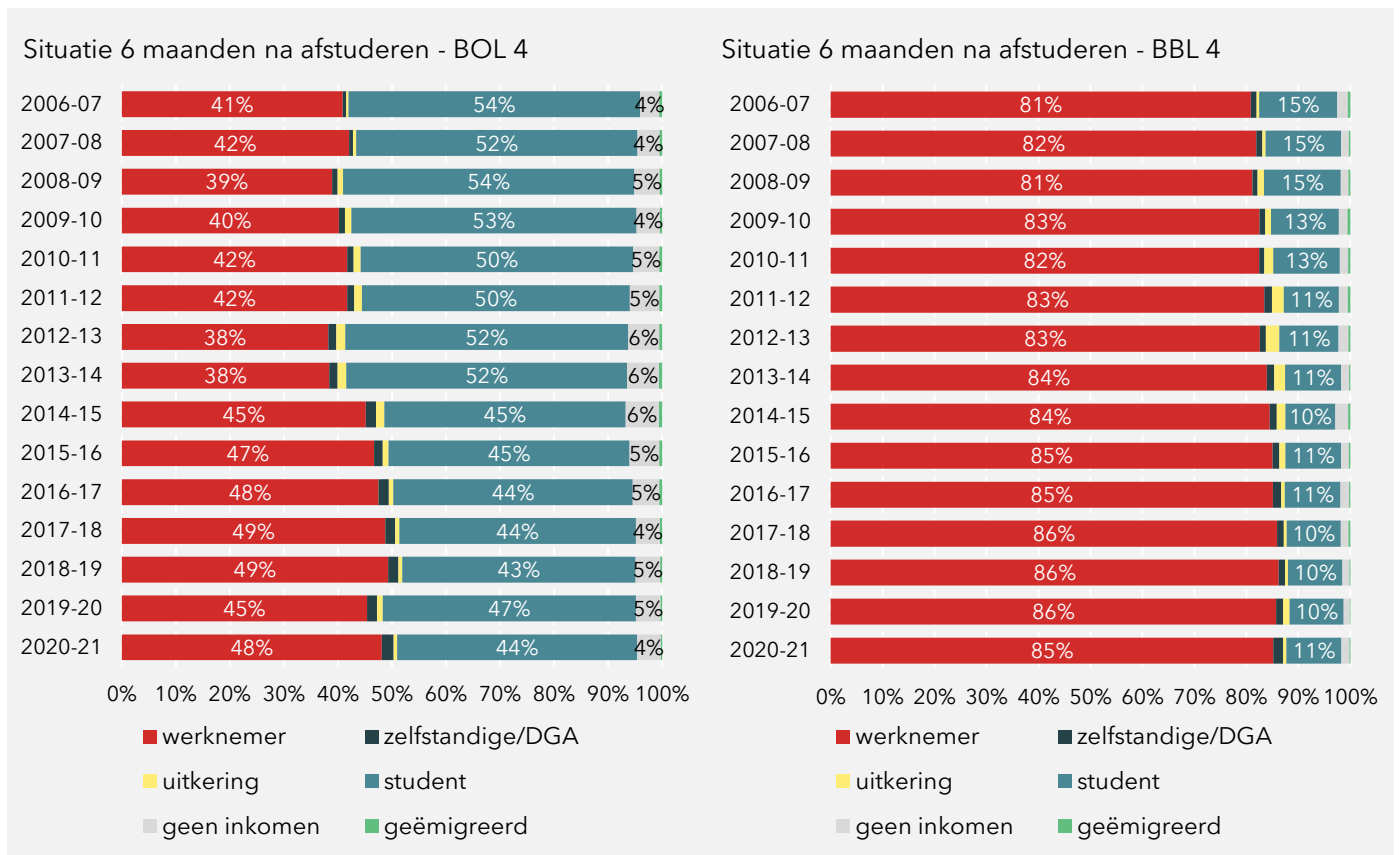
Figuur 2.3 BOL 3-geëdiplomeerden gaan in recente jaren vaker de arbeidsmarkt op dan dat ze doorstuderden, BBL 3-afgestudeerden doen dat al in meerdere mate

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Zowel bij BOL 4-geëdiplomeerden als BBL 4-geëdiplomeerden zien we dat het aandeel doorstudeerders afneemt over de tijd, terwijl het aandeel dat de arbeidsmarkt betreft juist toeneemt (Figuur 2.3). Op bijna alle mbo-niveaus en leerwegen zien we dus een afname in het aandeel doorstudeerders, met uitzondering van BOL-niveau 2 en BBL-niveau 3. Wat verder opvalt, is het relatief kleine aandeel doorstudeerders onder BBL'ers op niveau 4. Dit lijkt logisch, omdat deze studenten gewend zijn aan leren op de werkvloer, terwijl hbo-bacheloropleidingen dit minder vaak aanbieden. Echter, voor deze groep kan verder studeren in een Ad-opleiding wellicht een goede mogelijkheid zijn om zich verder te ontwikkelen. Met name in de sectoren techniek en zorg voor BOL en de sector economie voor BBL zien we een afname in het aandeel doorstudeerders (niet weergegeven in een figuur).

Figuur 2.4 BOL 4 en BBL 4-gediplomeerden gaan steeds vaker aan de slag op de arbeidsmarkt in plaats van doorstuderen

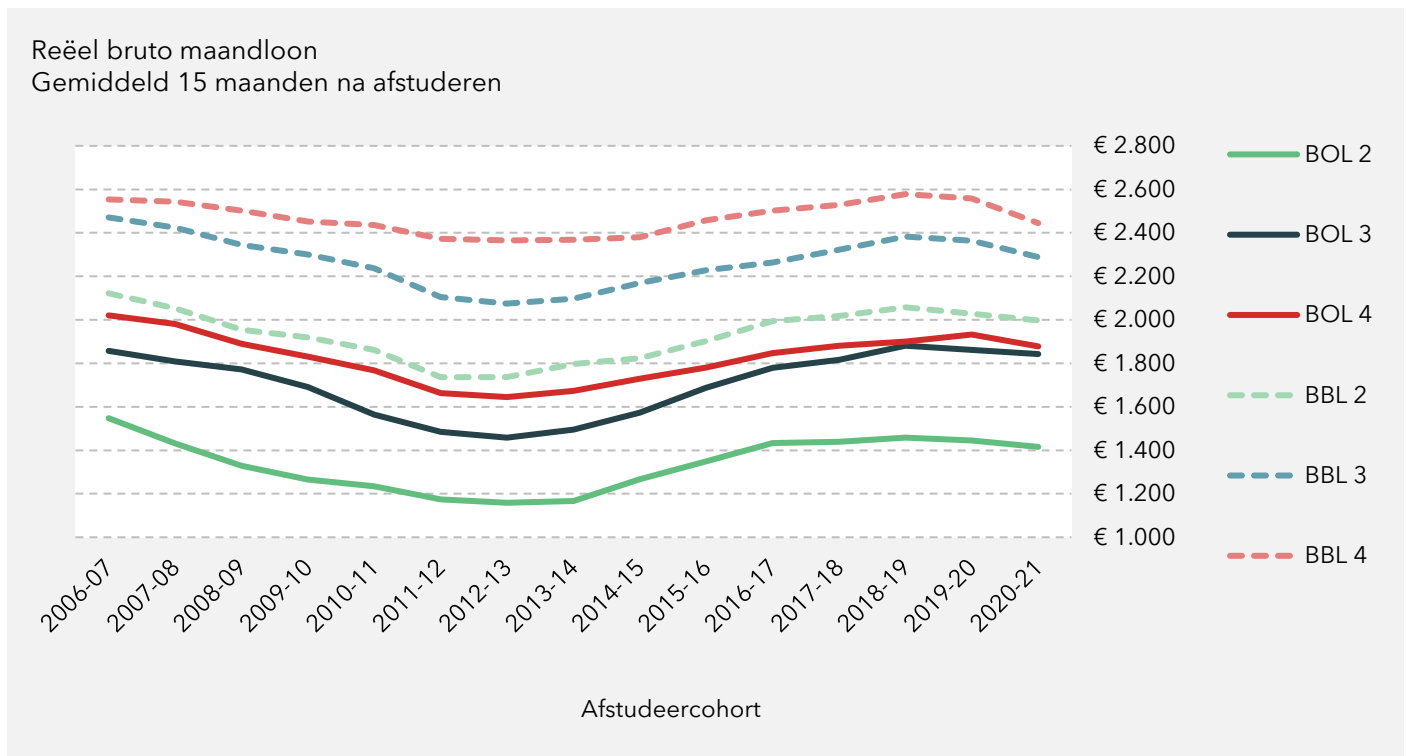
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

2.3 Salaris

In Figuur 2.5 valt op dat BBL-afgestudeerden gemiddeld een hoger reëel bruto maandloon hebben dan BOL-afgestudeerden. Het gemiddelde startsalaris van BBL-niveau 2 is zelfs hoger dan dat van BOL-niveau 4. Dit toont duidelijk het zogenaamde 'BBL-effect' aan, wat verwijst naar de voordelen die gepaard gaan met het volgen van een BBL-opleiding, zoals het opdoen van praktijkervaring en werkplekleren tijdens de opleiding. Dit maakt BBL-studenten aantrekkelijker voor werkgevers. Het gemiddelde maandsalaris van BOL-niveau 3 en 4 is ongeveer gelijk, terwijl BOL-niveau 2 gemiddeld 400 euro lager ligt. Als we de maandlonen van mbo-afgestudeerden uitsplitsen naar mbo-sector, zien we dat afgestudeerden in de techniek altijd meer verdienen dan afgestudeerden in andere sectoren (zie Bijlage B: Figuur C.1 tot en met Figuur C.3). De andere sectoren verschillen niet veel van elkaar, behalve op niveau 4. Daar zien we dat de sector zorg duidelijk op de tweede plaats qua bruto maandloon staat.

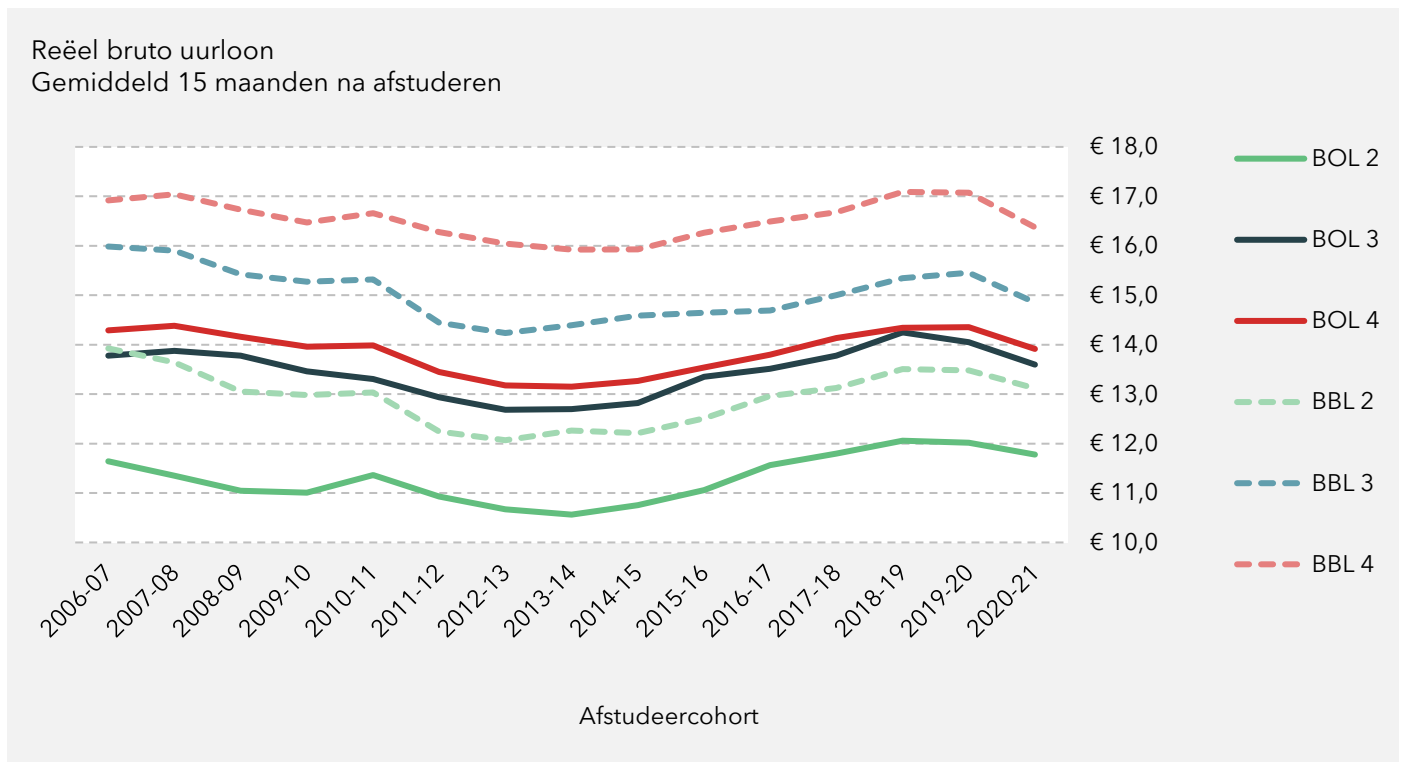
In Figuur 2.6 valt op dat het uurloon van BOL-afgestudeerden op niveau 3 en 4 hoger is dan dat van BBL-afgestudeerden op niveau 2. Dit betekent dat BBL 2-gediplomeerden na afstuderen gemiddeld meer uren werken, wat resulteert in een hoger maandloon. Daarnaast zien we dat de uurlonen in de sectoren techniek en zorg vergelijkbaar zijn (zie Bijlage B: Figuur C.4 tot en met Figuur C.6). Gemiddeld wordt er in de sector zorg dus minder uren gewerkt dan in de sector techniek, waar de gemiddelde maandlonen hoger liggen. De sectoren landbouw en economie verdienen duidelijk minder wat betreft gemiddelde uurlonen dan de sectoren techniek en zorg.

Figuur 2.5 BBL-afgestudeerden hebben gemiddeld hogere bruto maandlonen dan BOL-afgestudeerden van alle niveaus

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 2.6 Het uurloon na afstuderen van BOL 3 en 4 is wel hoger dan het uurloon van BBL 2

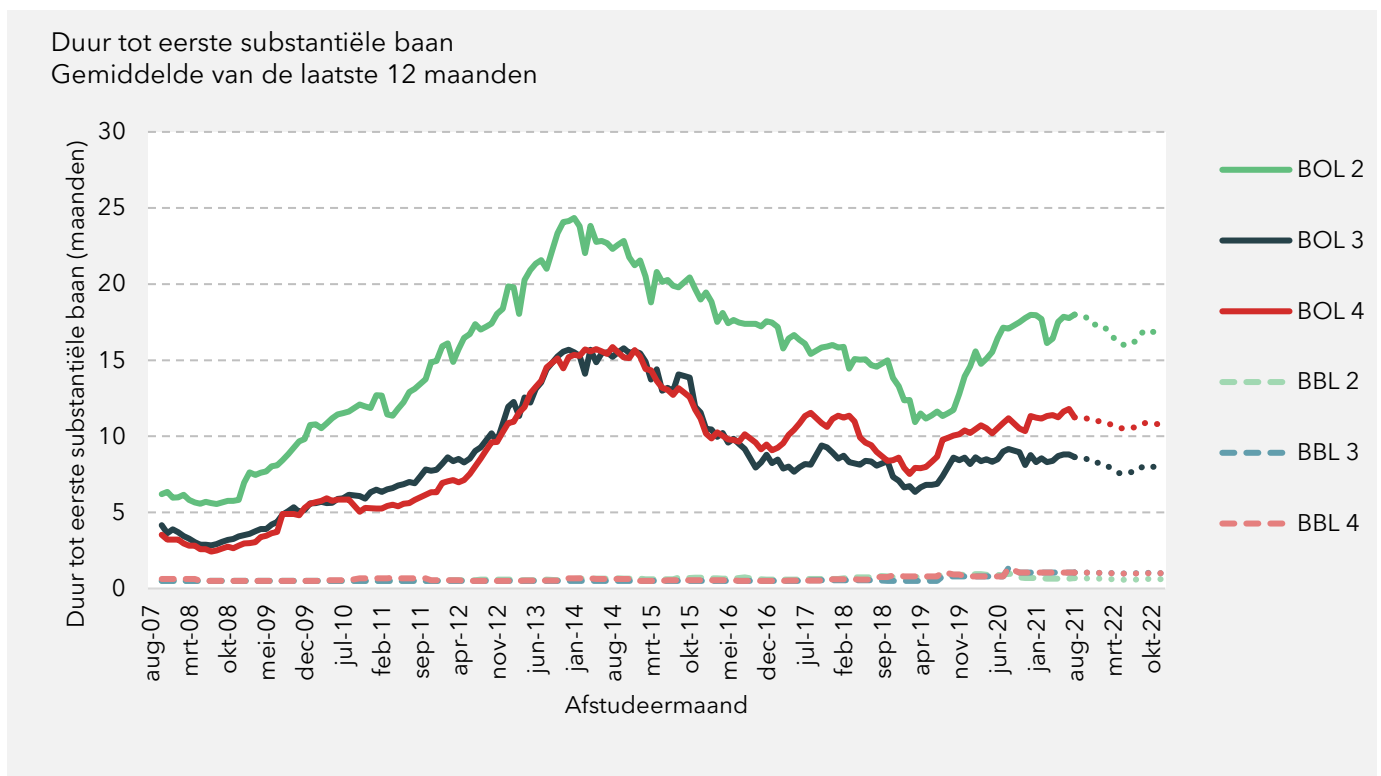

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

2.4 Duur tot eerste substantiële baan

In Figuur 2.7 valt op dat afgestudeerden van de drie BBL-niveaus vrijwel direct een substantiële baan hebben. Dit komt deels doordat BBL-studenten tijdens hun opleiding al in dienst zijn bij een werkgever, waar zij na afstuderen veelal kunnen blijven werken. Voor BOL-afgestudeerden op niveau 3 en 4 kan de duur tot een substantiële baan oplopen van enkele maanden tot een jaar. BOL-afgestudeerden op niveau 2 doen er vaak meer dan een jaar over voordat ze een substantiële baan hebben gevonden.

Figuur 2.7 BBL-afgestudeerden hebben vrijwel direct na afstuderen een substantiële baan

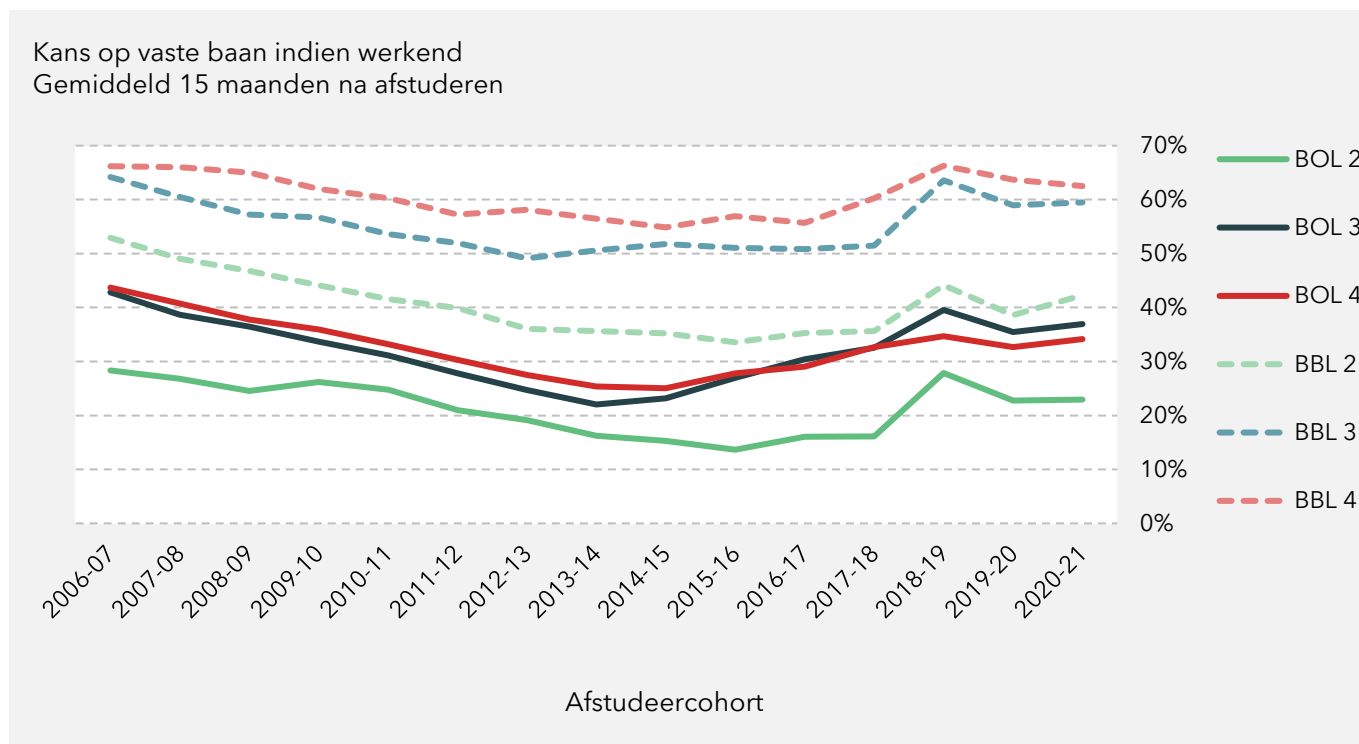

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

2.5 Kans op een vast contract

Bij de kans op een vast contract valt ook het zogenaamde 'BBL-effect' op: werkende BBL-gediplomeerden hebben een grotere kans op een vast contract dan BOL-gediplomeerden. BBL 2-gediplomeerden hebben meer kans op een vast contract dan BOL-afgestudeerden op niveau 3 of 4. Een logische verklaring hiervoor is het feit dat BBL-gediplomeerden al tijdens hun opleiding in dienst zijn bij een werkgever, wat hun kansen op een vast contract 15 maanden na afstuderen vergroot. Op niveau 3 en 4 zien we dat BOL-zorgopleidingen de beste kans hebben op een vast contract (zie Bijlage B: Figuur C.8 en Figuur C.9). Bij BBL zijn het op die niveaus vooral de techniekopleidingen die een goede kans bieden op een vast contract. Economische opleidingen bieden vrijwel altijd de laagste kans op een vast contract.

Figuur 2.8 De kans op een vast contract is groter naarmate het mbo-niveau oploopt en is voor BBL-afgestudeerden altijd groter dan voor BOL-afgestudeerden, ongeacht het mbo-niveau

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

3 Verschillen tussen mbo-opleidingen

Het bruto salaris, de duur tot een eerste substantiële baan en de kans op een vast contract verschillen sterk per gevolgde opleiding. Afgestudeerden van de opleidingen Verpleging en verzorging (BOL-niveau 3, BOL- en BBL-niveau 4) vinden het snelst een substantiële baan. Afgestudeerden van de opleiding Procestechniek (BOL- en BBL-niveau 3 en BOL-niveau 4) verdienen één jaar na afstuderen het meest.

Dit hoofdstuk beschrijft de samenhang tussen de gevolgde opleiding en de arbeidsmarktpositie van mbo-afgestudeerden. Aan bod komen het bruto startsalaris, de duur tot een eerste substantiële baan en de kans op een vast contract. Alleen de resultaten voor mbo-niveau 3 zijn in dit hoofdstuk weergegeven. De resultaten voor niveau 2 en 4 zijn te vinden in Bijlage D.

3.1 Salaris

De meeste afgestudeerden gaan na hun opleiding als werknemer in loondienst aan de slag. Deze paragraaf brengt hun bruto salaris en de samenhang met de gevolgde opleiding in beeld. Dit wordt gedaan op basis van een log-lineaire schatting van opleidingseffecten op het maandloon van starters voor het cohort 2020-2021. De analyses corrigeren verder voor (observeerbare) verschillen in de samenstelling van afgestudeerden, het aantal werkdagen per week en de onderwijsinstelling waaraan de opleiding is gevolgd. Als gevolg daarvan kunnen verschillen in salaris tussen opleidingen niet meer aan (verschillen in) die kenmerken worden toegeschreven.

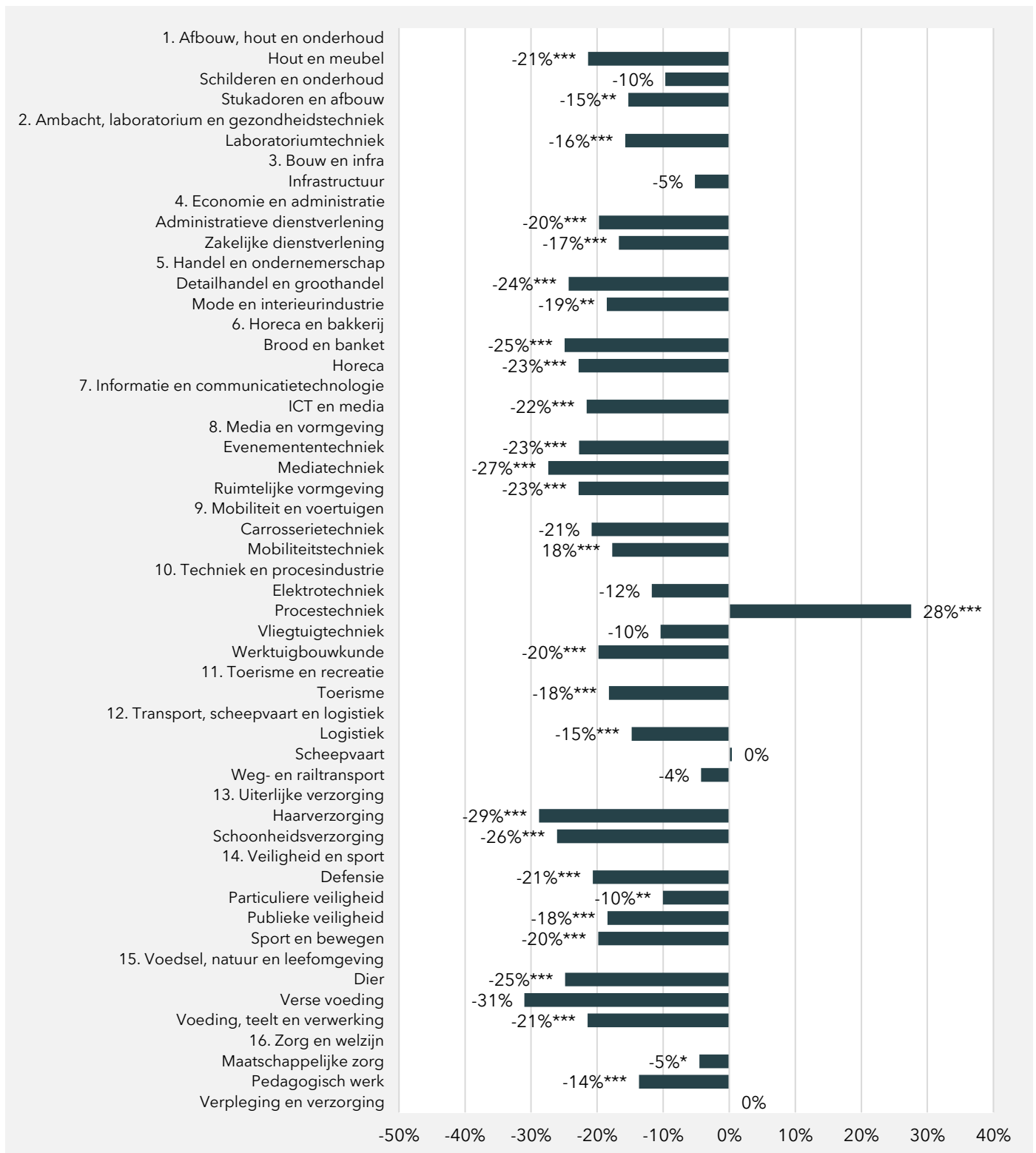
Het aandeel zelfstandigen is relatief klein en ongelijk verdeeld over studies. Zo werken pas afgestudeerden van de opleiding Stukadoren en afbouw (BBL-niveau 2 en 3) vaker als zelfstandige dan als werknemer en zijn er enkele opleidingen met nauwelijks zelfstandigen onder pas afgestudeerden, zoals de opleiding Verpleging en verzorging. Bovenop de salarissen van werknemers in loondienst presenteert dit hoofdstuk ook de jaarinkomens uit zelfstandig ondernemerschap voor studies die relatief veel zelfstandigen voortbrengen.

Inkomsten uit loondienst (werknemers)

Figuur 3.1 en Figuur 3.2 (niveau 3) en Figuur D.1 tot en met Figuur D.4 (niveau 2 en 4) laten zien hoe de opleidingsrichting samenhangt met het bruto maandloon in loondienst. De volgende resultaten vallen op:

- Afgestudeerden Procestechniek verdienen op bijna alle mbo-niveaus verhoudingsgewijs een zeer goed startsalaris. Ook afgestudeerden Scheepvaart (BBL-niveau 2 en 3) en Bouwkunde (BBL-niveau 3) kunnen rekenen op een relatief hoog startsalaris;
- Over het algemeen verdienen afgestudeerden Haarverzorging op zowel niveau 3 als 4 ten opzichte van de meeste andere opleidingsrichtingen minder wanneer zij na het behalen van hun diploma in loondienst gaan. Daarnaast bieden ook de opleidingen Mediatechniek (BOL-niveau 2, 3 en 4), Dier (BBL-niveau 2 en 3 en BOL-niveau 3 en 4) en Ambachtelijke techniek (BBL-niveau 3 en BOL-niveau 4) uitzicht op een relatief laag startsalaris.

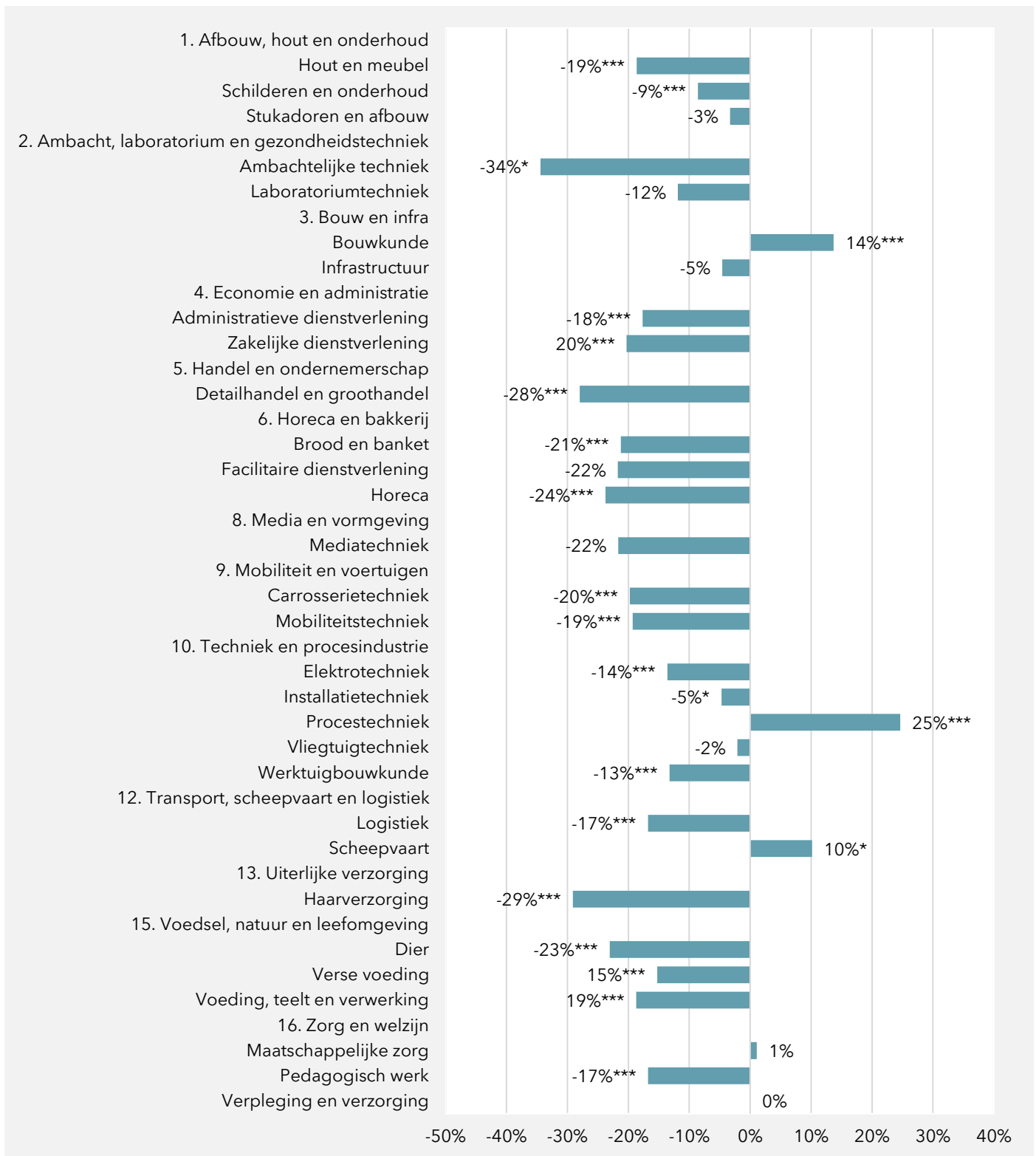
Figuur 3.1 Salarisverschillen BOL 3-afgestudeerden, cohort 2020-2021 (% verschil t.o.v. Verpleging en verzorging)

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 3.2 Salarisverschillen BBL 3-afgestudeerden, cohort 2020-2021 (% verschil t.o.v. Verpleging en verzorging)

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Inkomsten uit zelfstandigheid

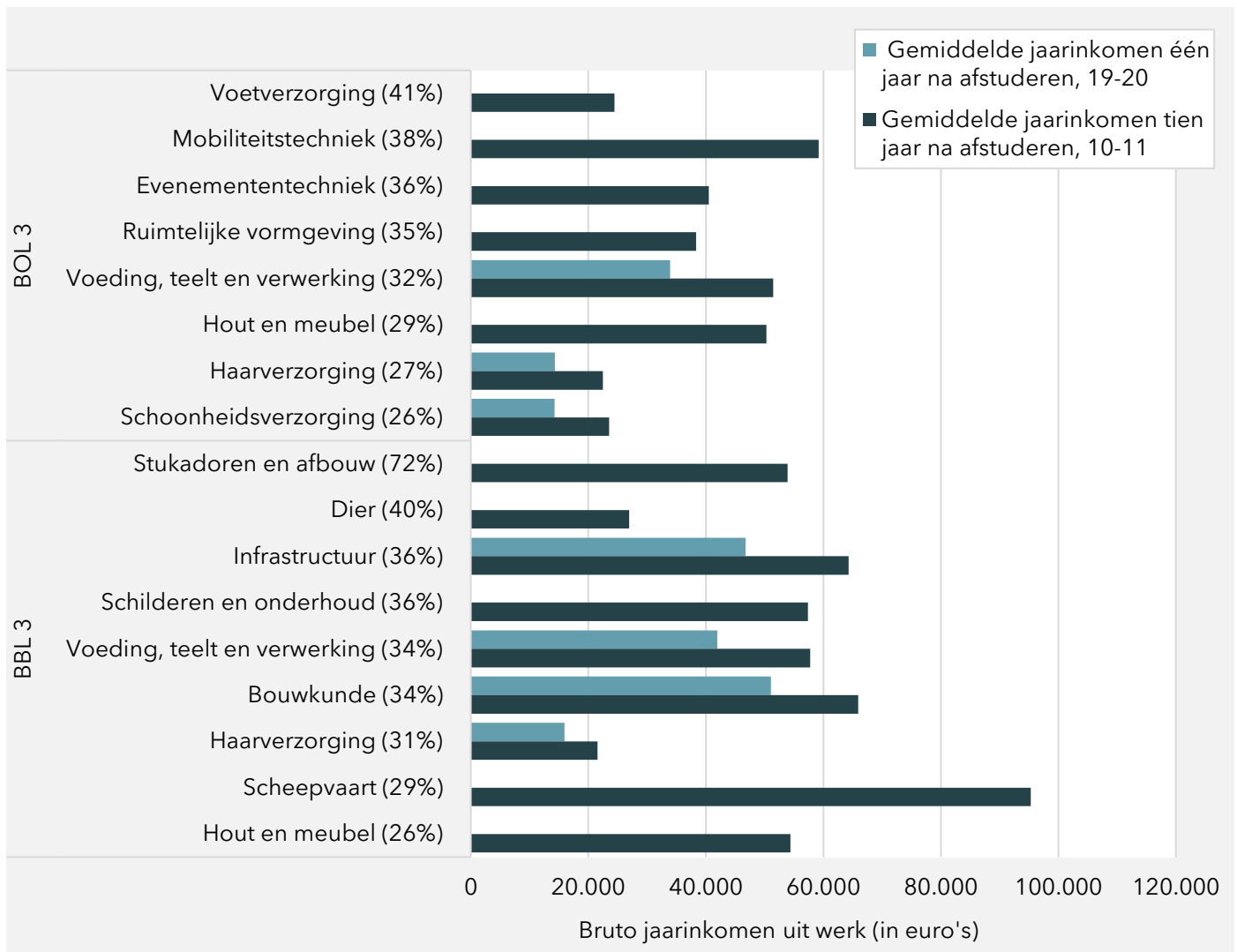
Figuur 3.3 (niveau 3) en Figuur D.5 en Figuur D.6 (niveau 2 en 4) presenteren de gemiddelde bruto jaarinkomsten uit werk in 2021⁵ van zelfstandigen voor studies waarvan één en tien jaar na afstuderen meer dan 25 procent als zelfstandige werkt.⁶ De belangrijkste bevindingen zijn als volgt:

- Meer dan de helft van de afgestudeerden Stukadoeren en afbouw (BBL-niveau 2 en BBL-niveau 3) werkt tien jaar na afstuderen als zelfstandige. Ook bij de opleidingsrichtingen Dier (BBL-niveau 3, 40 procent), Schilderen en onderhoud (BBL-niveau 2, 38 procent) en Mobiliteitstechniek (BOL-niveau 3, 38 procent) is dit aandeel relatief hoog;
- Afgestudeerden Scheepvaart (BBL-niveau 3) die als zelfstandige aan de slag gaan, verdienen relatief het hoogste inkomen. Tien jaar na afstuderen verdienen ze bijna een ton per jaar. Daarnaast verdienen zelfstandigen die Scheepvaart (BOL-niveau 2), Infrastructuur (BBL-niveau 3), Bouwkunde (BBL-niveau 3 en 4) en Voeding, teelt en verwerking (BBL-niveau 4) hebben afgerond relatief veel. Hun jaarinkomen is tien jaar na afstuderen meer dan 60.000 euro bruto;
- Afgestudeerden Haarverzorging (BBL-niveau 2) die ervoor kiezen om als zelfstandige te werken, verdienen tien jaar na afstuderen relatief het laagste inkomen. Hun jaarinkomen bedraagt 20.000 euro bruto. Ook op andere mbo-niveaus hebben zelfstandigen die Haarverzorging hebben gestudeerd een relatief laag jaarinkomen tien jaar na afstuderen. Daarnaast bieden ook andere verzorgende opleidingen, zoals Voetverzorging (BOL-niveau 3) en Schoonheidsverzorging (BOL-niveau 3 en 4) een relatief laag jaarinkomen als zelfstandige.

⁵ De gegevens over zelfstandigen zijn beschikbaar tot en met 2021. De gegevens over jaarinkomsten hebben daarom, in tegenstelling tot in de rest van dit rapport, betrekking op de afgestudeerden uit 2019-2020.

⁶ De (totale) jaarinkomsten uit werk betreffen zowel de inkomsten uit zelfstandigheid als de eventuele inkomsten uit een baan in loondienst voor de zelfstandigen die een baan in loondienst en zelfstandigheid combineren.

Figuur 3.3 Gemiddelde bruto jaarinkomsten (2021) uit werk van zelfstandigen, BOL- en BBL-afgestudeerden niveau 3 (aandeel zelfstandigen 10 jaar na afstuderen tussen haakjes)*

Noot: Alleen indien minimaal 25 procent van de afgestudeerden als zelfstandige werkt zijn jaarinkomsten weergegeven.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

3.2 Duur tot eerste substantiële baan

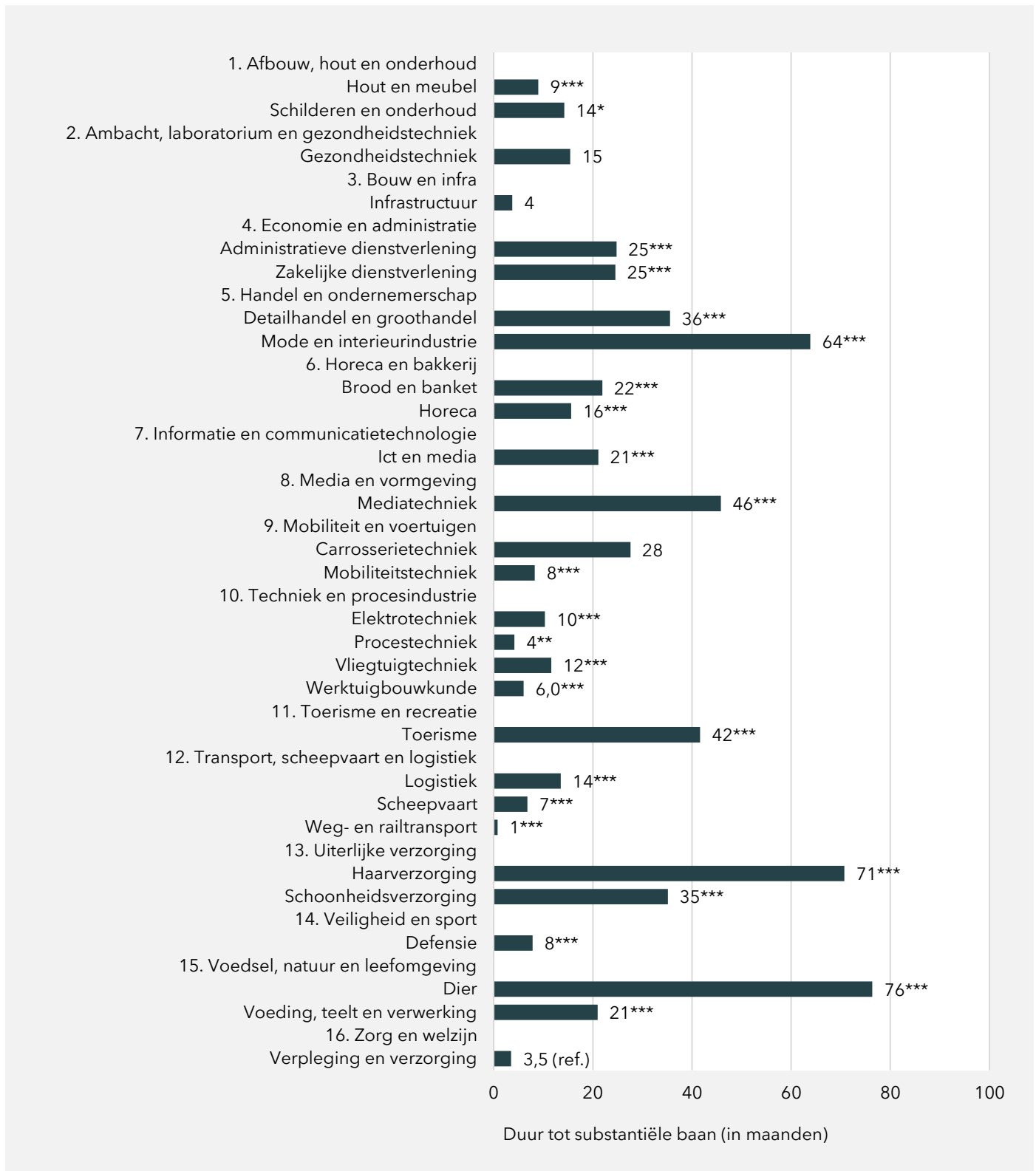
Dit hoofdstuk schat met een duurmodel de effecten van opleidingen op de duur tot een substantiële baan in loondienst, rekening houdend met de invloed van persoonlijke kenmerken, de studieduur, relevante werkervaring en de onderwijsinstelling waaraan de opleiding is gevolgd.⁷

Figuur 3.4 en Figuur 3.5 (niveau 3) en Figuur D.7 tot en met Figuur D.10 (niveau 2 en 4) presenteren per opleiding de mediane duur tot een substantiële baan. De belangrijkste conclusies op basis van de statistisch significante schattingsresultaten zijn als volgt:

- Er zijn grote verschillen in de mate waarin afgestudeerden van verschillende mbo-opleidingen snel een substantiële baan vinden. Personen die een BBL-opleiding hebben gevolgd vinden doorgaans veel sneller een substantiële baan dan personen die een BOL-opleiding hebben gevolgd. Dit geldt voor alle niveaus;
- Het zijn voornamelijk BBL-3 en 4-opleidingen techniek die relatief snel na afstuderen kansen bieden op een substantiële baan, maar ook de BBL-opleiding Verpleging en verzorging op niveau 3 en 4;
- Daarnaast vinden afgestudeerden van bepaalde BOL-opleidingen ook relatief snel na afstuderen een substantiële baan. Afgestudeerden Infrastructuur (BOL-niveau 3), Procestechiek (BOL-niveau 3 en 4), Verpleging en verzorging (BOL-niveau 3 en 4) en Maatschappelijke zorg (BOL-niveau 4) vinden binnen vijf maanden een substantiële baan. Sommige van deze opleidingen worden ook op andere niveaus aangeboden, waarvoor dit niet of in mindere mate geldt;
- Anderzijds is er een aantal opleidingen waar de afgestudeerden moeite hebben om in een substantiële baan (in loondienst) terecht te komen. Dit geldt onder andere voor de BOL-opleidingen Mode en interieurindustrie (BOL-niveau 3 en 4), Haarverzorging (BOL-niveau 3), Dier (BOL-niveau 3), Mediatechniek (BOL-niveau 4), Mediavormgeving (BOL-niveau 4) en Ruimtelijke vormgeving (BOL-niveau 4). Op BBL-niveau duurt het met name lang voordat afgestudeerden Haarverzorging (BBL-niveau 2 en 3), Mediatechniek (BBL-niveau 3), Brood en banket (BBL-niveau 4) en Horeca (BBL-niveau 4) een substantiële baan gevonden hebben.

⁷ Meer specifiek betreft het een *Weibull specificatie*. De schattingen zijn afzonderlijk voor de verschillende mbo-niveaus gedaan. Zie Bijlage A voor een verdere toelichting.

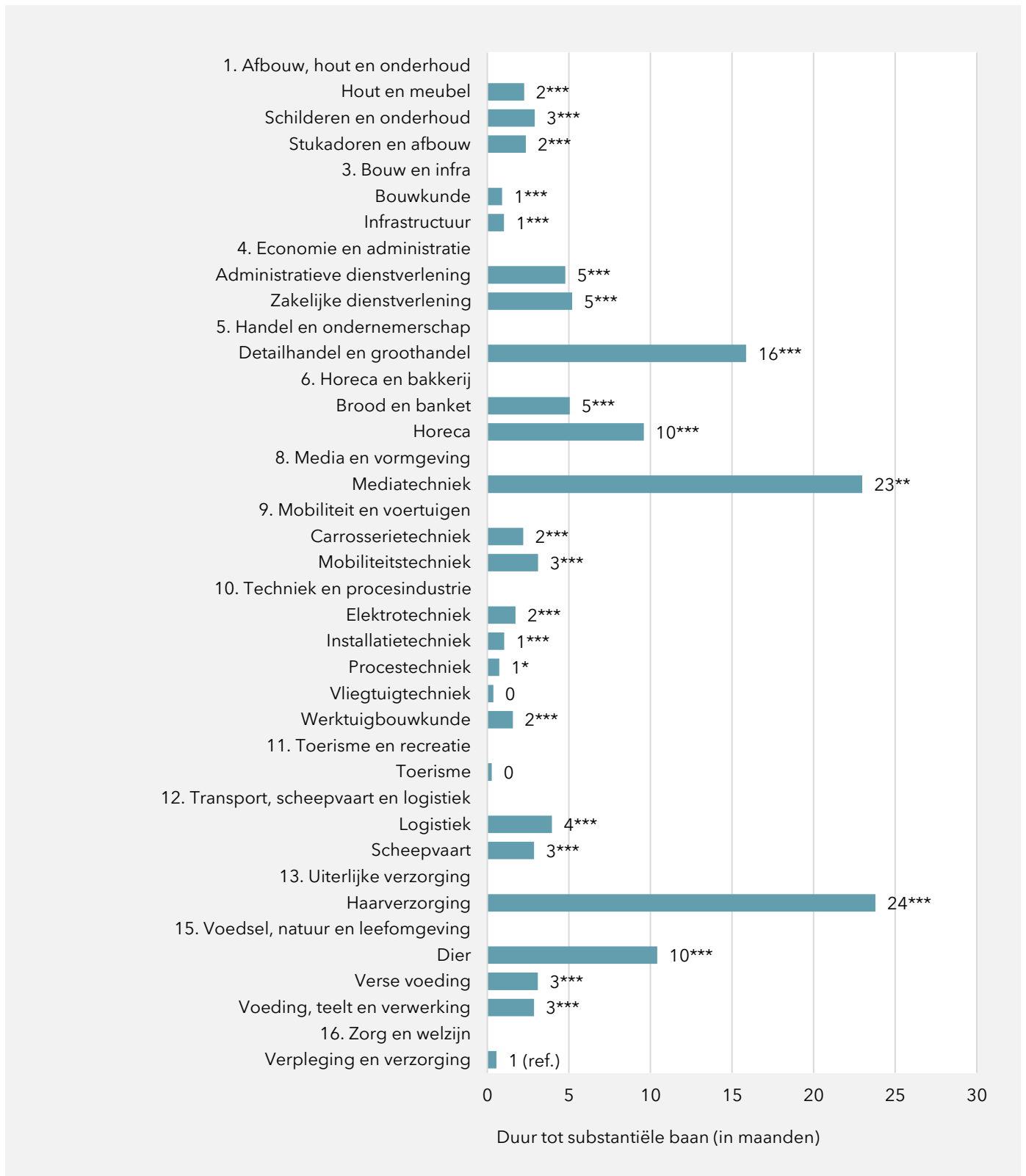
Figuur 3.4 Mediane duur tot een substantiële baan per afgeronde opleiding, BOL-niveau 3, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 3.5 Mediane duur tot een substantiële baan per afgeronde opleiding, BBL-niveau 3, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

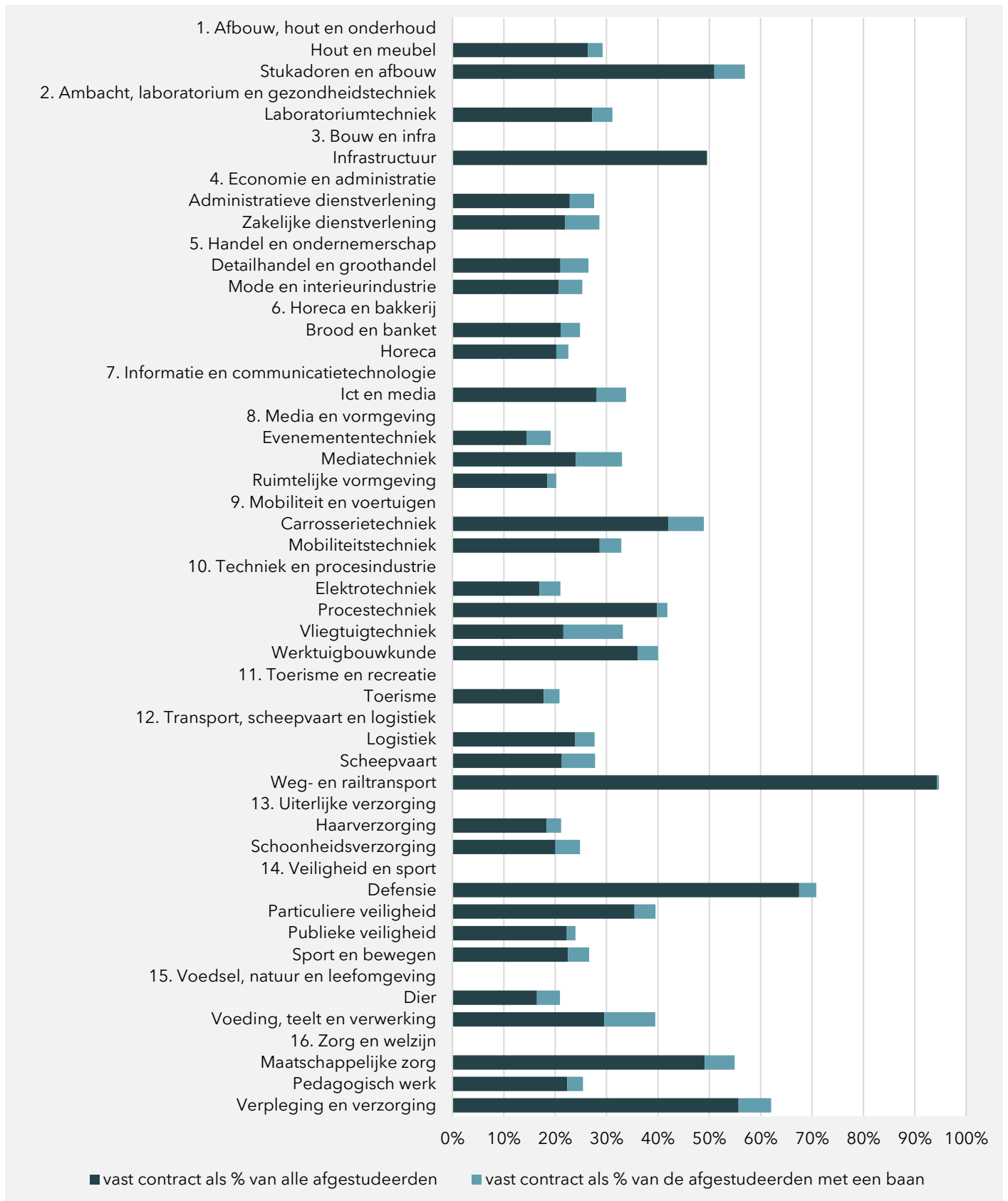
3.3 Kans op een vast contract

Flexibele arbeid is niet meer weg te denken van de Nederlandse arbeidsmarkt. De voorkeur bij afgestudeerden ligt doorgaans bij een vast contract met meer baanzekerheid, al geldt dit niet voor iedereen. In hoeverre hebben afgestudeerde mbo'ers kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen? Dit hoofdstuk bepaalt de samenhang tussen opleidingen en de kans op een vast contract op basis van een zogeheten *probitschatting*, waarin rekening is gehouden met de invloed op de kans op een vast contract van persoonlijke kenmerken, de studieduur, relevante werkervaring en de onderwijsinstelling waaraan de opleiding is gevolgd.

• en Figuur 3.7 (niveau 3) en Figuur D.11 tot en met Figuur D.14 (niveau 2 en 4) presenteren voor de verschillende mbo-opleidingen de kans op een vast contract één jaar na afstuderen. De kans op een vast contract is bepaald voor zowel het totaal aantal afgestudeerden als voor afgestudeerden met een baan in loondienst (werkende afgestudeerden). De volgende (statistisch significante) resultaten vallen op:

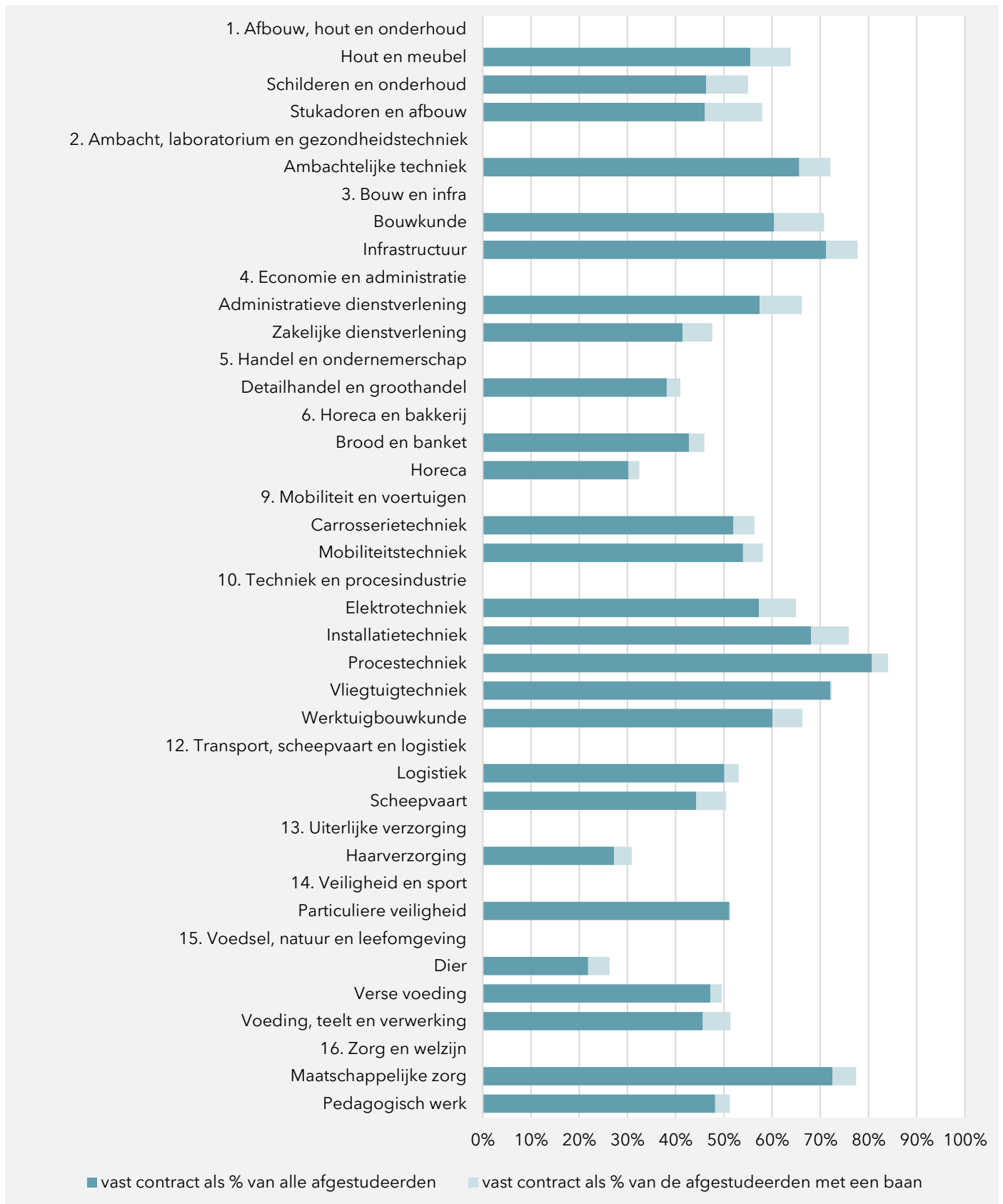
- Een vast contract één jaar na afstuderen is voor de meeste BOL-afgestudeerden niet weggelegd. Toch zijn er ook BOL-opleidingen die een goed perspectief bieden op een vast contract. Van de werkende afgestudeerden Weg- en railtransport (BOL-niveau 3), Defensie (BOL-niveau 3), Verpleging en verzorging (BOL-niveau 3 en 4) en Procestechniek (BOL-niveau 4) heeft doorgaans meer dan de helft één jaar na afstuderen een vast contract;
- Bij BBL-afgestudeerden liggen de kansen op het vinden van een vast contract een stuk hoger dan bij BOL-afgestudeerden. Bij de meeste BBL-opleidingen, met name op niveau 3 en 4, heeft meer dan de helft van de afgestudeerden één jaar na afstuderen een vast contract. Enkele positieve uitschieters hierbij zijn de opleidingen Procestechniek (BBL-niveau 3), Installatietechniek (BBL-niveau 4) en Voeding, teelt en verwerking (BBL-niveau 4);
- Enkele voorbeelden van BOL-opleidingen met weinig perspectief op een vast contract zijn Elektrotechniek, Haarverzorging en Dier (BOL-niveau 2). Bij deze opleidingen heeft minder dan 15 procent van de afgestudeerden na één jaar een vast contract. Binnen BBL scoren met name de opleidingen Scheepvaart (BBL-niveau 2) en Dier (BBL-niveau 3) laag wat betreft de kans op een vast contract. Minder dan 30 procent van de afgestudeerden heeft één jaar na afstuderen een vast contract.

Figuur 3.6 Kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen, BOL-niveau 3, cohort 2020-2021

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 3.7 Kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen, BBL-niveau 3, cohort 2020-2021

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

4 Verschillen tussen mbo-afgestudeerden

Persoonskenmerken hangen in mindere mate samen met de startpositie van afgestudeerde mbo'ers dan de gevolgde opleiding. Toch pakt de overgang naar de arbeidsmarkt voor bepaalde groepen afgestudeerden gunstiger uit. Zo vinden afgestudeerden met werkervaring en BOL-afgestudeerden die een stage hebben gelopen eerder een substantiële baan.

Dit hoofdstuk beschrijft de mate waarin persoonskenmerken, relevante werkervaring en de studieduur samenhangen met de arbeidsmarktpositie. Aan bod komen het startsalaris en de duur tot een substantiële baan. Alleen de resultaten voor mbo-niveau 3 zijn in dit hoofdstuk weergegeven. De resultaten voor niveau 2 en 4 zijn te vinden in Bijlage E.

4.1 Salaris

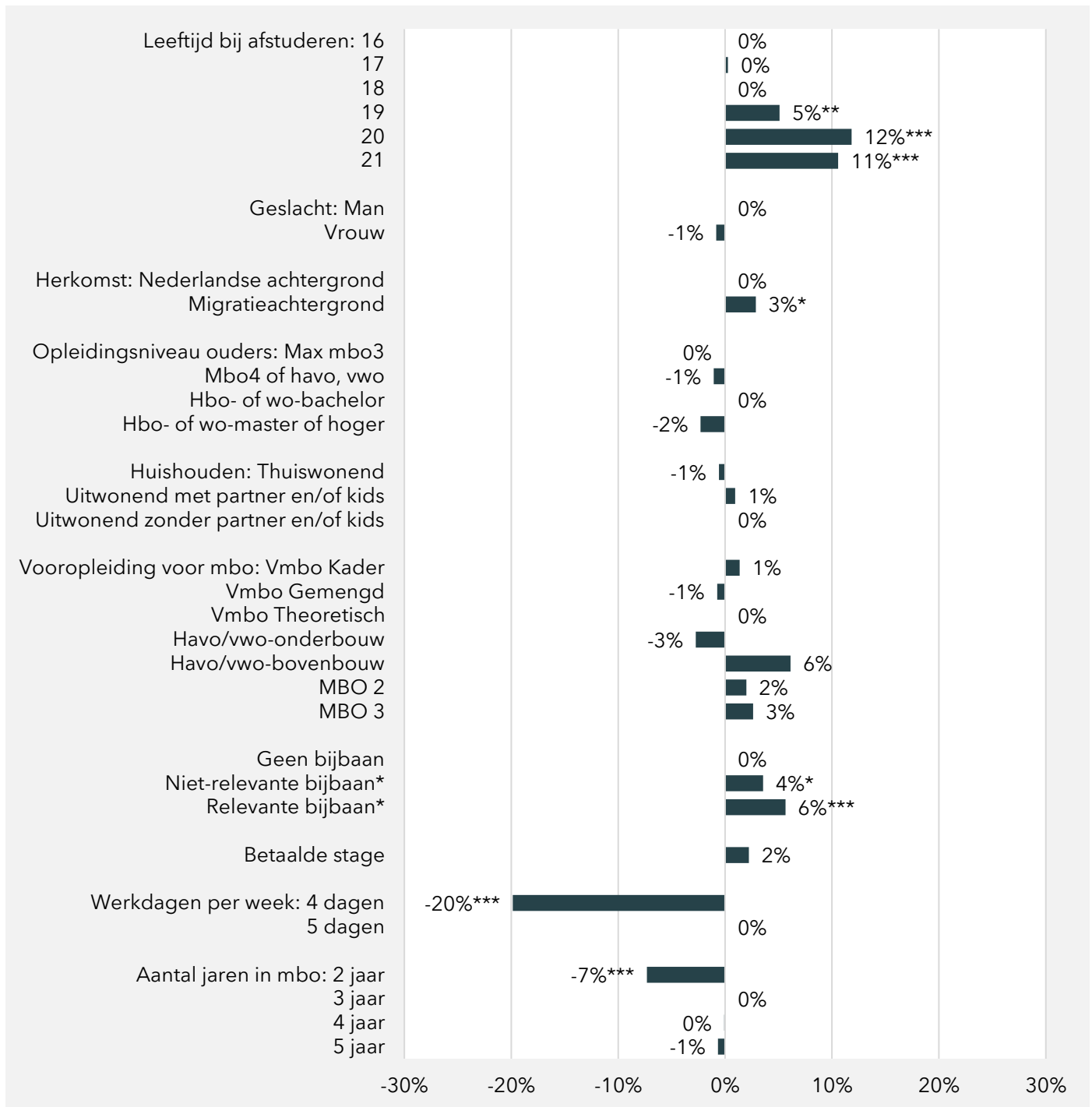
Hoewel veel variatie in salarissen wordt veroorzaakt door de gevolgde opleiding, zijn ook persoons- en studiekenmerken van invloed. Deze paragraaf kijkt naar de mate waarin diverse kenmerken van invloed zijn op het inkomen uit loondienst. De resultaten zijn afkomstig uit dezelfde log-lineaire loonschattingen als gebruikt in Paragraaf 3.1. Er is dus ook rekening gehouden met de gevolgde opleiding.

De volgende bevindingen ten aanzien van kenmerken van afgestudeerden vallen op, op basis van Figuur 4.1 en Figuur 4.2 (niveau 3) en Figuur E.1 tot en met Figuur E.4 (niveau 2 en 4):

- Het bruto maandloon wordt sterker bepaald door de gevolgde opleiding dan door kenmerken van de afgestudeerden;
- Oudere afgestudeerden hebben een hoger startloon. Studenten die 19, 20 of 21 jaar zijn op het moment van afstuderen hebben een significant hoger salaris één jaar na afstuderen dan jongere afgestudeerden;
- Bij BOL-afgestudeerden is er geen significant verschil zichtbaar tussen het startloon van mannen en vrouwen. Op BBL-niveau is het salarisverschil tussen mannen en vrouwen daarentegen wel significant. Het startsalaris van vrouwen ligt tussen de 5 en 8 procent lager dan het startsalaris van mannen, waarbij het grootste verschil te zien is op niveau 2;
- Een migratieachtergrond lijkt nauwelijks invloed te hebben op het salarisniveau één jaar na afstuderen. In de meeste gevallen is het verschil in salaris van afgestudeerden zonder een migratieachtergrond en afgestudeerden met een migratieachtergrond niet significant. Alleen op BOL-niveau 3 en 4 is er een significant verschil zichtbaar. Afgestudeerden met een migratieachtergrond verdienen één jaar na afstuderen 1 procent (BOL-niveau 4) tot 3 procent (BOL-niveau 3) meer dan afgestudeerden zonder migratieachtergrond. Uit eerder onderzoek blijkt dat dit er deels mee te maken heeft dat werkende afgestudeerden met een migratieachtergrond vaker werkzaam zijn in sectoren met een hoger gemiddeld uurloon dan werkende afgestudeerden zonder migratieachtergrond (Bisschop et al., 2021);
- Het opleidingsniveau van de ouders is niet tot nauwelijks van invloed op het bruto maandloon één jaar na afstuderen;
- Thuiswonende BOL 2-afgestudeerden verdienen een significant hoger startsalaris dan uitwonende studenten. BBL 4-studenten verdienen één jaar na afstuderen juist minder wanneer ze nog thuis wonen.;

- BOL 3 en BOL 4-afgestudeerden hebben gemiddeld een hoger startsalaris wanneer ze tijdens hun opleiding een bijbaan hadden. Een relevante bijbaan zorgt daarbij voor een hoger startsalaris dan een bijbaan die niet relevant is. Een niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan;
- Binnen BOL-niveau 2 en 4 zorgt het hebben van een betaalde stage ook tot een hoger salaris één jaar na afstuderen. Studenten die tijdens hun opleiding betaald stage hebben gelopen verdienen 3 à 4 procent meer dan studenten die geen betaalde stage hebben gelopen. Niet-betalde stages worden niet waargenomen. Binnen BBL leiden bijbanen en betaalde stages niet tot een significant hoger of lager startsalaris, omdat zij tijdens hun opleiding al een baan in loondienst hebben (de leerwerkplek) en daarnaast meestal geen bijbaan hebben of een betaalde stage hoeven te lopen.

Figuur 4.1 Samenhang individuele factoren met bruto maandloon, BOL-niveau 3, cohort 2020-2021

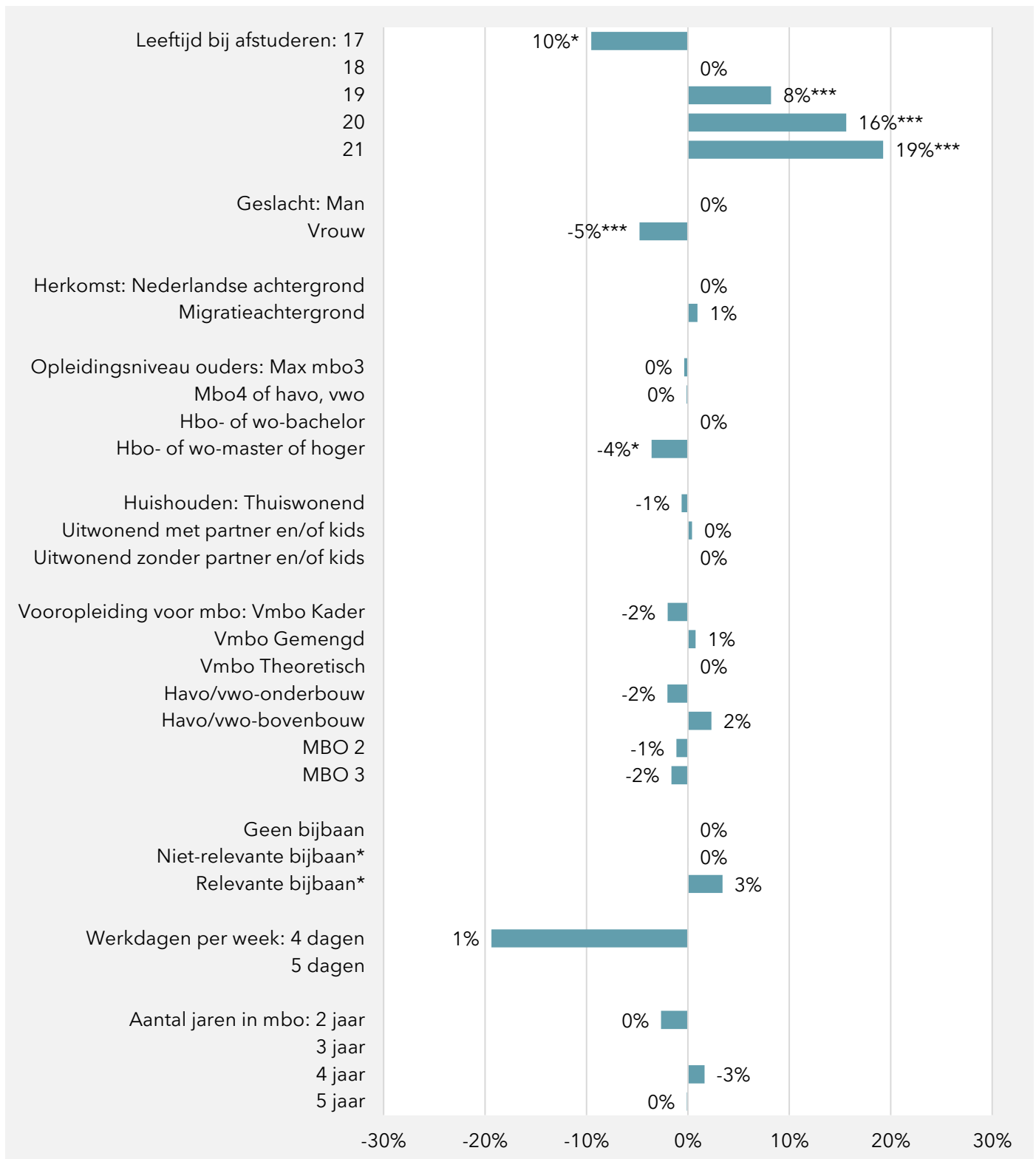

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 4.2 Samenhang individuele factoren met bruto maandloon, BBL-niveau 3, cohort 2020-2021

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

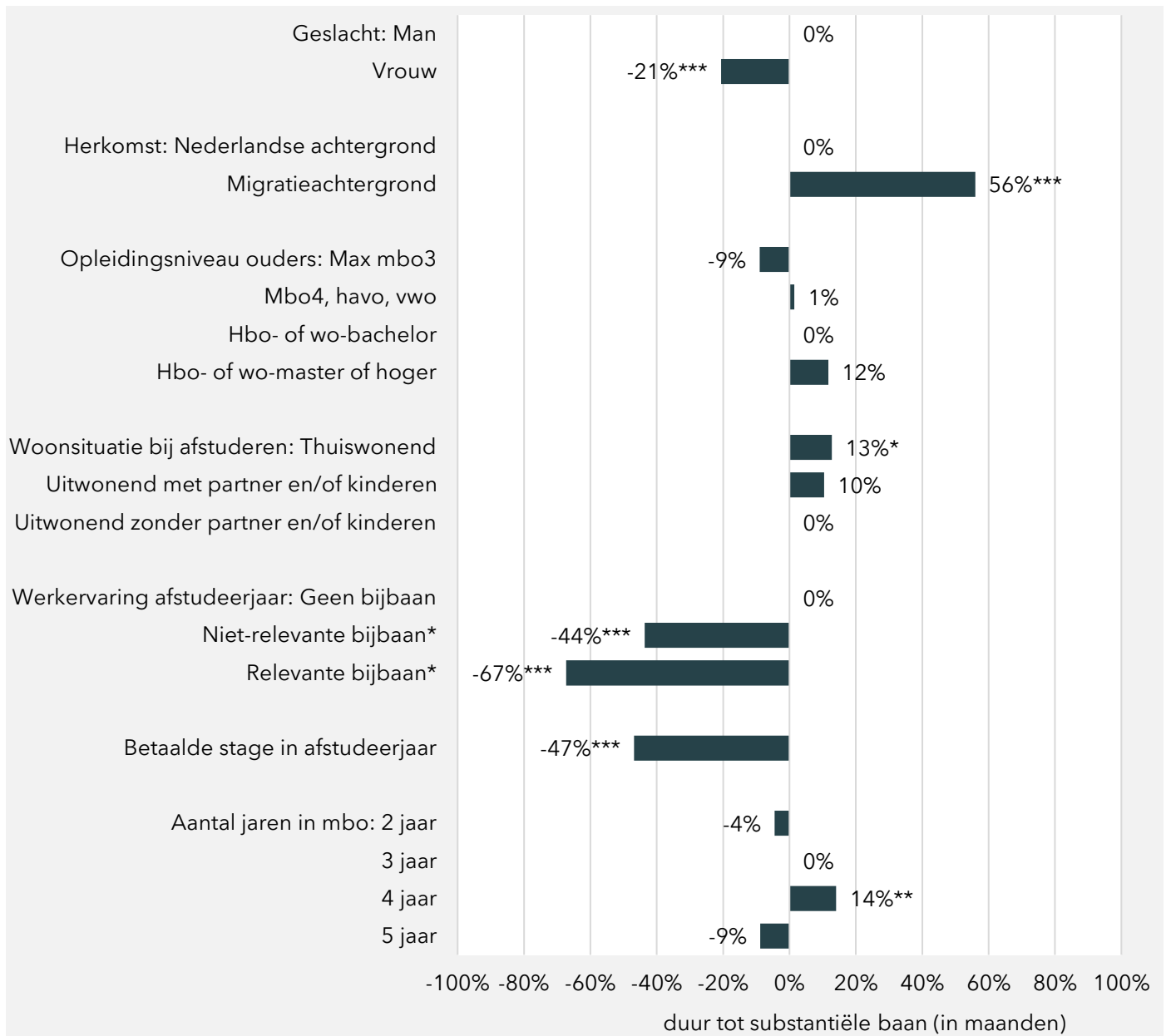
4.2 Duur tot eerste substantiële baan

Net als bij het salaris hangt de duur tot een substantiële baan meer samen met de gevolgde opleiding dan met persoonskenmerken van de mbo-afgestudeerden. Figuur 4.3 en Figuur 4.4 (niveau 3) en Figuur E.5 tot en met Figuur E.8 (niveau 2 en 4) presenteren de invloed van deze kenmerken op de duur tot de eerste substantiële baan. Hierbij betekent een negatief effect in de figuur dat het minder lang duurt om een substantiële baan te vinden, wat dus een positief effect op de startpositie op de arbeidsmarkt heeft. De resultaten volgen uit dezelfde duuranalyses als paragraaf 3.2. Dat betekent dat er rekening gehouden is met de gevolgde opleiding en de onderwijsinstelling waaraan de opleiding is gevolgd.

De belangrijkste bevindingen zijn als volgt:

- Vrouwen die een BOL-2- of een BOL-3-opleiding hebben afgerond, vinden sneller een substantiële baan dan mannen. Bij de overige mbo-opleidingen geldt dit juist andersom;
- Afgestudeerden met een migratieachtergrond doen er ten opzichte van afgestudeerden met een Nederlandse achtergrond langer over om een substantiële baan te vinden;
- BOL 3-, BOL 4- en BBL 4-afgestudeerden vinden over het algemeen sneller een baan wanneer ze niet meer thuis wonen. Mogelijk is de urgentie voor hen om een baan te vinden groter als gevolg van de hogere woonlasten. Deze trend geldt echter niet voor BBL-studenten op niveau 2: zij vinden juist sneller een baan wanneer ze nog thuis wonen;
- Zowel een relevante als een niet relevante bijbaan gaat gepaard met een (veel) kortere duur tot een eerste substantiële baan. Bovendien hebben BOL-studenten meer kans om snel een substantiële baan te vinden wanneer ze tijdens hun studie stage hebben gelopen.

Figuur 4.3 Samenhang individuele factoren met duur tot een substantiële baan, BOL-niveau 3, cohort 2020-2021

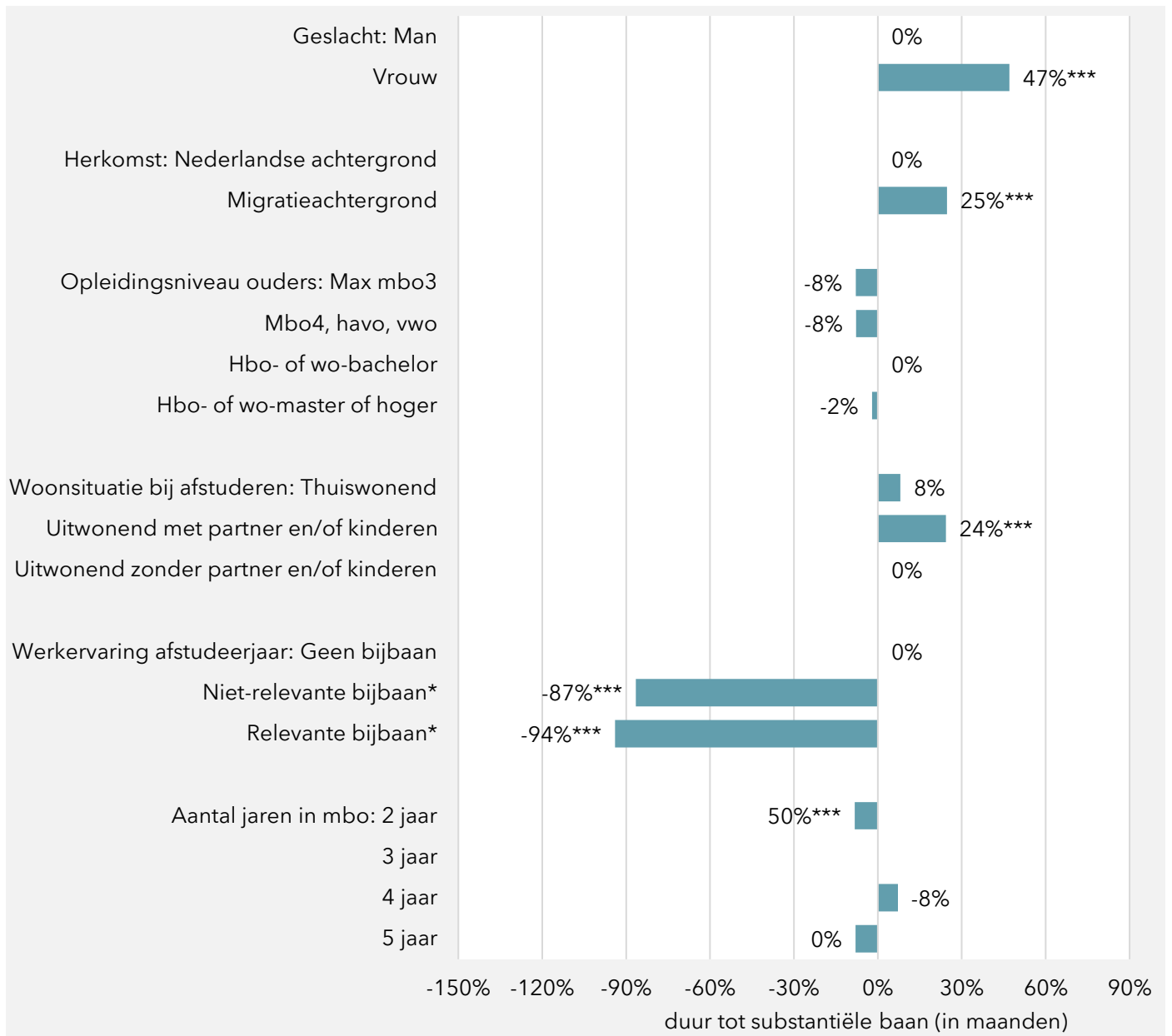

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 4.4 Samenhang individuele factoren met duur tot een substantiële baan, BBL-niveau 3, cohort 2020-2021

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

5 Verschillen tussen mbo-, hbo- en wo-opleidingen

Een BBL-opleiding biedt een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt, ook in vergelijking met hbo- en wo-opleidingen. Hbo- en wo-afgestudeerden verdienen gemiddeld wel meer. Mbo-opleidingen in de zorg (BOL en BBL) en techniek (BBL) zorgen voor een even goede of zelfs betere startpositie dan de meeste hbo- en wo-opleidingen.

In dit hoofdstuk zetten we de startpositie van opleidingen af tegen het startsalaris. De startpositie is een gecombineerde maat waarin de kans op een vast contract en de duur tot een substantiële baan meewegen. De startpositie is weergegeven door een standaardscore (z-score), wat betekent dat de scores genormaliseerd zijn. De gemiddelde standaardscore is gelijk aan nul. Hoe positiever deze standaardscore, des te kansrijker is de startpositie wat betreft de kans op een vast contract en de duur tot een substantiële baan. Merk hierbij op dat de definitie van een substantiële baan verschilt in de minimale hoogte van de loondrempel, afhankelijk van het opleidingsniveau.⁸ Het startsalaris is het reële bruto maandloon, waarbij het gemiddelde startsalaris in de figuren van dit hoofdstuk is weergegeven door een horizontale lijn.

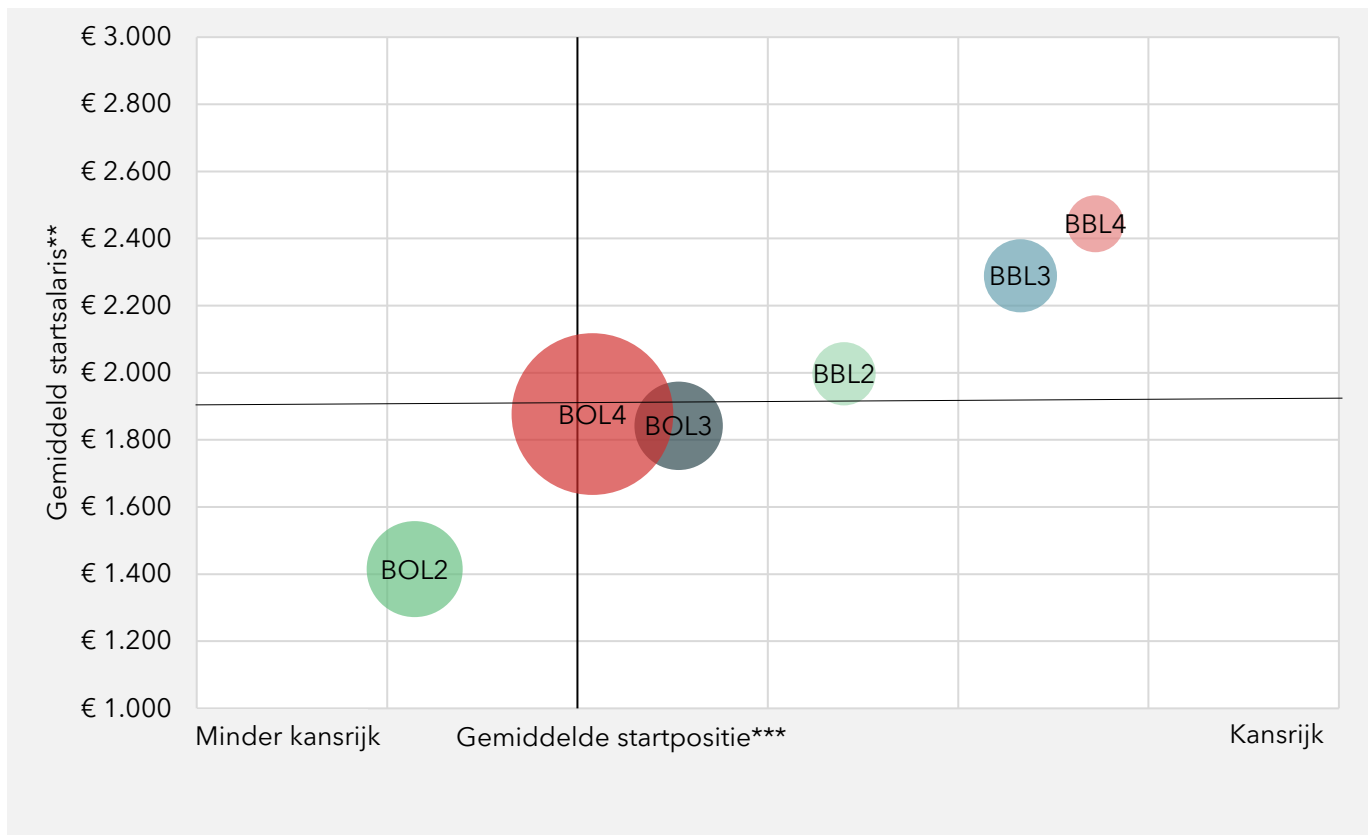
5.1 Verschillen tussen mbo-opleidingen

De manier van opleiden bij een BBL-opleiding, het werkend leren, is een recept voor een kansrijke startpositie én een goed startsalaris. Dat zien we terug in Figuur 5.1, waar de startpositie van mbo-leerwegniveau-combinaties is afgezet tegen het startsalaris. BBL-opleidingen bieden de beste baankansen. De startpositie is kansrijker dan voor BOL-opleidingen, maar verschilt binnen de BBL wel naar niveau. Het gemiddelde startsalaris is het hoogst voor BBL-niveau 4. Ook hiervoor geldt dat het startsalaris van een BBL-opleiding gemiddeld hoger ligt dan dat van een BOL-opleiding.

Opvallend is dat de gemiddelde startpositie van BOL 4-afgestudeerden lager ligt dan die van BOL 3-afgestudeerden. Dat komt door de samenstelling van het opleidingsaanbod. BOL-niveau 4 heeft relatief veel afgestudeerden in minder kansrijke opleidingen (zoals mediavormgeving) of minder kansrijke opleidingsrichtingen (zoals economie) ten opzichte van BOL-niveau 3. Die richtingen hebben een minder kansrijke startpositie dan bijvoorbeeld techniek of zorg. Hier gaan we dieper op in bij Figuur 5.2 en Figuur 5.3.

⁸ De loondrempel is gelijk aan 110, 120, 130, 140 of 150 procent van het wettelijk minimum(jeugd)loon (wm(j)) voor respectievelijk mbo-niveau 2, 3, 4, hbo of wo. Door het gebruik van de loondrempel hangen de startpositie en het startsalaris per definitie deels met elkaar samen: hoe korter de duur tot een substantiële baan, hoe hoger het startsalaris (gegeven de kans op een vast contract).

Figuur 5.1 BBL-afgestudeerden hebben een kansrijke startpositie*

* De bollen zijn geschaald naar het aantal afgestudeerden per niveau, leerweg en opleidingsrichting.

** Het gemiddelde startsalaris betreft het gemiddelde bruto maandloon in loondienst (€) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is het gemiddelde startsalaris gelijk aan € 1.877.

** De gemiddelde startpositie betreft de standaardscore (z-score) van de mediane duur tot een eerste substantiële baan (in maanden) en de kans op een vast contract (%) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is de mediane zoekduur gelijk aan 9 maanden en de gemiddelde kans op een vast contract gelijk aan 35 procent.

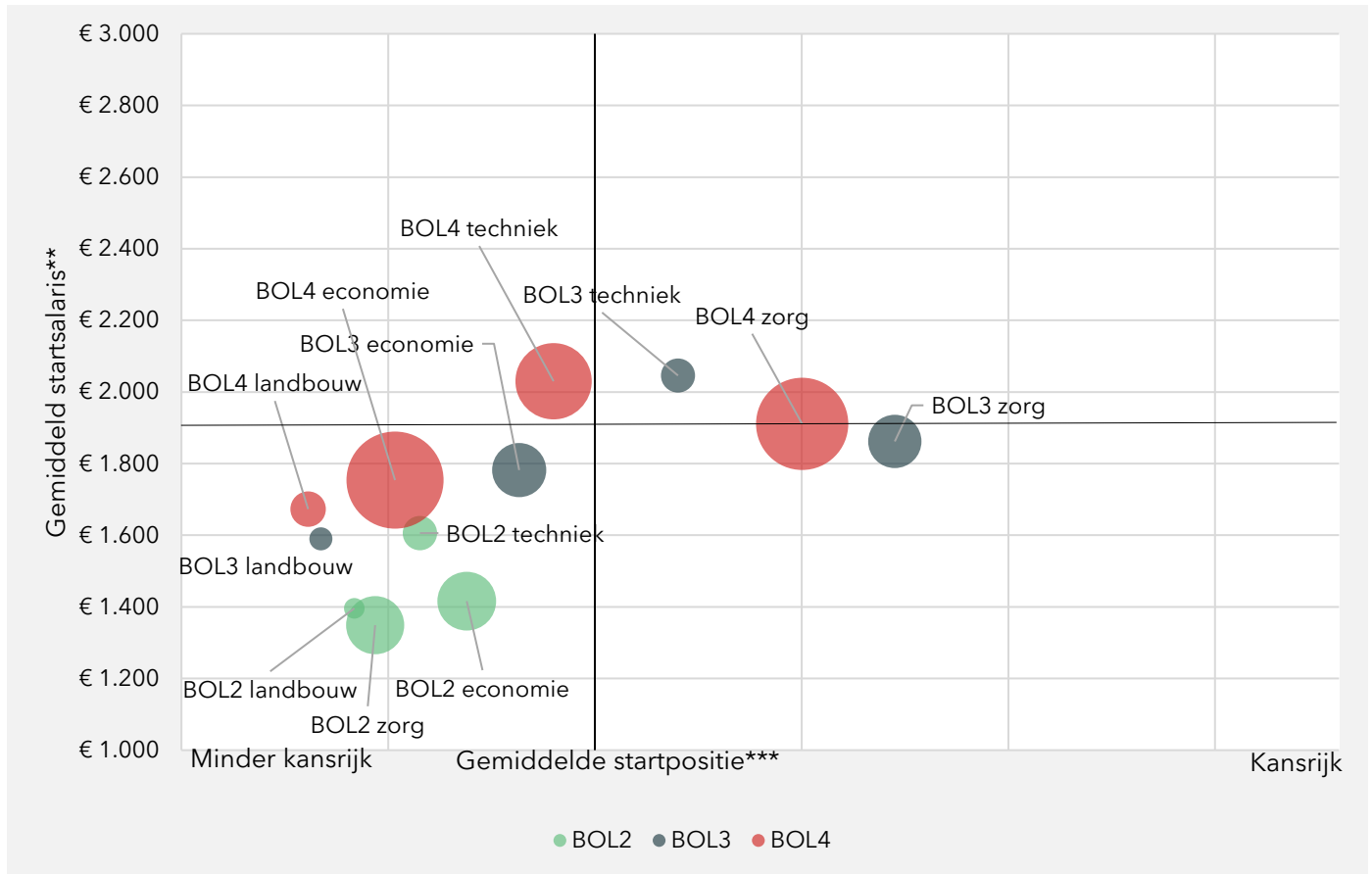
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

BOL 3- en BOL 4-zorgopleidingen zijn de meest kansrijke BOL-opleidingen wat betreft startpositie (horizontale as) zoals Figuur 5.2 laat zien. Verder zien we wat betreft de startpositie nog meer verschillen. BOL 3-afgestudeerden in de richting economie of techniek doen het beter dan BOL 4-afgestudeerden in dezelfde richtingen. Dat heeft met de samenstelling van het opleidingsaanbod te maken. Er zijn enkele opleidingsrichtingen op BOL-niveau 4 met een minder kansrijke startpositie die binnen deze domeinen vallen. Zo valt de opleiding mediavormgeving onder het domein techniek, een opleiding met relatief veel afgestudeerden en een minder kansrijke startpositie. Hetzelfde geldt voor de richting economie. Dit weegt bij BOL-niveau 4 zwaarder mee binnen een opleidingscluster met een minder goed vooruitzicht, bijvoorbeeld Management en ondernemerschap of Mode- en interieurindustrie.⁹ Daarnaast zijn de verschillen wat betreft het startsalaris (verticale as) tussen BOL-richtingen niveau 3 en 4 relatief klein.

⁹ Ook zijn relatief kleine opleidingsrichtingen met minder dan 30 afgestudeerden niet meegenomen. Dat is met name bij BOL-niveau 3 het geval. Ook hierdoor is de samenstelling van de onderliggende opleidingen anders.

Figuur 5.2 geeft ook de uitsplitsing van BOL 2-opleidingen weer. De startpositie van deze opleidingen is grotendeels vergelijkbaar met BOL 4-opleidingen economie. Het startsalaris van BOL 2-opleidingen ligt echter wel lager dan dat van niveau 3 of 4.

Figuur 5.2 De meest kansrijke BOL-opleidingen qua startpositie zijn de zorgopleidingen op niveau 3 en 4*

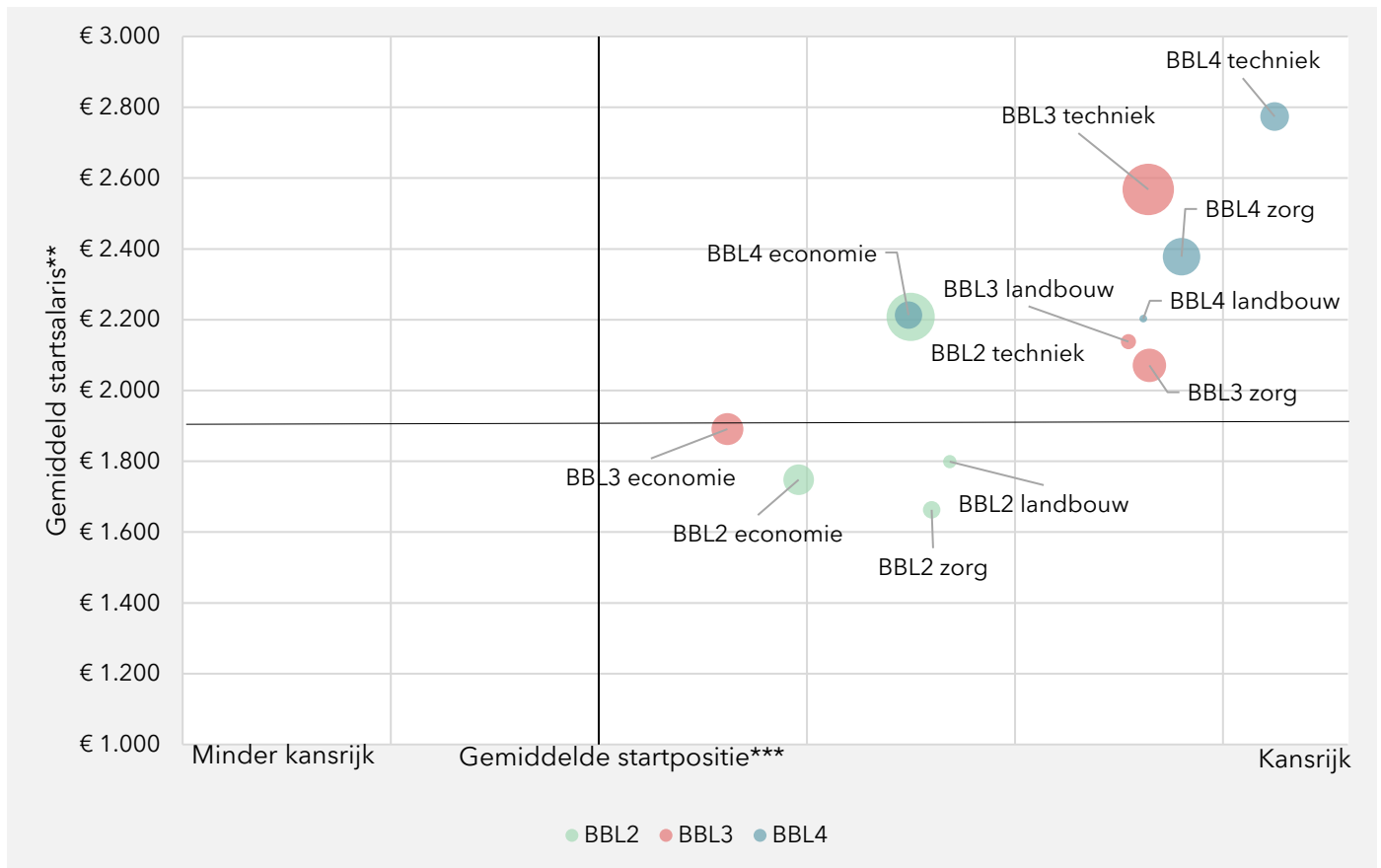

* De bollen zijn geschaald naar het aantal afgestudeerden per niveau, leerweg en opleidingsrichting.
 ** Het gemiddelde startsalaris betreft het gemiddelde bruto maandloon in loondienst (€) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is het gemiddelde startsalaris gelijk aan € 1.877.
 ** De gemiddelde startpositie betreft de standaardscore (z-score) van de mediane duur tot een eerste substantiële baan (in maanden) en de kans op een vast contract (%) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is de mediane zoekduur gelijk aan 9 maanden en de gemiddelde kans op een vast contract gelijk aan 35 procent.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur 5.3 laat de uitsplitsing voor de BBL-opleidingsrichtingen zien. Daarin zien we dat de technische opleidingen per niveau het beste startsalaris hebben met eveneens een kansrijke startpositie. Ook de zorg- en landbouwopleidingen op niveau 3 en 4 hebben een bovengemiddeld startsalaris gecombineerd met een startpositie dat in de buurt ligt van de techniekopleidingen. Opvallend is dat de BBL-opleidingen economie op niveau 3 en 4 ten opzichte van de andere richtingen binnen hetzelfde niveau een minder kansrijke startpositie hebben. Het startsalaris van BBL-afgestudeerden economie niveau 3 is ongeveer gelijk aan het gemiddelde mbo-startsalaris. Voor BBL-afgestudeerden economie niveau 4 ligt het startsalaris boven het gemiddelde. De BBL 2-richtingen hebben een kansrijke startpositie, maar verdienen minder dan het gemiddelde startsalaris (behalve techniek).

Figuur 5.3 Afgestudeerden van technische BBL-opleidingen verdienen het hoogste salaris per niveau*

* De bollen zijn geschaald naar het aantal afgestudeerden per niveau, leerweg en opleidingsrichting.
 ** Het gemiddelde startsalaris betreft het gemiddelde bruto maandloon in loondienst (€) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is het gemiddelde startsalaris gelijk aan € 1.877.
 ** De gemiddelde startpositie betreft de standaardscore (z-score) van de mediane duur tot een eerste substantiële baan (in maanden) en de kans op een vast contract (%) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-afgestudeerden is de mediane zoekduur gelijk aan 9 maanden en de gemiddelde kans op een vast contract gelijk aan 35 procent.

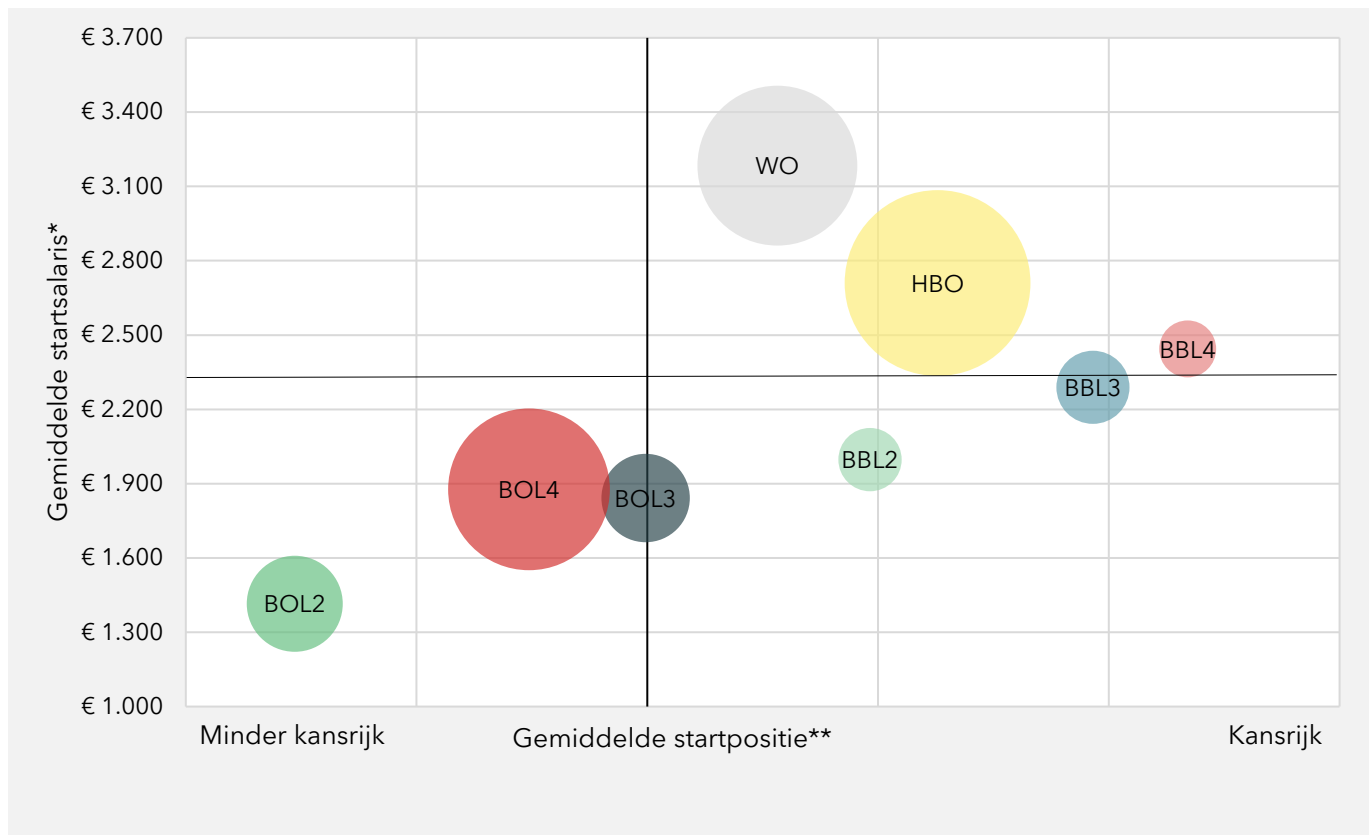
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

5.2 Verschillen tussen mbo-, hbo- en wo-opleidingen

In Figuur 5.4 zijn opnieuw de startpositie en het startsalaris voor de verschillen combinaties van niveau en leerweg binnen het mbo weergegeven, maar dit keer inclusief hbo en wo. Het gemiddelde startsalaris ligt in deze figuur hoger (€ 2.413 in plaats van € 1.877), omdat nu ook de hbo- en wo-opleidingen meewegen. De startpositie is opnieuw genormaliseerd, zodat de gemiddelde startpositie een standaardscore van nul heeft.

In de figuur vallen de volgende zaken op. BBL-opleidingen niveau 3 en 4 hebben relatief gezien de beste startpositie, maar ook met een BBL 2-diploma heb je een kansrijke startpositie, gemiddeld zelfs kansrijker dan met een wo-diploma. BBL'ers zijn al in dienst tijdens hun opleiding bij een werkgever, wat zich na de opleiding vertaalt in een kansrijke startpositie in termen van duur tot een substantiële baan en kans op een vast contract (de horizontale as in de figuur). Wat betreft het startsalaris blijven de mbo-niveaus achter op het hoger onderwijs. Wo-afgestudeerden verdienen gemiddeld het meest één jaar na afstuderen, gevolgd door hbo-afgestudeerden. Wat betreft de startpositie doen hbo- en wo-opleidingen het gemiddeld minder goed dan de BBL-opleidingen.

Figuur 5.4 De startpositie van BBL-opleidingen niveau 3 en 4 is het meest kansrijk, wo-afgestudeerden hebben het hoogste startsalaris

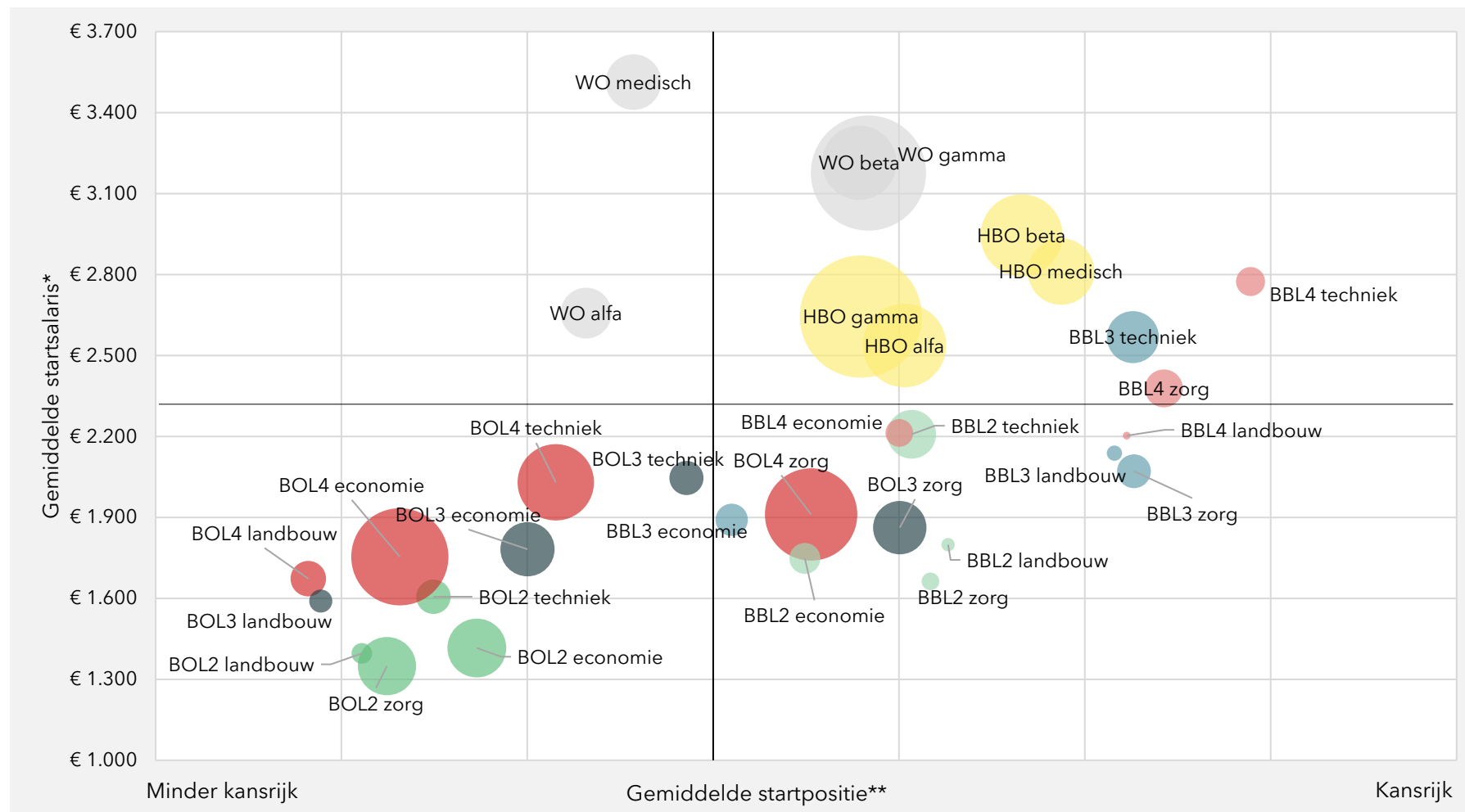

* De bollen zijn geschaald naar het aantal afgestudeerden per niveau, leerweg en opleidingsrichting.
 ** Het gemiddelde startsalaris betreft het gemiddelde bruto maandloon (€) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-, hbo- en wo-afgestudeerden is het gemiddelde startsalaris gelijk aan € 2.413.
 ** De gemiddelde startpositie betreft de standaardscore (z-score) van de mediane duur tot een eerste substantiële baan (in maanden) en de kans op een vast contract (%) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-, hbo- en wo-afgestudeerden is de mediane zoekduur gelijk aan 6 maanden en de gemiddelde kans op een vast contract gelijk aan 40 procent.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

In Figuur 5.5 zijn de resultaten van Figuur 5.4 uitgesplitst naar de richtingen economie, landbouw, techniek en zorg voor het mbo, en alfa, bèta, gamma en medisch voor het hbo en wo. Wat opvalt is dat sommige BBL-richtingen een vergelijkbaar startsalaris hebben als bepaalde hbo- of wo-richtingen, maar dat de startpositie veelal kansrijker is. De technische en zorgopleidingen op BBL-niveau 3 en 4 leiden op tot een diploma met zeer goede vooruitzichten. Ook de BOL-zorgopleidingen niveau 3 en 4 hebben een kansrijke startpositie, zij het met een lager startsalaris dan BBL-opleidingen techniek of een opleiding in het hoger onderwijs. De minder kansrijke startpositie van alfa en medische opleidingen in het wo is ook opvallend. Voor de medische opleidingen is dat te verklaren doordat artsen na hun studie Geneeskunde doorstuderen voor specialist, wat gepaard gaat met tijdelijke contracten voor de korte termijn en dus een minder goede startpositie.

Figuur 5.5 BBL-techniek en -zorg niveau 3 en 4 doen niet onder wat betreft startpositie en startsalaris voor een opleiding in het hoger onderwijs

* De bollen zijn geschaald naar het aantal afgestudeerden per niveau, leerweg en opleidingsrichting.

** Het gemiddelde startsalaris betreft het gemiddelde bruto maandloon (€) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-, hbo- en wo-afgestudeerden is het gemiddelde startsalaris gelijk aan € 2.413.

** De gemiddelde startpositie betreft de standardscore (z-score) van de mediane duur tot een eerste substantiële baan (in maanden) en de kans op een vast contract (%) circa 15 maanden na afstuderen. Voor mbo-, hbo- en wo-afgestudeerden is de mediane zoekduur gelijk aan 6 maanden en de gemiddelde kans op een vast contract gelijk aan 40 procent.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Referenties

- Bussink, H. & Bisschop, P. (2022). *Studie & Werk 2022*, SEO-rapport 2022-88, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek
- Bisschop, P., Kesteren, J. van, Ven, K. van der, Prevoo, T., Weel, B. ter, Muja, A., Visser, M. de, Crul, M., Essanhaji, Z. & Baarda, R. (2021). *Naar een betere startpositie op de arbeidsmarkt*, SEO-rapport 2021-64, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek

Bijlage A Onderzoeksverantwoording

Bijlage A.1 Databronnen en onderzoekspopulatie

Databronnen

De analyses van de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden zijn uitgevoerd op de Microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).¹⁰ De CBS Microdata bevatten verschillende registratiegegevens over onderwijs, arbeid en sociale zekerheid die op persoonsniveau te koppelen zijn. In de analyses is gebruikgemaakt van onderwijsgegevens (onderwijsinschrijvingen en diploma's) afkomstig van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), inkomensgegevens (banen, lonen en uitkeringen) afkomstig van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de Belastingdienst en persoonsgegevens (zoals geslacht, leeftijd en migratieachtergrond) uit de Basisregistratie Personen (BRP).

Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle mbo-afgestudeerden met een startkwalificatie (minimaal een mbo-2-diploma) en van maximaal 26 jaar oud in de periode vanaf studiejaar 2005-2006 tot en met studiejaar 2020-2021.

Bijlage A.2 Uitkomstmaten en meetmomenten

Uitkomstmaten

Inkomenssituatie

De inkomenssituatie is afkomstig uit het microdatabestand met gegevens over de sociaaleconomische categorie van personen in een bepaalde maand (Secmbus). Om de sociaaleconomische categorie te bepalen worden alle inkomsten in een maand uit de verschillende inkomstenbronnen die iemand heeft met elkaar vergeleken. In principe bepaalt het hoogste bedrag de sociaaleconomische categorie. Een mogelijke uitzondering hierop is wanneer een persoon is ingeschreven bij een onderwijsinstelling. Wanneer iemand staat ingeschreven bij een onderwijsinstelling en maandelijkse inkomsten (exclusief studiefinanciering) heeft die lager zijn dan de lage inkomensgrens voor een alleenstaande krijgt iemand de status 'student'. De lage inkomensgrens lag in 2020 op € 1.322 per maand.

De gegevens met betrekking tot de inkomenssituatie zijn afkomstig van Nederlandse instanties. Inkomsten uit het buitenland van personen die tevens belastingplichtig zijn in het buitenland zijn niet bekend. Met andere woorden, van personen die in het buitenland wonen en geen inkomsten hebben in Nederland is alleen bekend dat zij naar het buitenland zijn vertrokken.

Bruto maand- en uurloon

De gedetailleerde loongegevens zijn afkomstig uit het microdatabestand met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over banen en lonen van werknemers in loondienst bij Nederlandse bedrijven (Spolisbus).

Het bruto maandloon betreft het totale maandelijkse basisloon van een werknemer, afkomstig uit één of meerdere banen. Een werknemer is iemand die in loondienst werkt. Dit betreft zowel 'reguliere' werknemers als directeur-groootaandeelhouders (DGA). Het basisloon is een benadering van het contractloon van een werknemer. Het wordt

¹⁰ Zie [Catalogus microdata \(cbs.nl\)](https://catalogus.microdata.cbs.nl) voor de documentatierapporten van de beschikbare microdatabestanden.

gebruikt om een zo constant mogelijk loonbegrip te hanteren. Onder andere bijzondere beloningen en uitbetaald overwerk worden niet gerekend tot het basisloon. Het uurloon is berekend door het bruto maandloon te delen door het totale aantal basisuren per maand. Daarmee komt het uurloon neer op het contractueel overeengekomen uurloon. Om de salarisgegevens van afstudeercohorten goed te kunnen vergelijken zijn de maand- en uurlonen gecorrigeerd voor inflatie. Dit is gedaan op basis van de Consumentenprijsindex, zoals gepubliceerd door het CBS.¹¹

Substantiële baan

Een substantiële baan voldoet aan de volgende vier voorwaarden:

- Het betreft een baan in loondienst bij een bedrijf dat/een organisatie die in Nederland loonbelasting- en premieplichtig is;
- Er is geen sprake van oproepwerk, uitzendwerk of stages;
- De deeltijdfactor is minimaal 0,6. De deeltijdfactor is de verhouding tussen het aantal gewerkte uren per week en de gebruikelijke voltijdsarbeidsduur per week volgens de CAO;
- Het uurloon is minimaal 1,1, 1,2 en 1,3 maal het (jeugd)minimumuurloon voor afgestudeerde mbo'ers op respectievelijk niveau 2, 3 en 4. Het minimumuurloon voor personen van 23 jaar of ouder van juli 2015 bij een 38-urige werkweek is als uitgangspunt genomen.¹² Dit uurloon van € 9,16 wordt gebruikt voor de afstudeerders in juli 2015. Door middel van maandelijkse inflatiecorrectie op basis van de Consumentenprijsindex is het minimum uurloon voor andere afstudeermaanden bepaald.

De duur tot een baan (in loondienst) is niet bepaald voor afgestudeerden die:

- Op 1 oktober van het studiejaar direct volgend op het afstudeerjaar staan ingeschreven aan een bekostigde onderwijsinstelling (doorstudeerders);
- Binnen drie maanden na afstuderen zelfstandigheid (DGA, Freelancer, meewerkend gezinslid en Zelfstandigen) als grootste inkomstenbron hebben;
- Binnen anderhalf jaar na afstuderen uitgeschreven worden uit de BRP (bevolking in Nederland) en in de periode daarvoor geen inkomstenbron hebben gehad. Omdat afgestudeerden die direct na afronding van hun studie emigreren vaak verzuimen zich uit te schrijven uit de BRP en het daardoor langer duurt voordat de persoon daadwerkelijk wordt uitgeschreven, is gekozen voor de termijn van anderhalf jaar. Uit verdere analyse blijkt dat deze personen inderdaad binnen anderhalf jaar worden uitgeschreven.

Voor bovenstaande gevallen zou de duur tot een baan oneindig kunnen zijn, omdat zij daar niet naar op zoek zijn geweest.

Vast contract

De contractgegevens zijn ook afkomstig uit het microdatabestand met kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over banen en lonen van werknemers bij Nederlandse bedrijven (Spolisbus). Om te bepalen of iemand een vast contract heeft, is gekeken naar de contractsoort (bepaalde of onbepaalde tijd) van de hoofd baan van werknemers. De hoofd baan is gedefinieerd als de baan met het hoogste bruto maandloon. Voor DGA's is de contractsoort ook voor onbepaalde tijd verondersteld.

Meetmomenten

Loon- en contractgegevens

¹¹ Zie [StatLine - Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100 \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl).

¹² Zie [Staatscourant 2015, 10678 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](https://www.Overheid.nl).

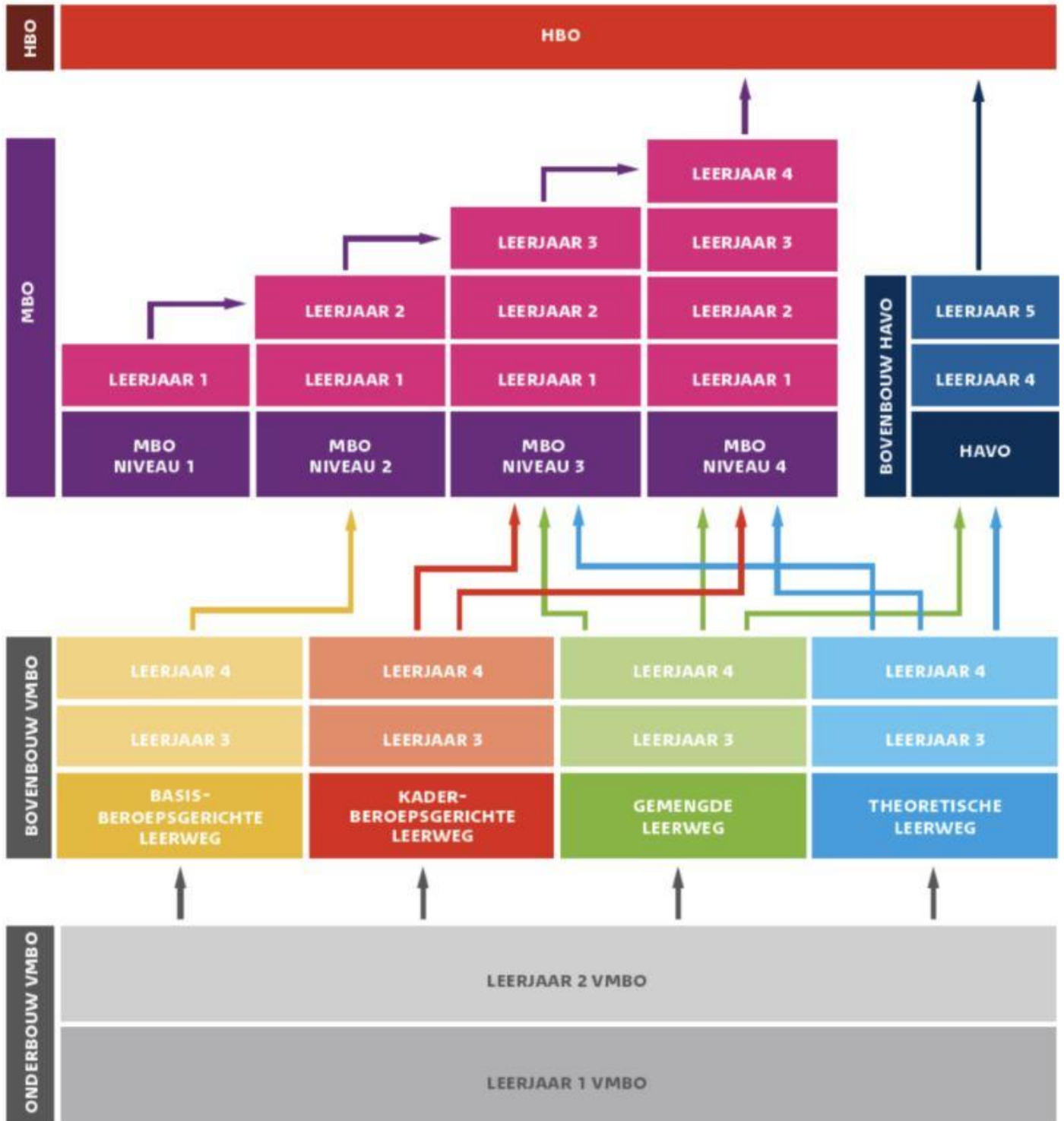
Zowel het bruto maand- en uurloon als het hebben van een vast contract zijn voor alle afgestudeerden geobserveerd in de maand september in het tweede jaar na afstuderen. Zo worden de lonen van het cohort afgestudeerden in september 2020 tot en met augustus 2021 gemeten in september 2022. Voor de afstudeerders in september 2020 is dit twee jaar na afstuderen, voor de afstudeerders in augustus 2021 iets meer dan een jaar na afstuderen. Gemiddeld worden de salarisgegevens geobserveerd ongeveer 15 maanden na afstuderen. De jaarinkomsten uit werk van zelfstandigen waren beschikbaar tot en met 2021. Voor het afstudeercohort 2019-2020 is dit ongeveer één jaar na afstuderen.

Inkomenssituatie

De inkomenssituatie is gemeten in de maand december in het eerste of tweede jaar na afstuderen, afhankelijk van het afstudeerjaar. Voor afstudeerders tussen september 2020 en augustus 2021 (afstudeercohort 2020-2021) is de inkomenssituatie in december 2022 gemeten. Voor afstudeerders uit september 2020 is dit zestien maanden na afstuderen, voor afstudeerders uit augustus 2021 is dit vijf maanden na afstuderen. Gemiddeld is de inkomenssituatie circa zes maanden na afstuderen gemeten.

Bijlage B Doorstroom binnen het mbo

Figuur B.1 Schematisch overzicht van de doorstroommogelijkheden binnen het mbo

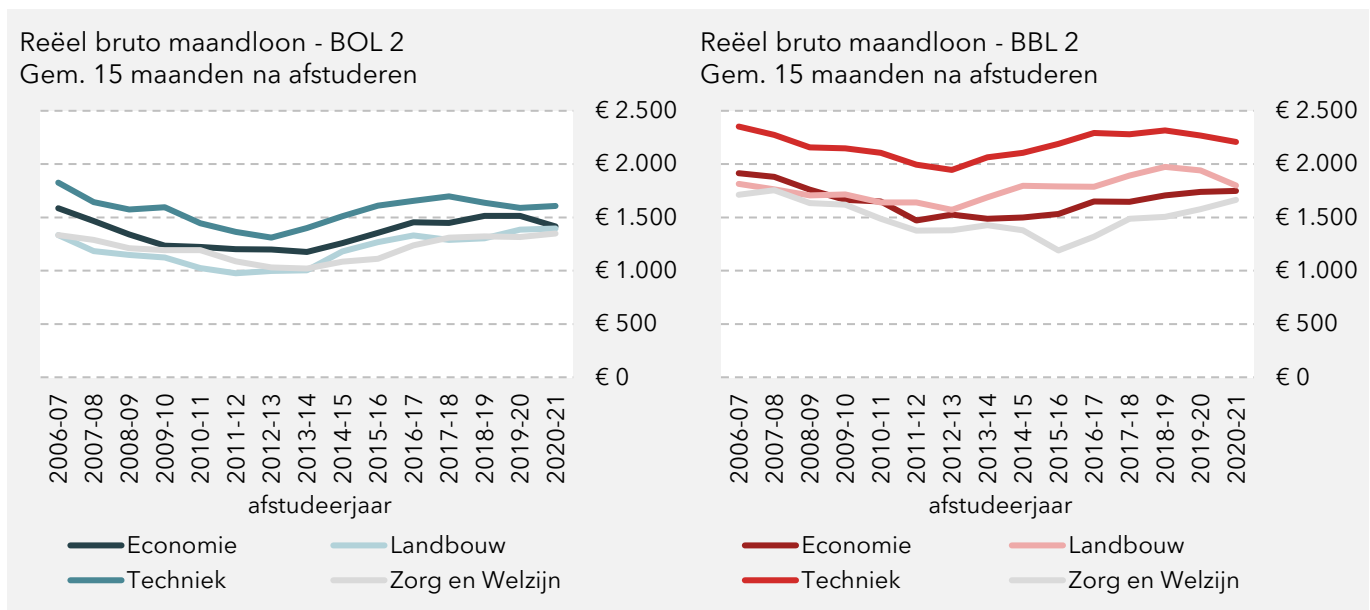

Bron: [Beroepsonderwijs - Zeeuwse Ambities](#)

Bijlage C Extra figuren ontwikkeling arbeidsmarktpositie mbo-afgestudeerden

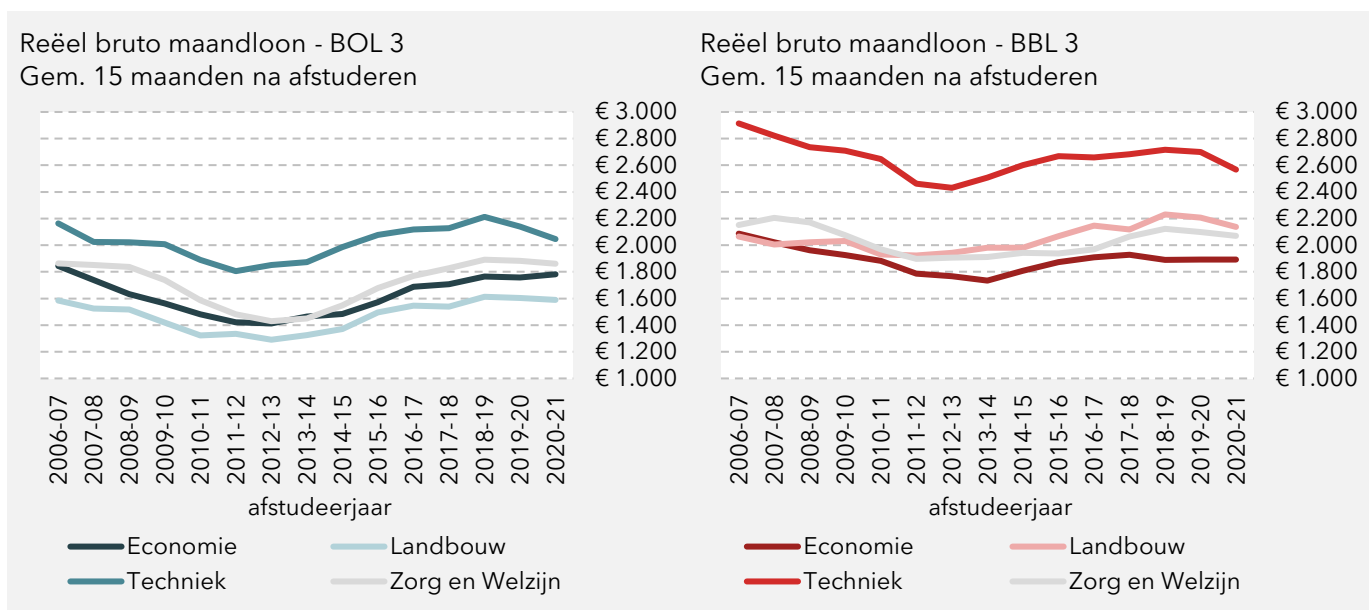
Maandloon

Figuur C.1 Reële bruto maandlonen mbo-niveau 2 naar sector

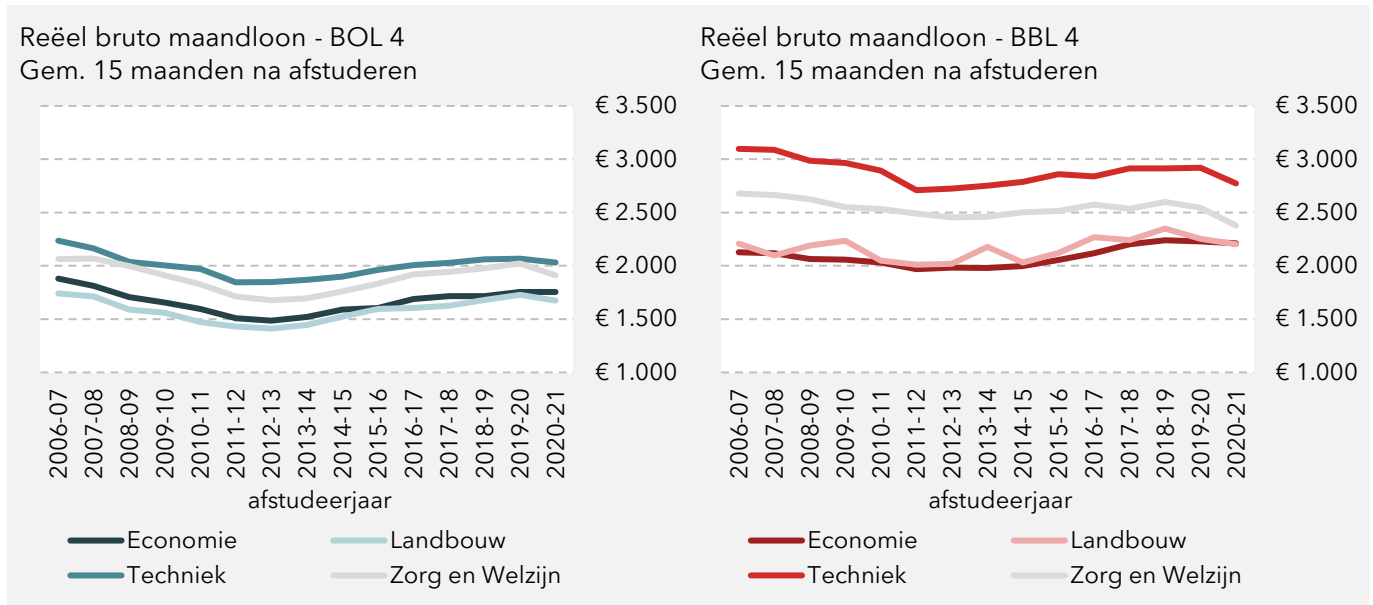
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur C.2 Reële bruto maandlonen mbo-niveau 3 naar sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

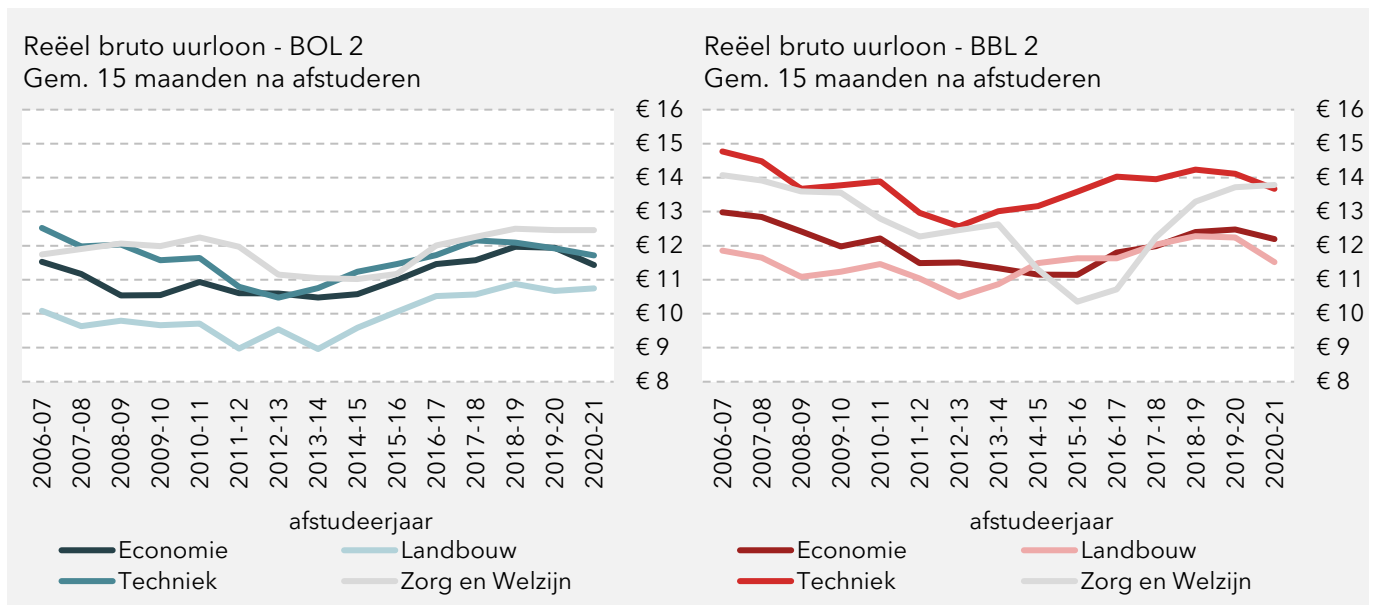
Figuur C.3 Reële bruto maandlonen mbo-niveau 4 naar sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

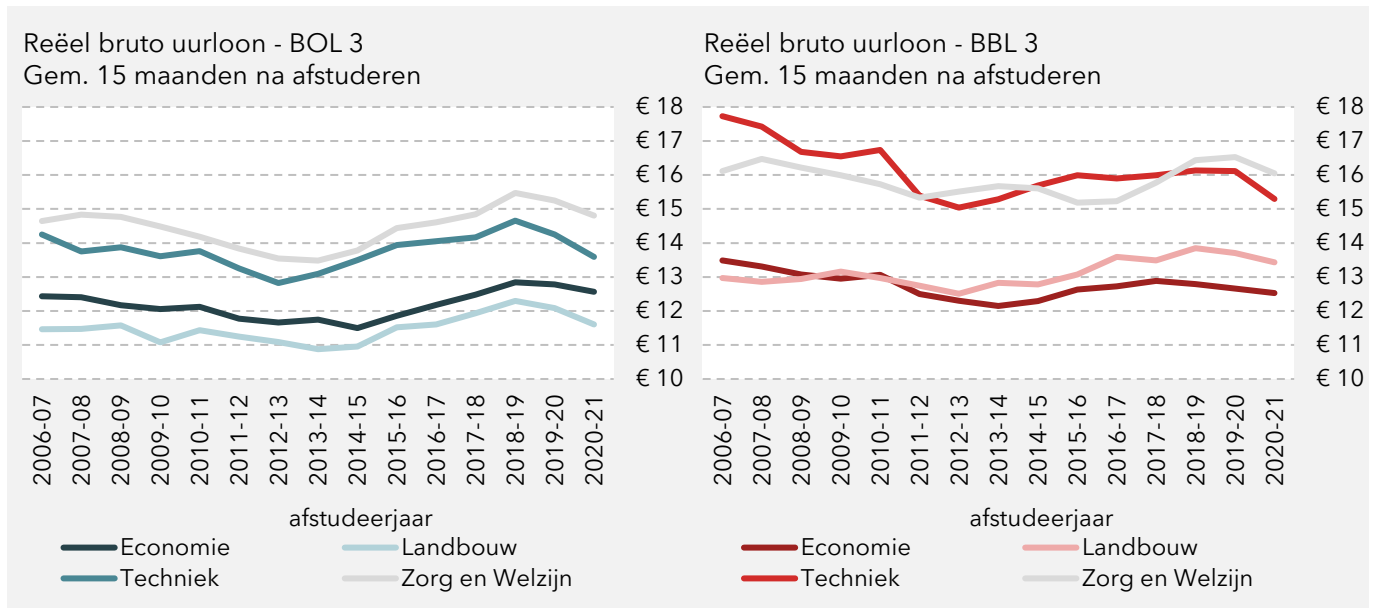
Uurloon

Figuur C.4 Reële bruto uurlonen mbo-niveau 2 naar sector

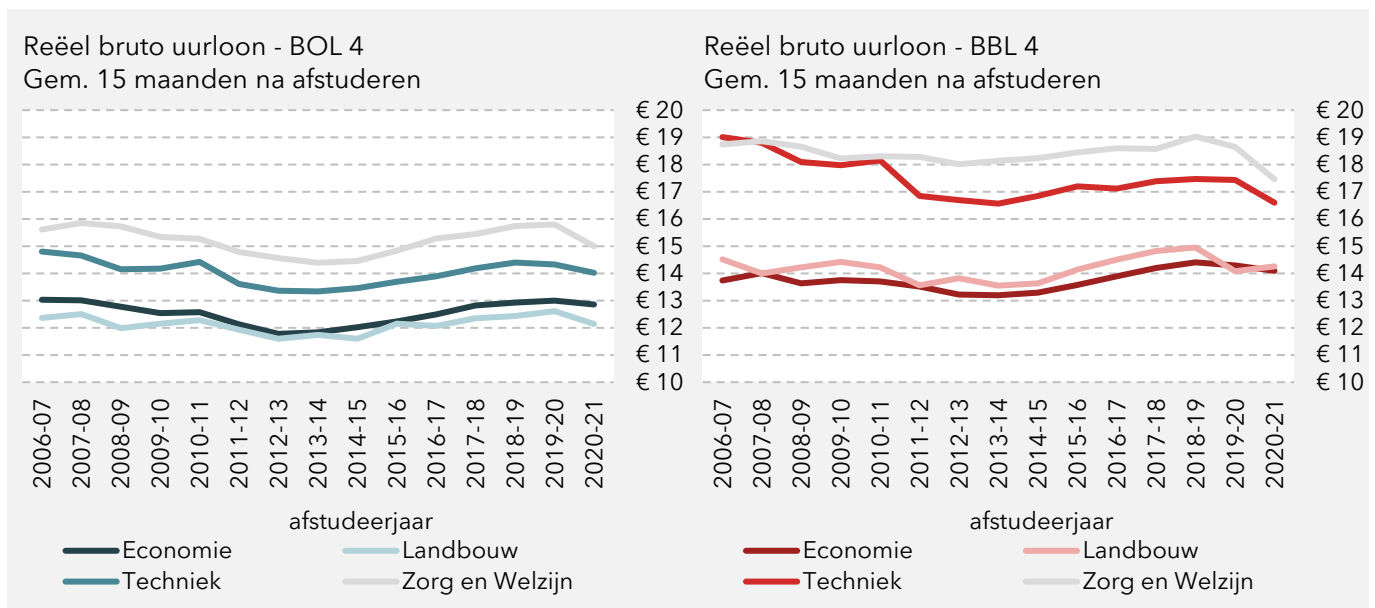
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur C.5 Reële bruto uurlonen mbo-niveau 3 naar sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

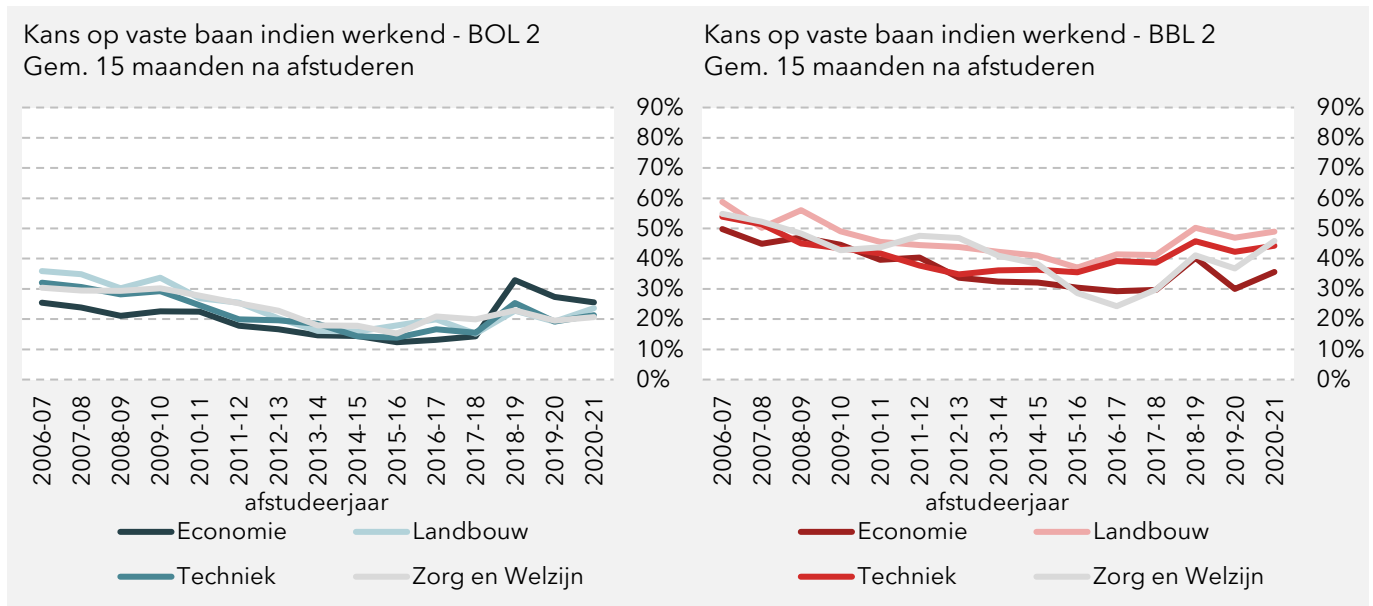
Figuur C.6 Reële bruto uurlonen mbo-niveau 4 naar sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

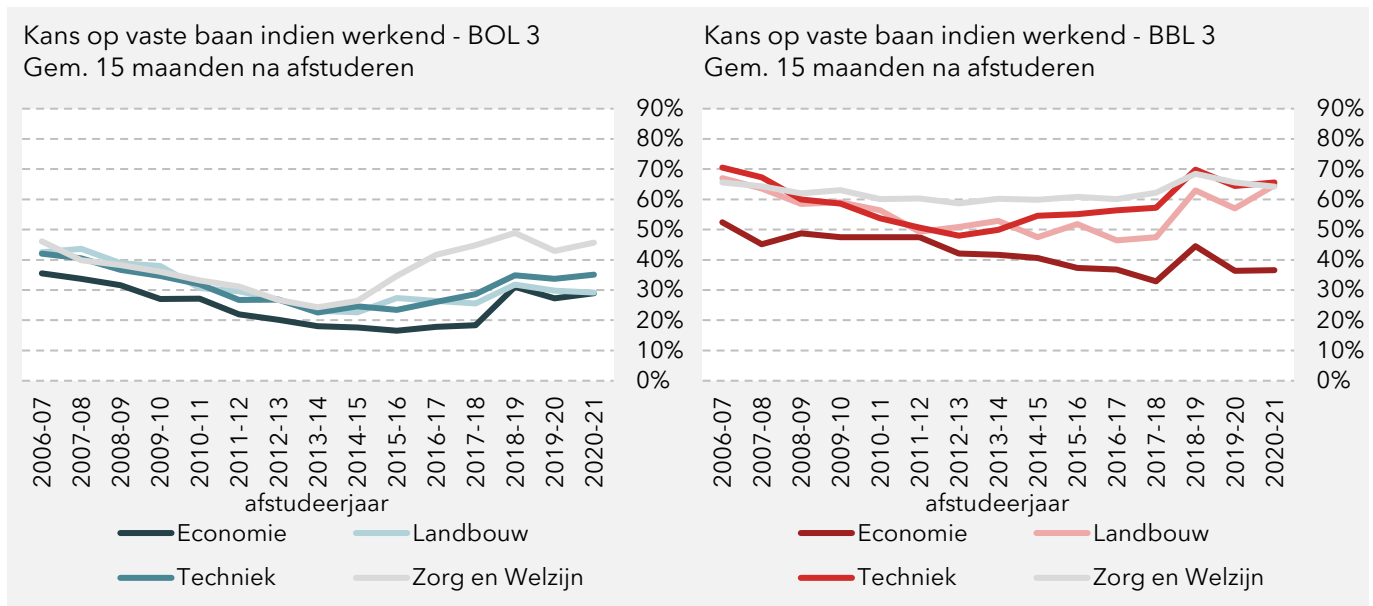
Kans op vast contract

Figuur C.7 Kans op vaste baan mbo-niveau 2 naar sector

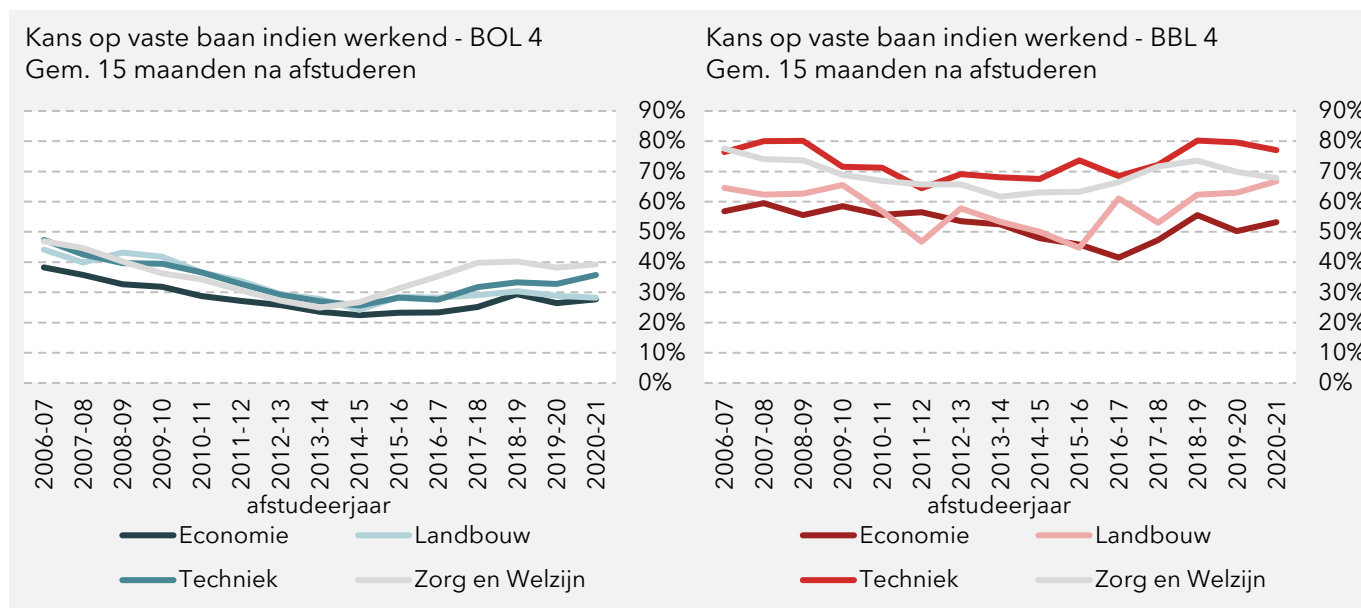
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur C.8 Kans op vaste baan mbo-niveau 3 naar sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur C.9 Kans op vaste baan mbo niveau-4 naar sector

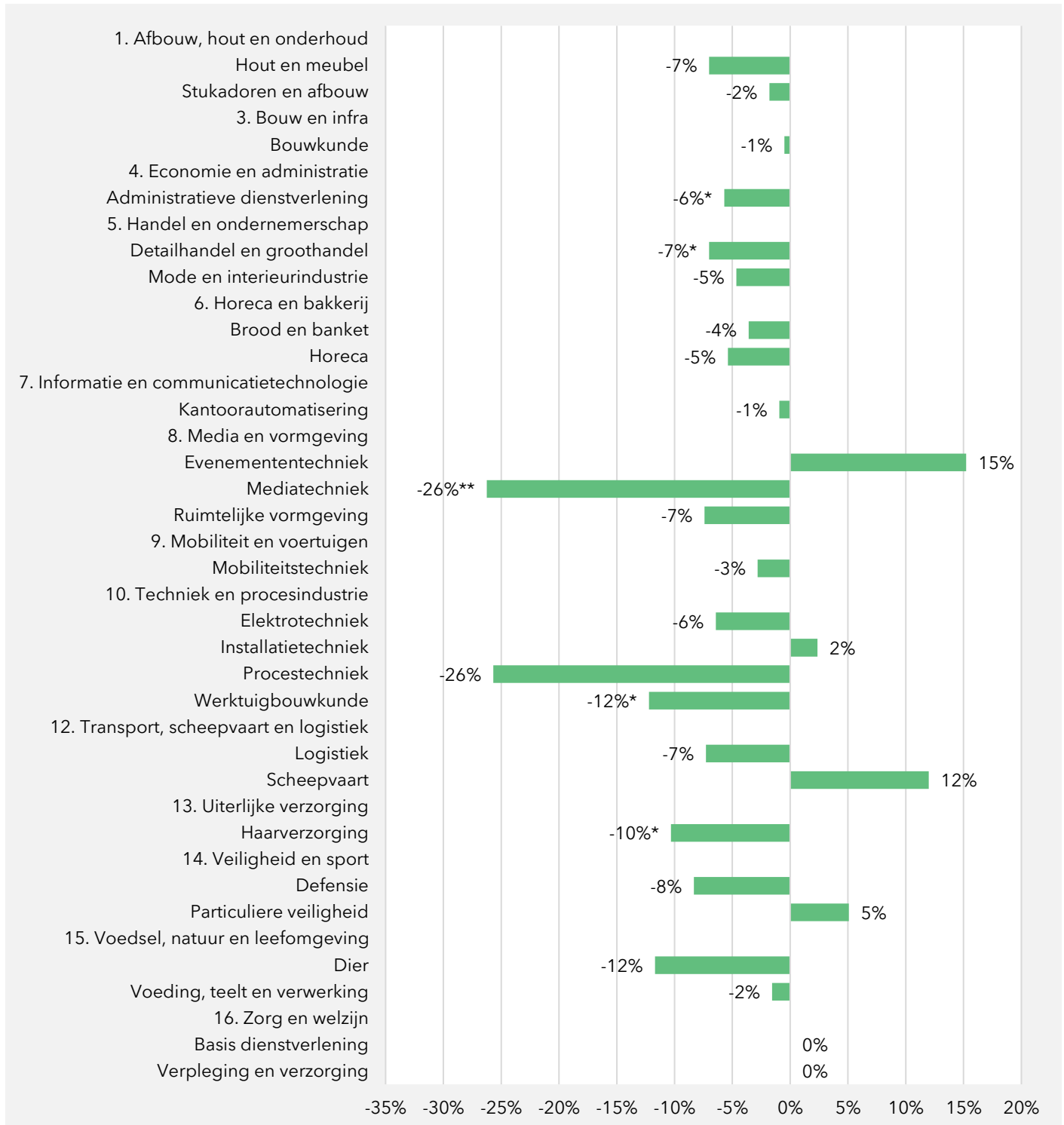

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Bijlage D Extra figuren verschillen tussen mbo-opleidingen

Bijlage D.1 Salaris

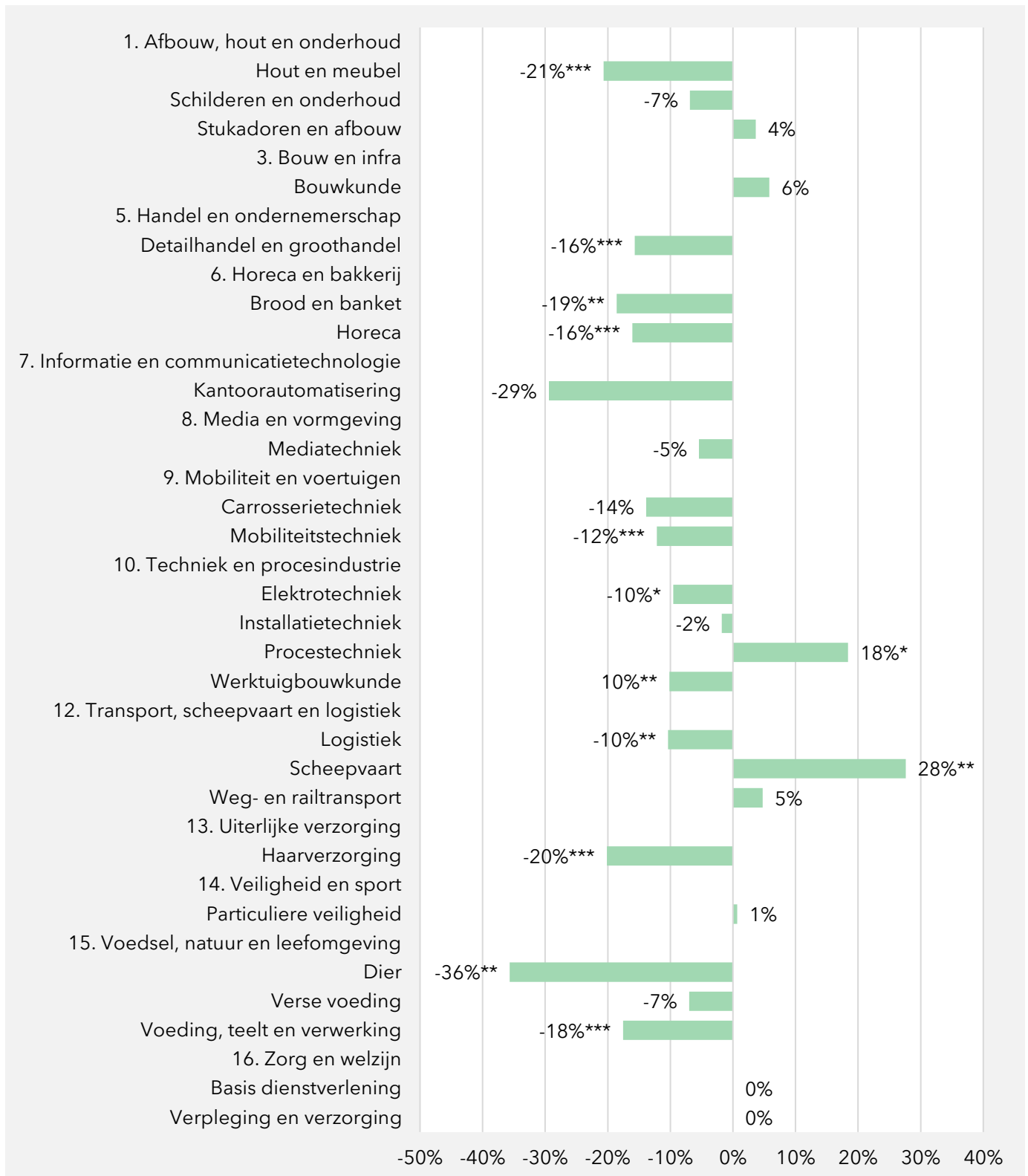
Figuur D.1 Salarisverschillen BOL 2-afgestudeerden, cohort 2020-2021 (% verschil t.o.v. Zorg en welzijn)

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

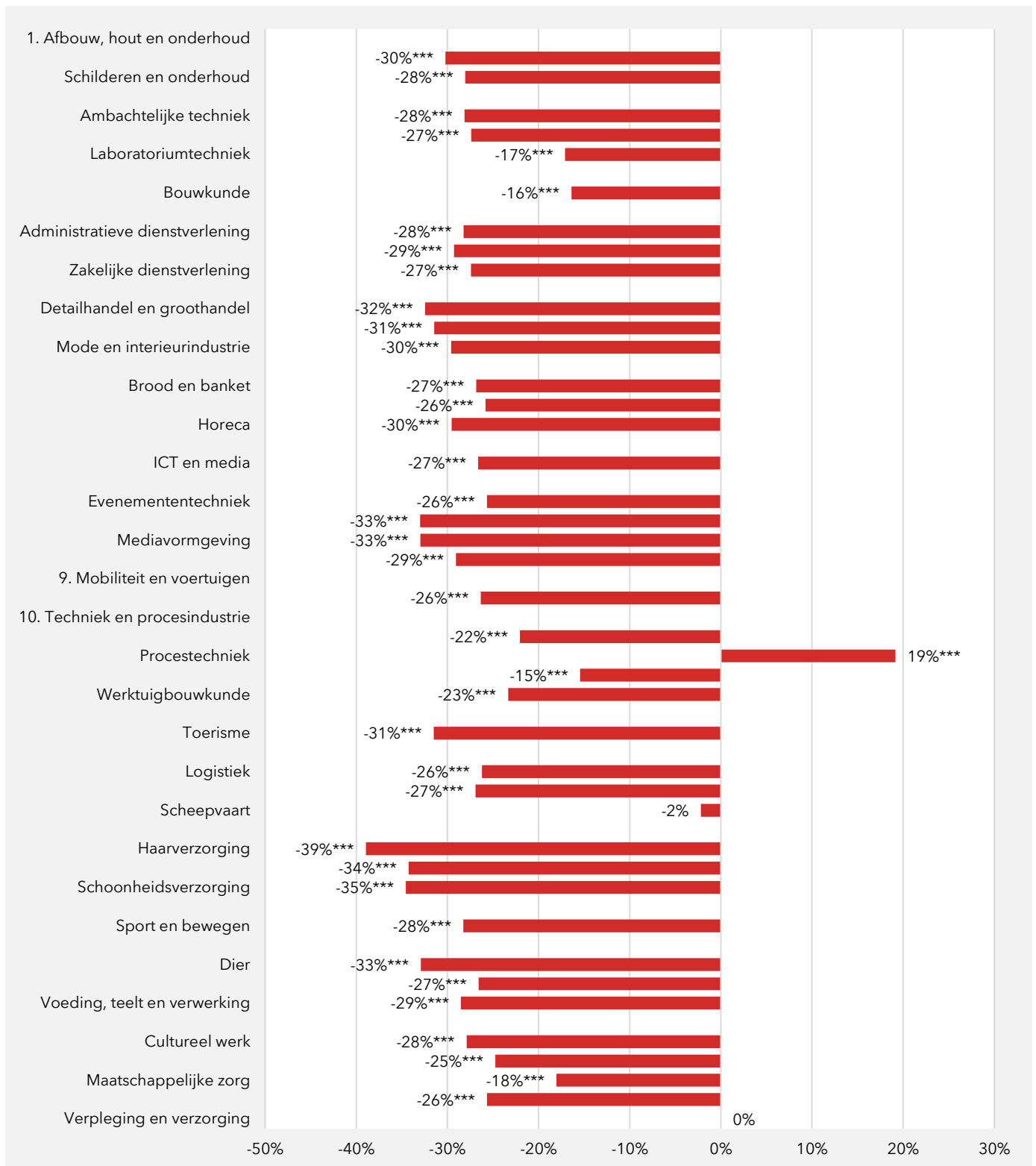
Figuur D.2 Salarisverschillen BBL 2-afgestudeerden, cohort 2020-2021 (% verschil t.o.v. Zorg en welzijn)

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

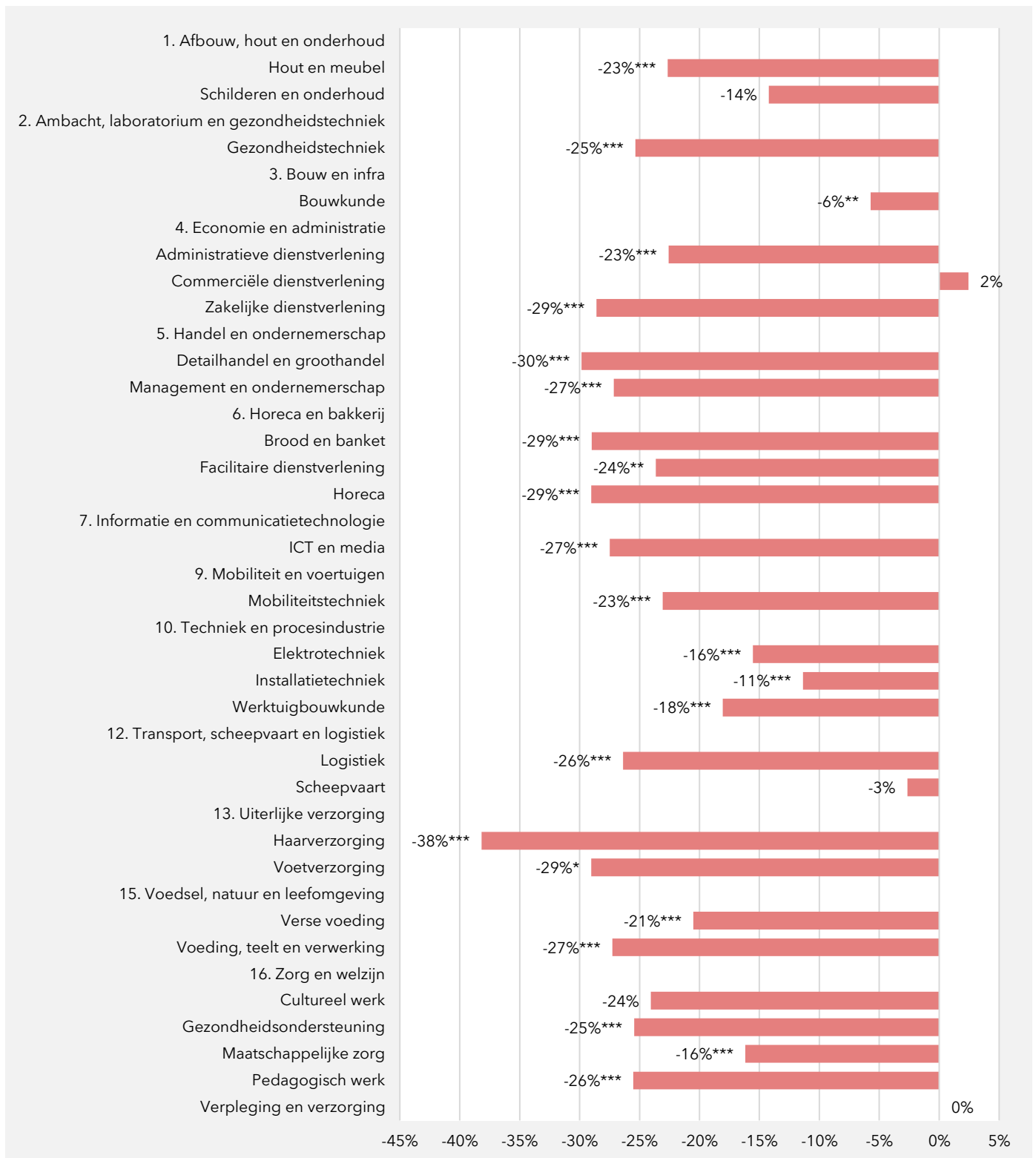
Figuur D.3 Salarisverschillen BOL 4-afgestudeerden, cohort 2020-2021 (% verschil t.o.v. Verpleging en verzorging)

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

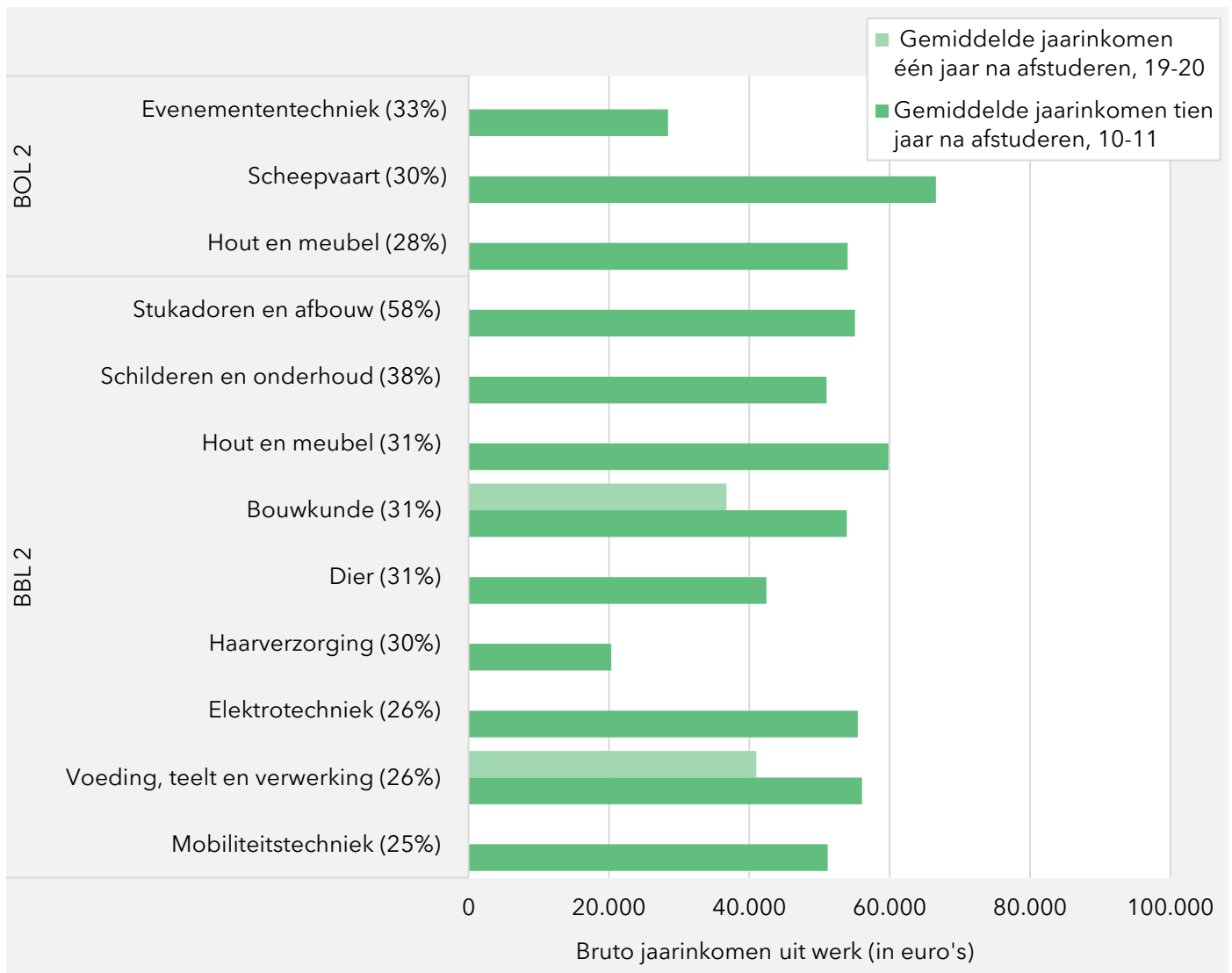
Figuur D.4 Salarisverschillen BBL 4-afgestudeerden, cohort 2011-2012 (% verschil t.o.v. Verpleging en verzorging)

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

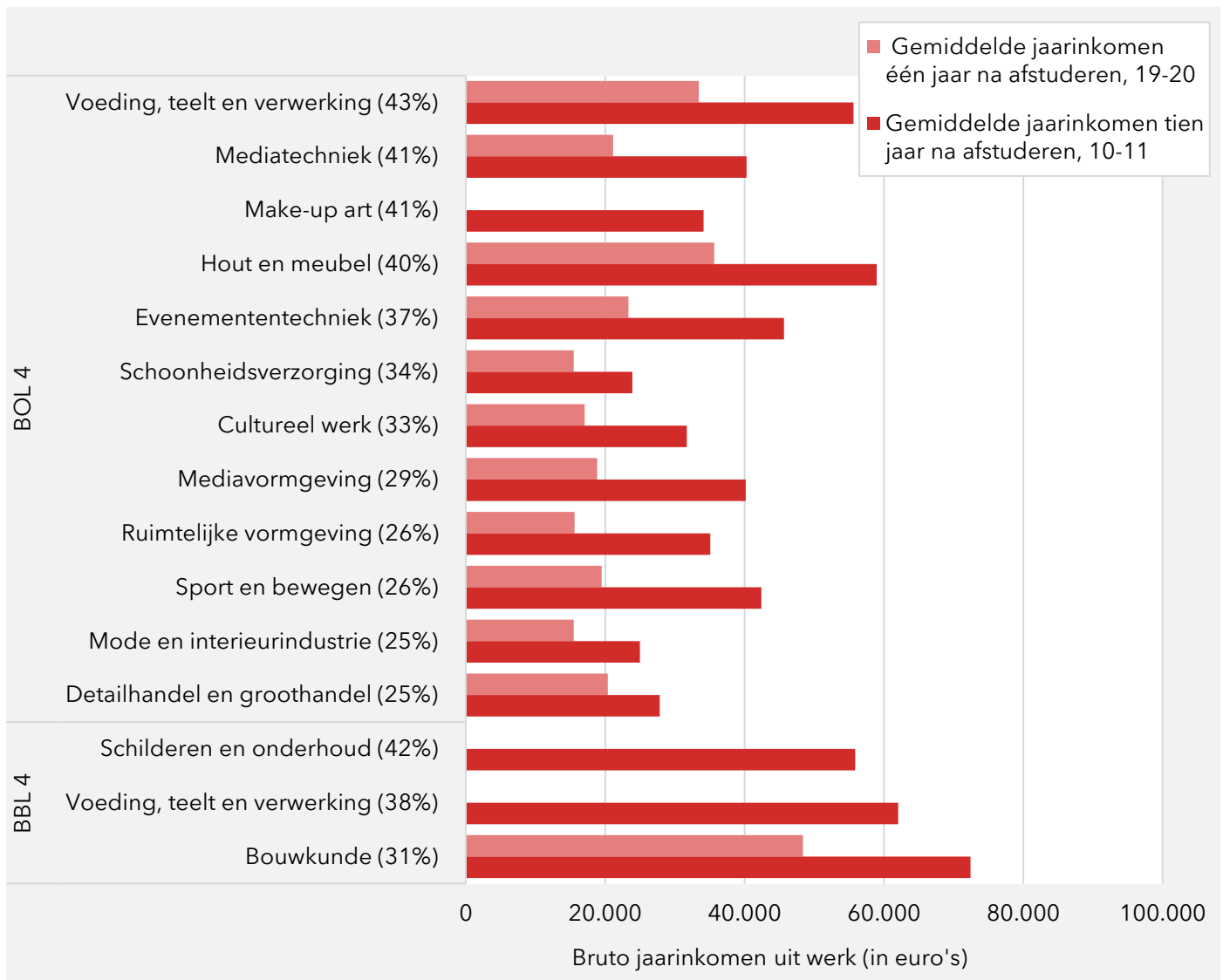
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur D.5 Gemiddelde bruto jaarinkomsten (2021) uit werk van zelfstandigen, BOL- en BBL-afgestudeerden niveau 2 (aandeel zelfstandigen 10 jaar na afstuderen tussen haakjes)

Noot: Alleen indien minimaal 25 procent van de afgestudeerden als zelfstandige werkt zijn jaarinkomsten weergegeven.
 Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

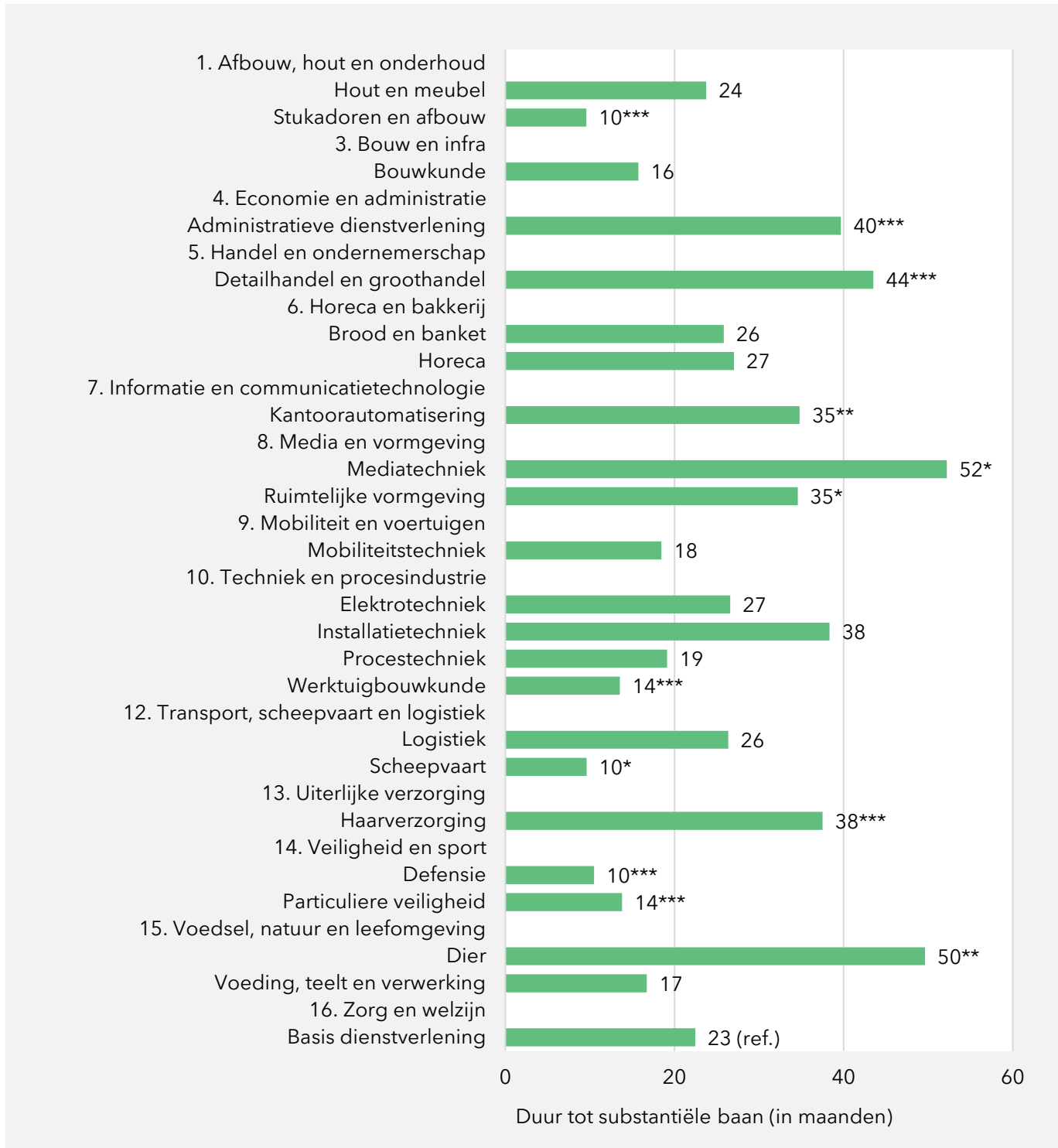
Figuur D.6 Gemiddelde bruto jaarinkomsten (2021) uit werk van zelfstandigen, BOL- en BBL-afgestudeerden niveau 4 (aandeel zelfstandigen 10 jaar na afstuderen tussen haakjes)

Noot: Alleen indien minimaal 25 procent van de afgestudeerden als zelfstandige werkt zijn jaarinkomsten weergegeven.
 Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Bijlage D.2 Duur tot eerste substantiële baan

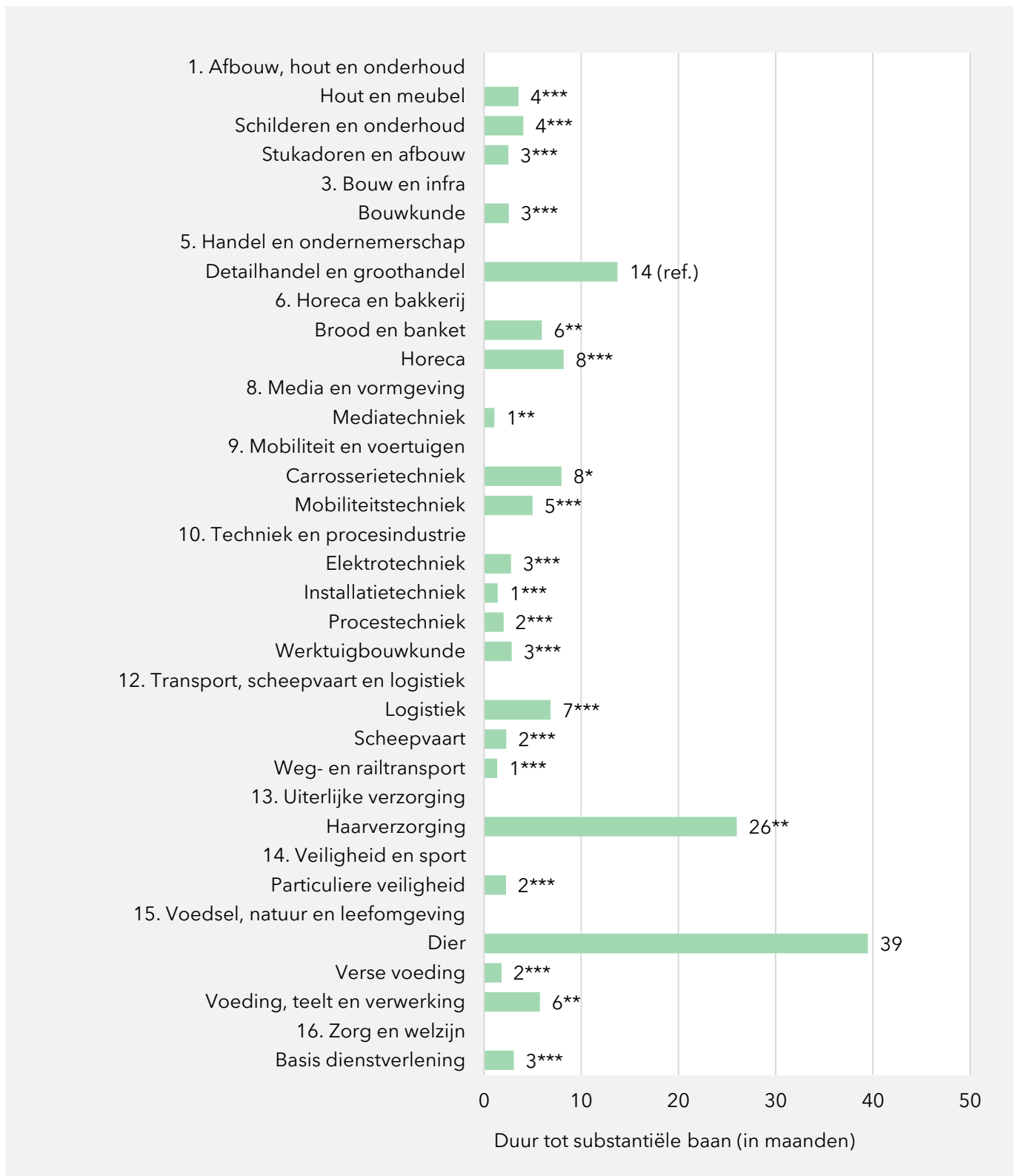
Figuur D.7 Mediane duur tot een substantiële baan per afgeronde opleiding, BOL-niveau 2, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

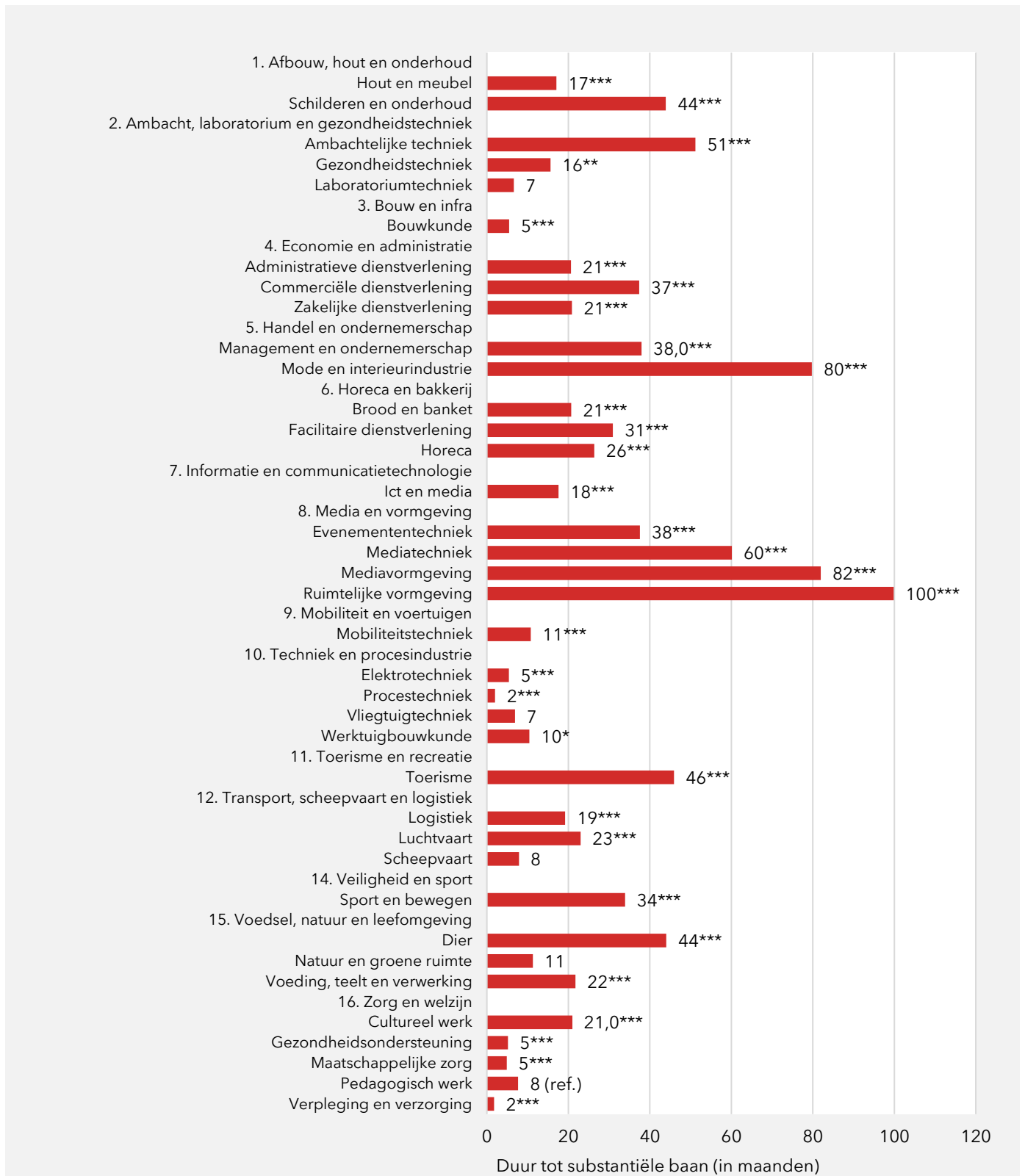
Figuur D.8 Mediane duur tot een substantiële baan per afgeronde opleiding, BBL-niveau 2, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

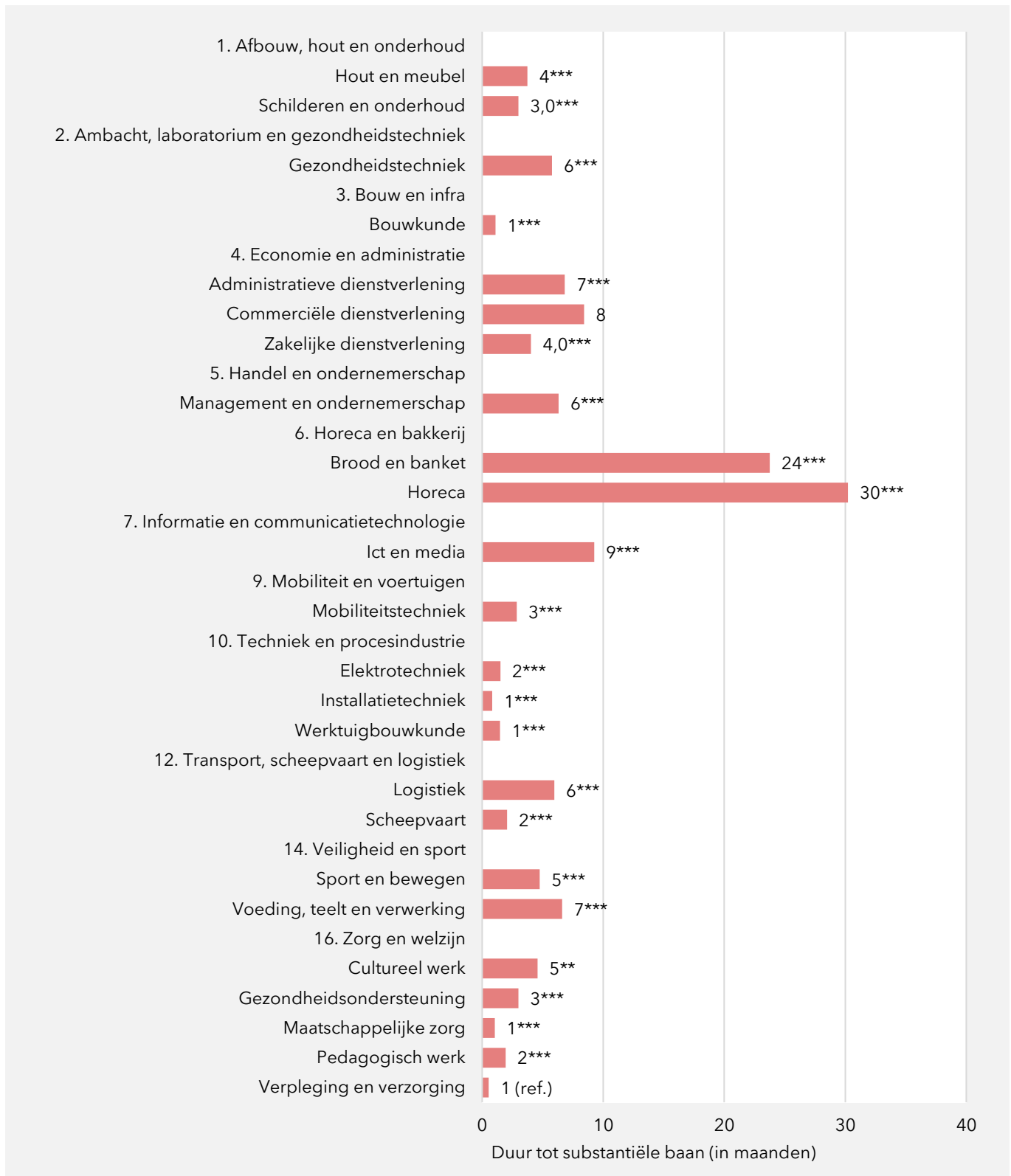
Figuur D.9 Mediane duur tot een substantiële baan per afgeronde opleiding, BOL-niveau 4, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur D.10 Mediane duur tot een substantiële baan per afgeronde opleiding, BBL-niveau 4, cohort 2020-2021

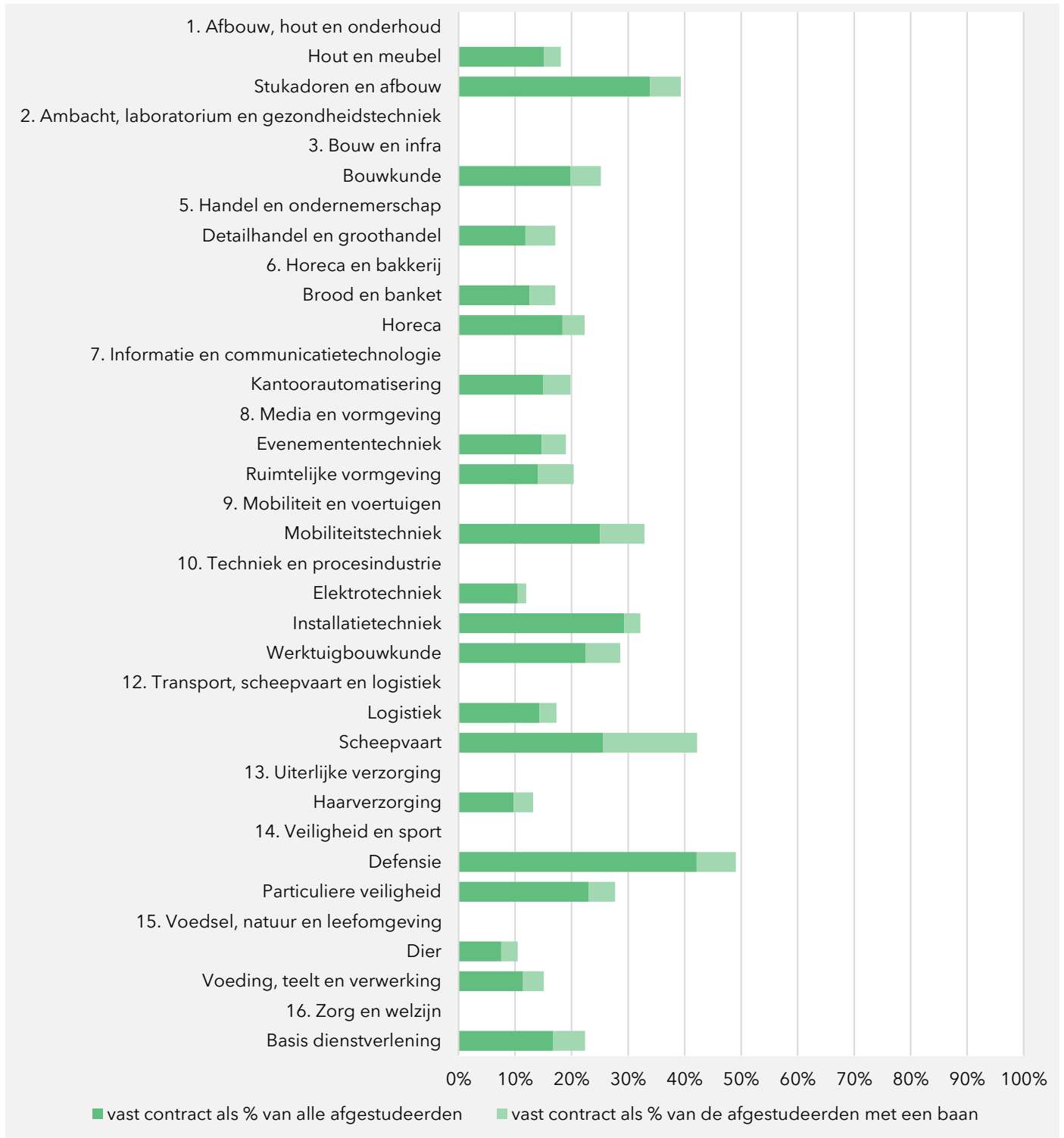

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Bijlage D.3 Kans op een vast contract

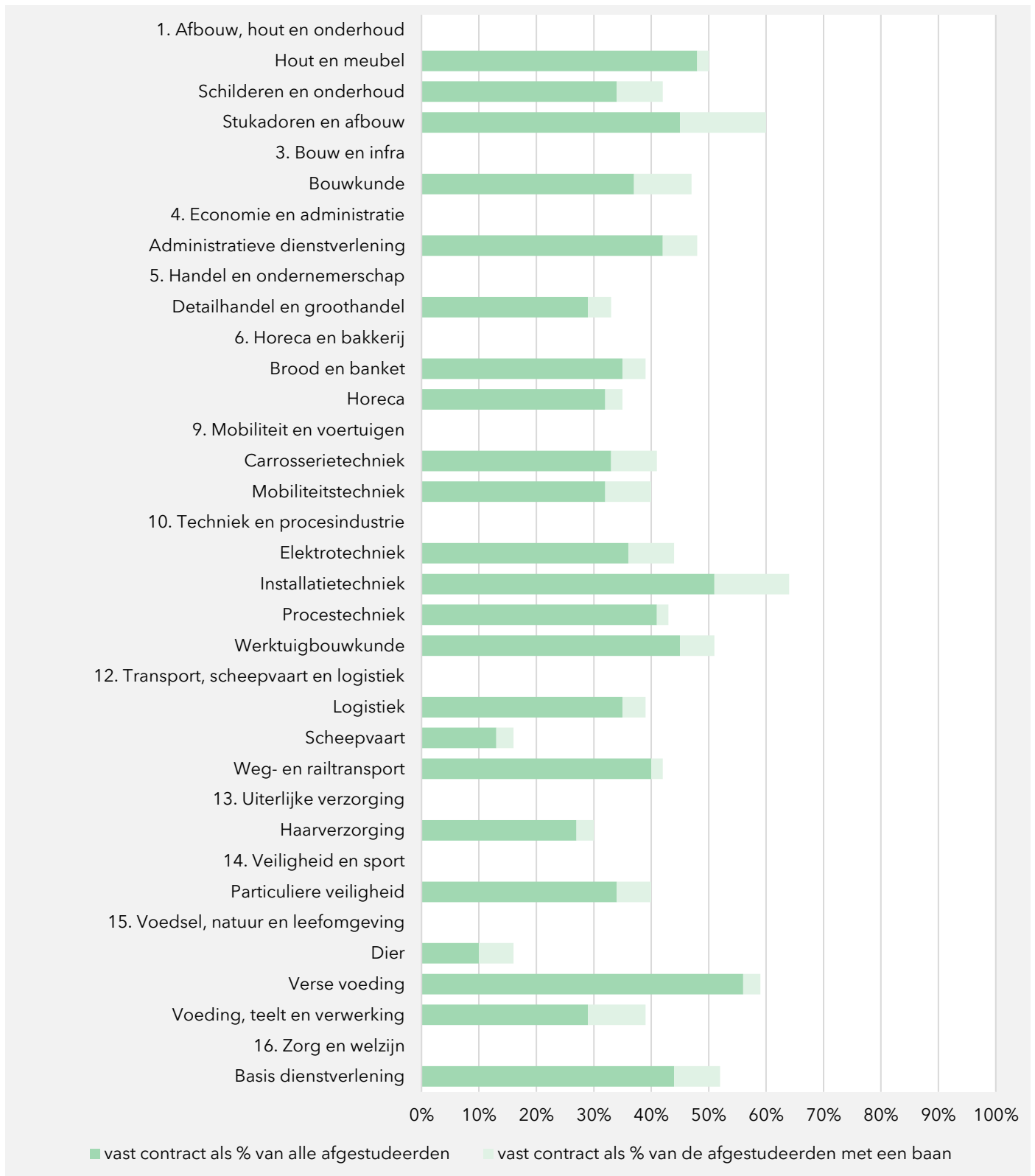
Figuur D.11 Kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen, BOL-niveau 2, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

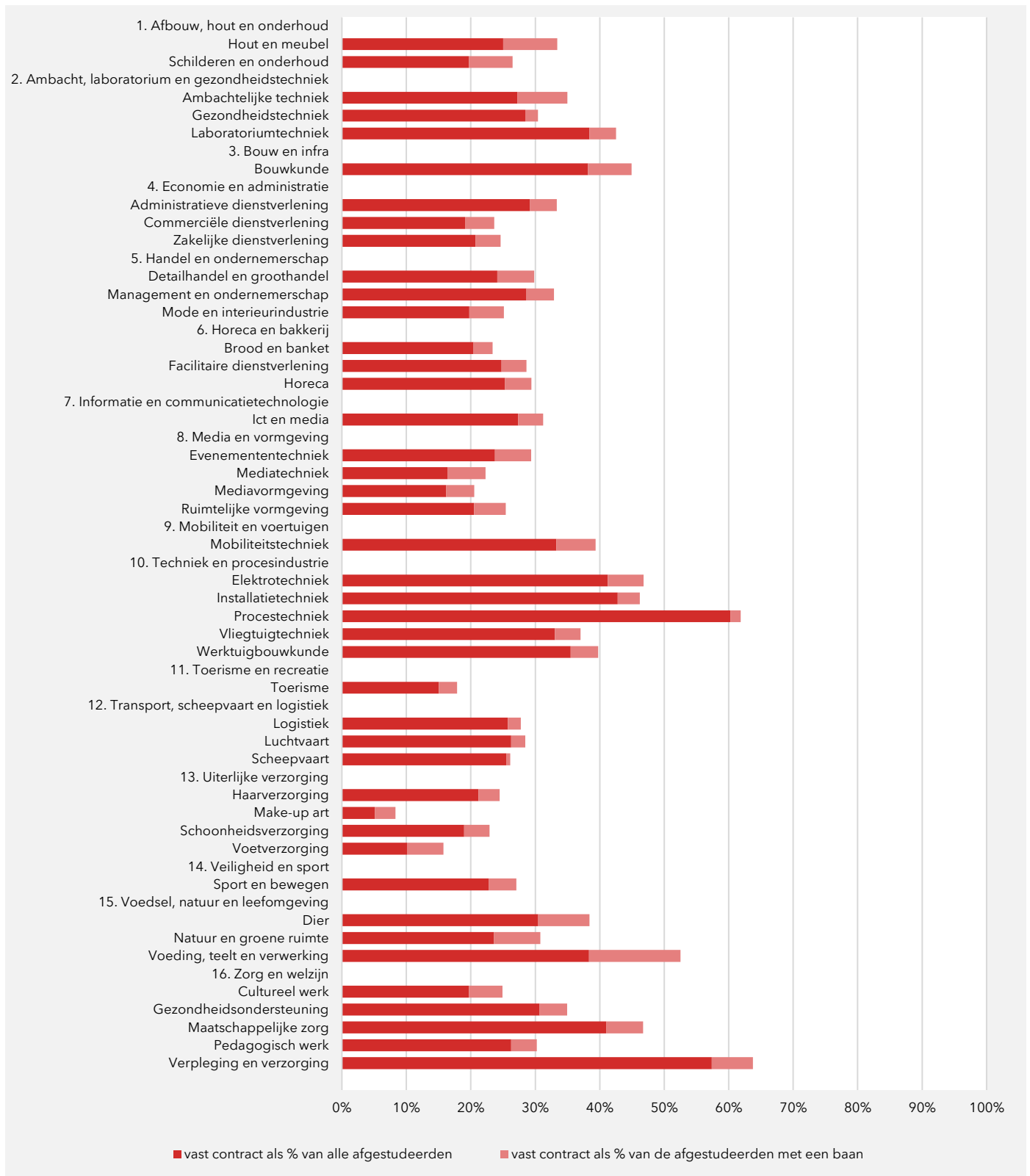
Figuur D.12 Kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen, BBL-niveau 2, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

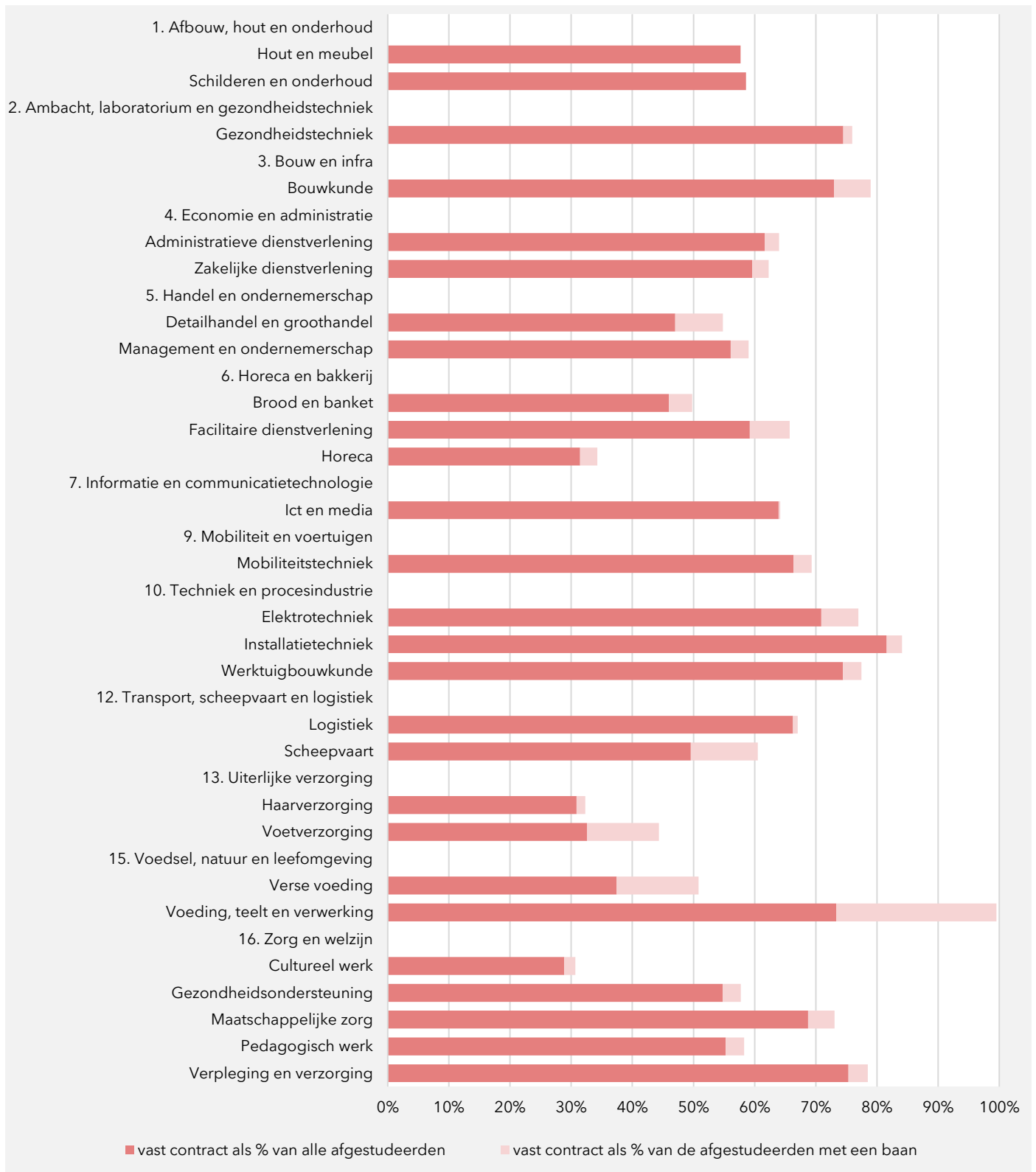
Figuur D.13 Kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen, BOL-niveau 4, cohort 2020-2021

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur D.14 Kans op een vast contract 15 maanden na afstuderen, BBL-niveau 4, cohort 2020-2021

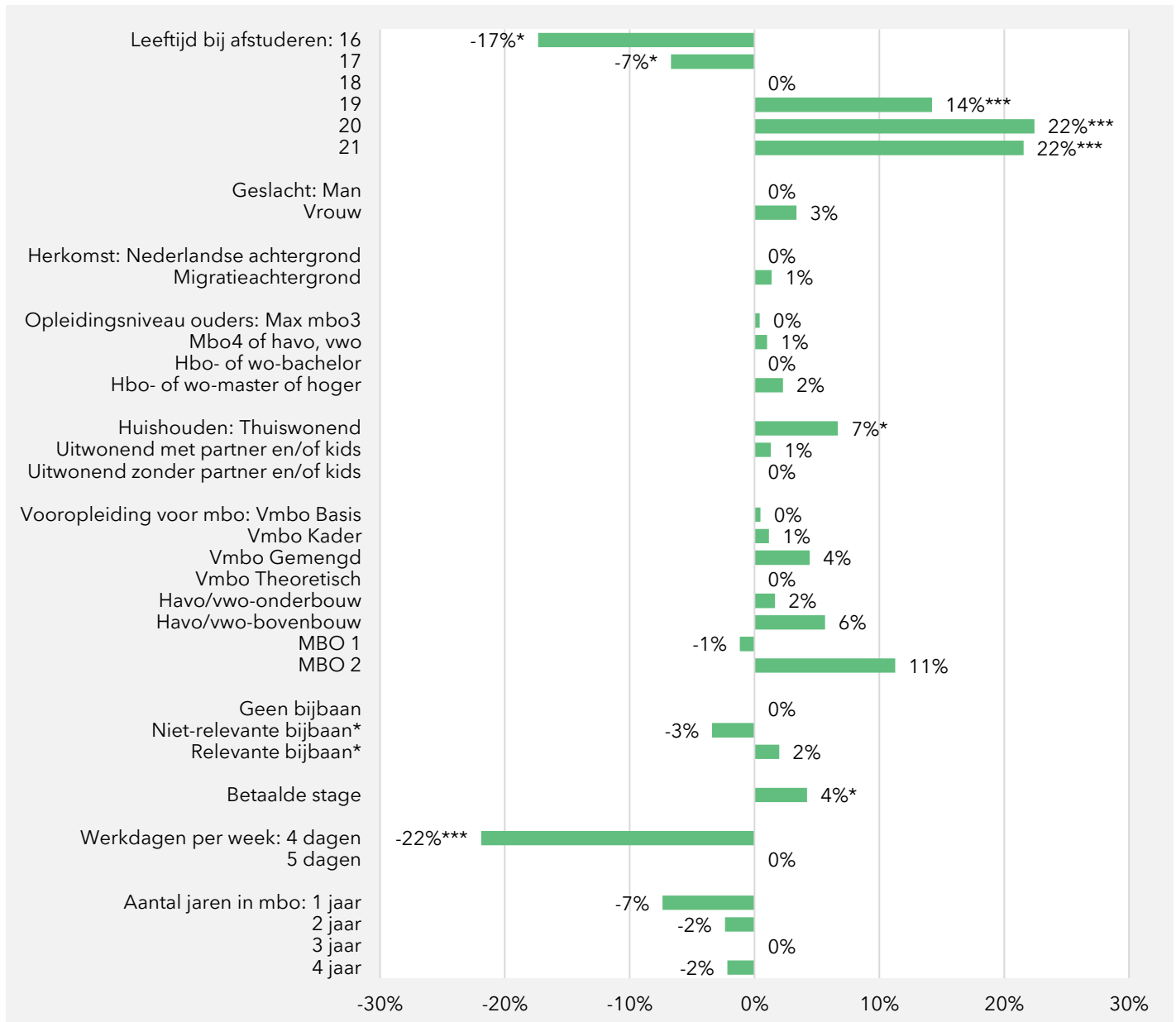
Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Bijlage E Extra figuren verschillen tussen mbo-afgestudeerden

Bijlage E.1 Salaris

Figuur E.1 Samenhang individuele factoren met bruto maandloon, BOL-niveau 2, cohort 2020-2021

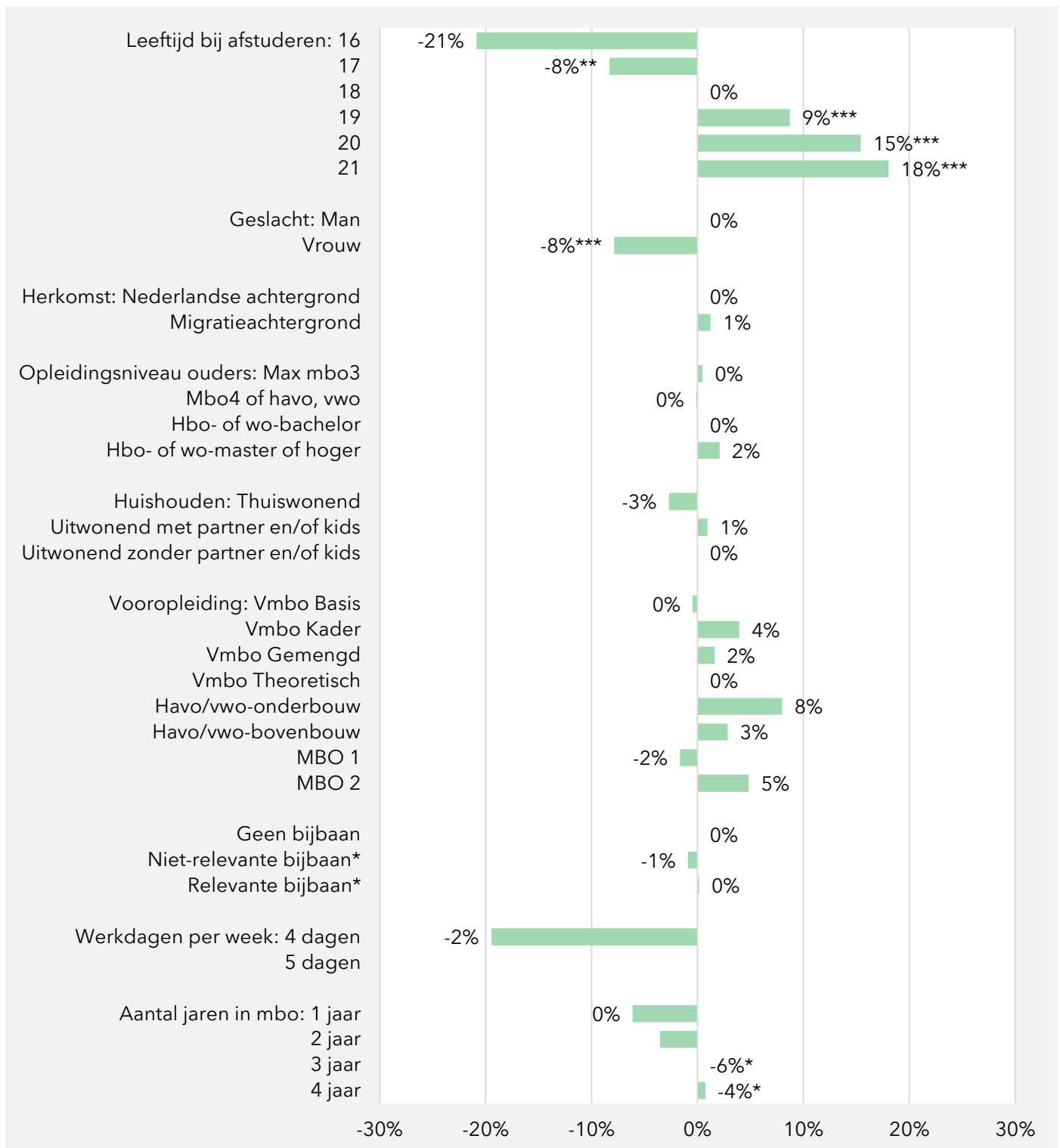

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur E.2 Samenhang individuele factoren met bruto maandloon, BBL-niveau 2, cohort 2020-2021

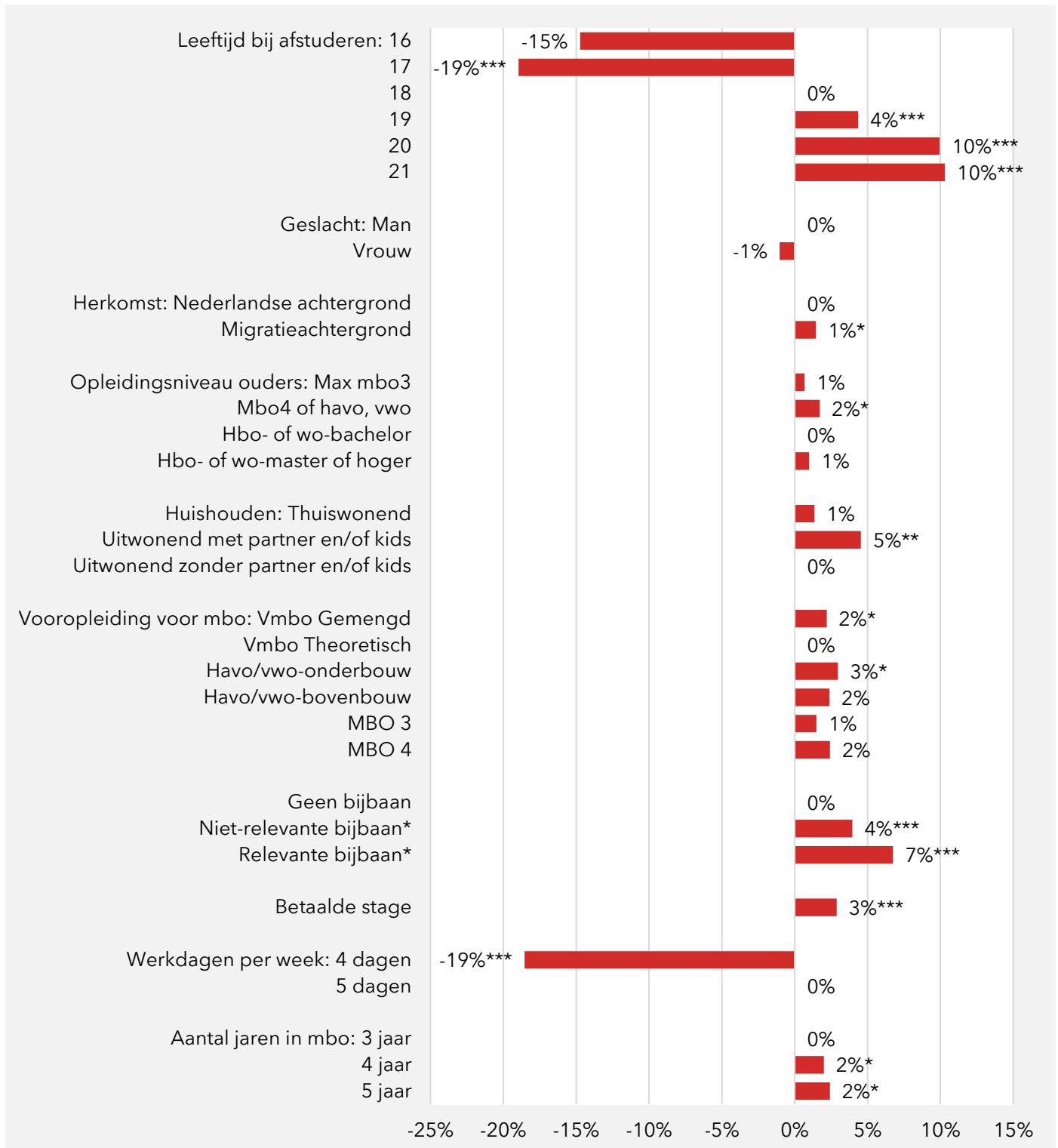

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur E.3 Samenhang individuele factoren met bruto maandloon, BOL-niveau 4, cohort 2020-2021

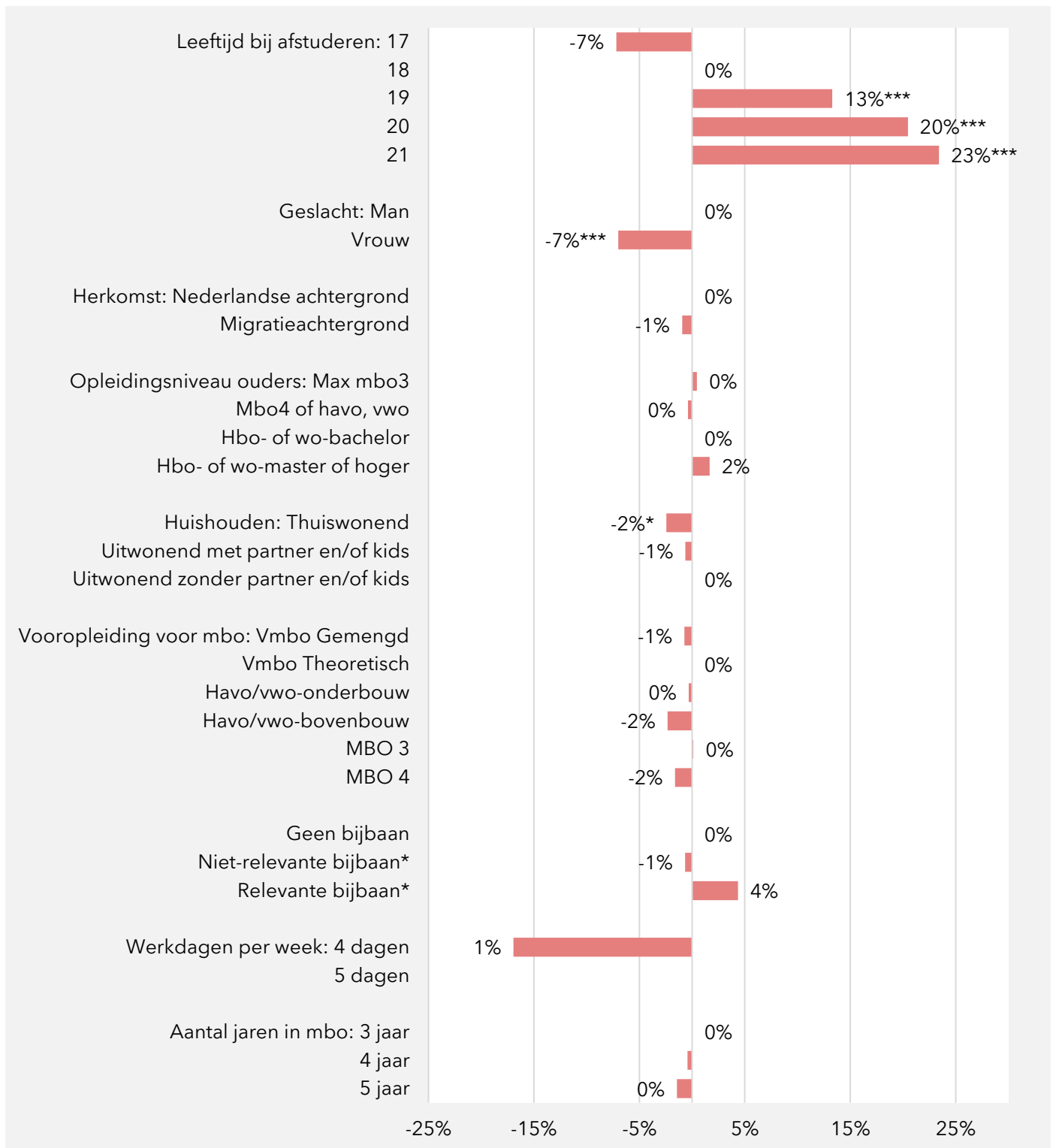

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur E.4 Samenhang individuele factoren met bruto maandloon, BBL-niveau 4, cohort 2020-2021

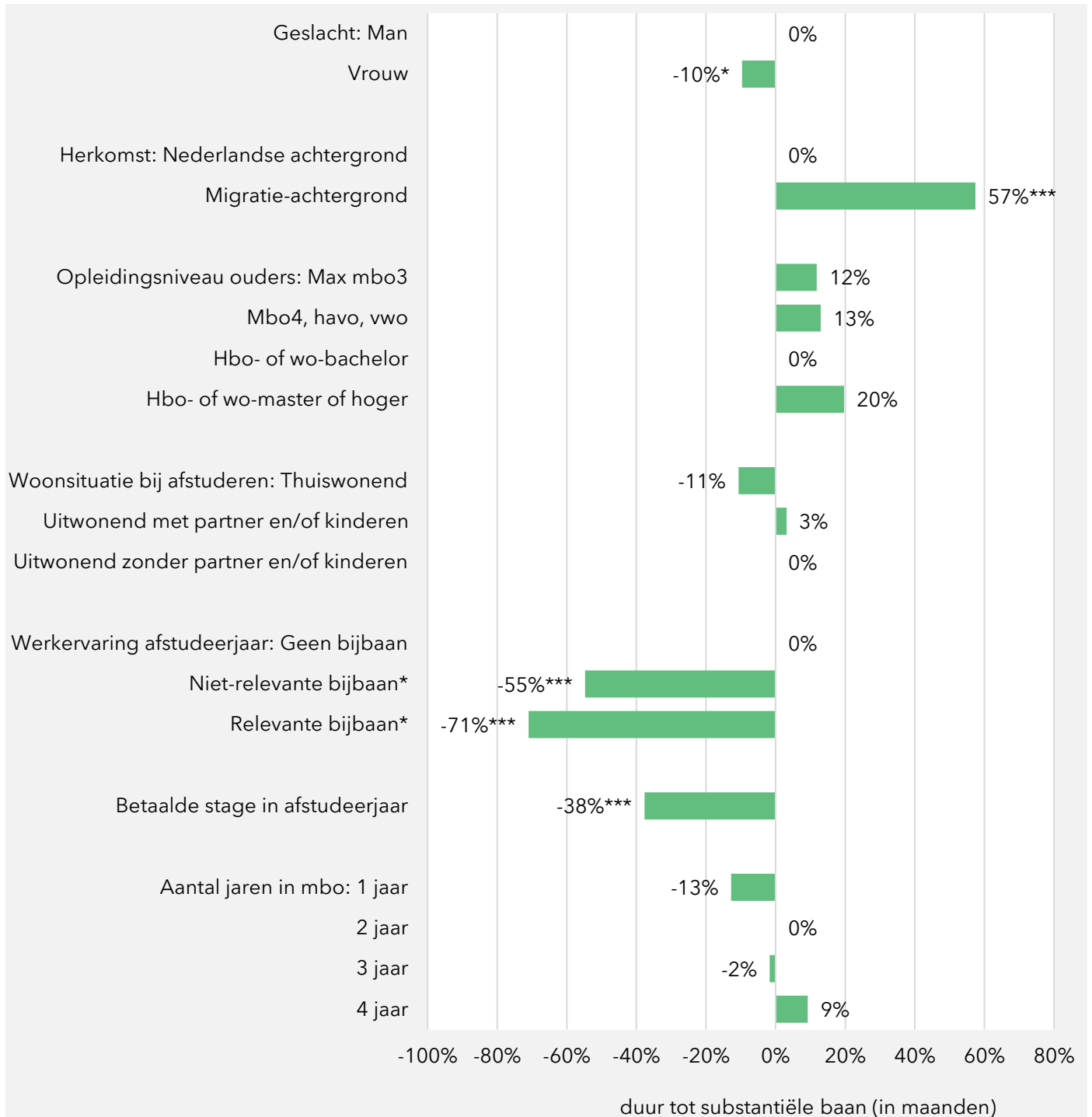
* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%, 95% en 99% betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Bijlage E.2 Duur tot eerste substantiële baan

Figuur E.5 Samenhang individuele factoren met duur tot een substantiële baan, BOL-niveau 2, cohort 2020-2021

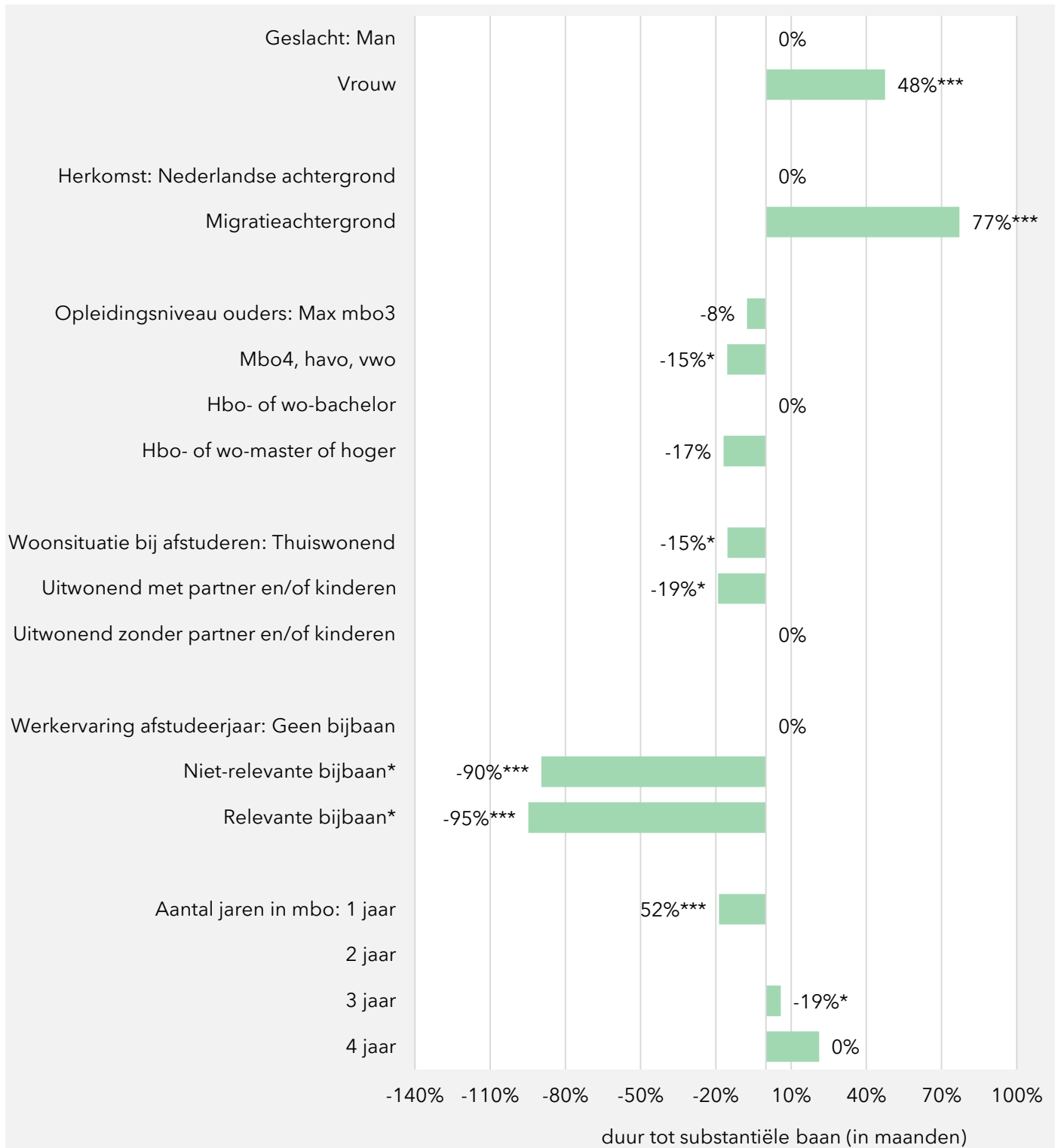

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur E.6 Samenhang individuele factoren met duur tot een substantiële baan, BBL-niveau 2, cohort 2020-2021

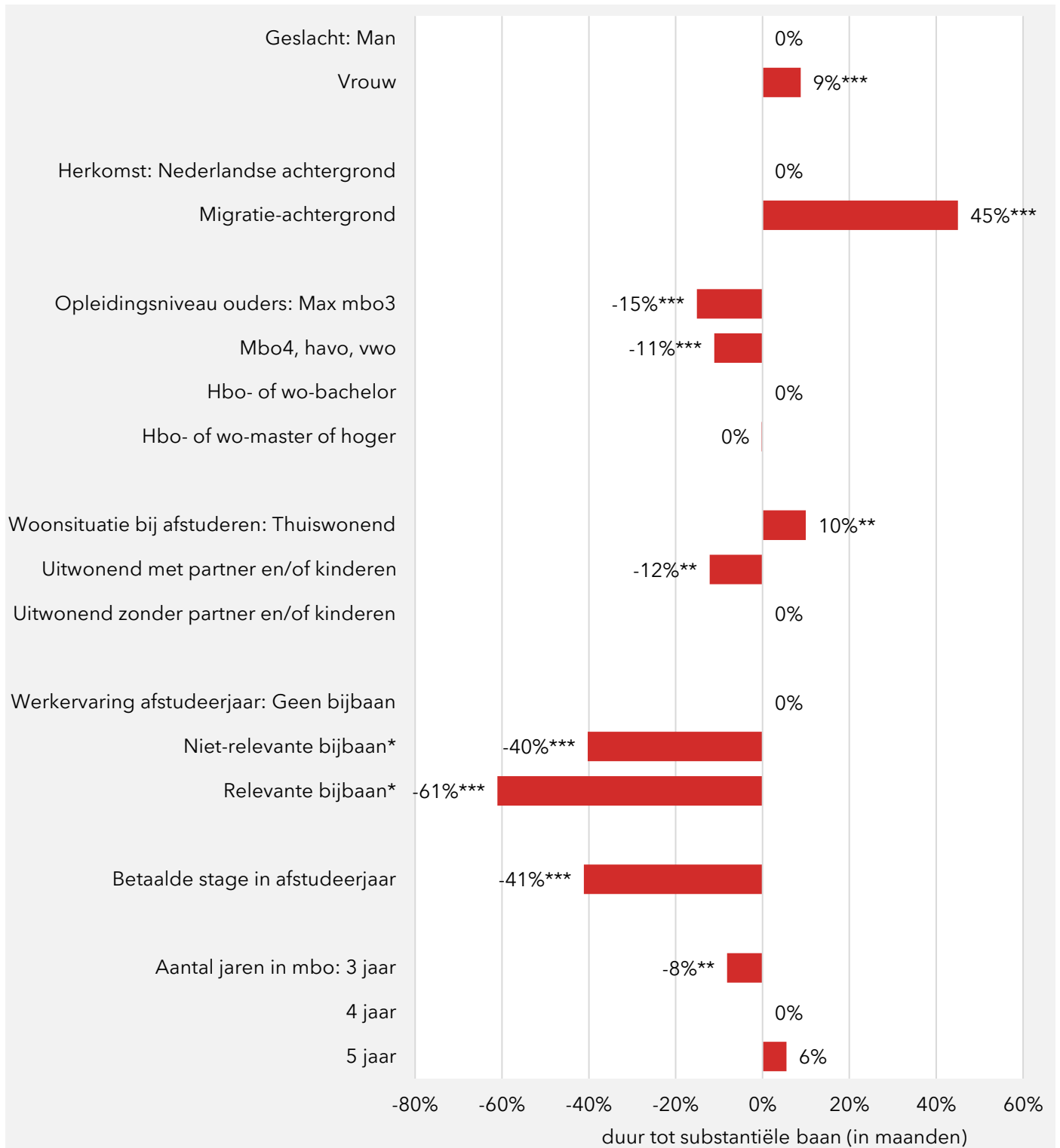

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur E.7 Samenhang individuele factoren met duur tot een substantiële baan, BOL-niveau 4, cohort 2020-2021

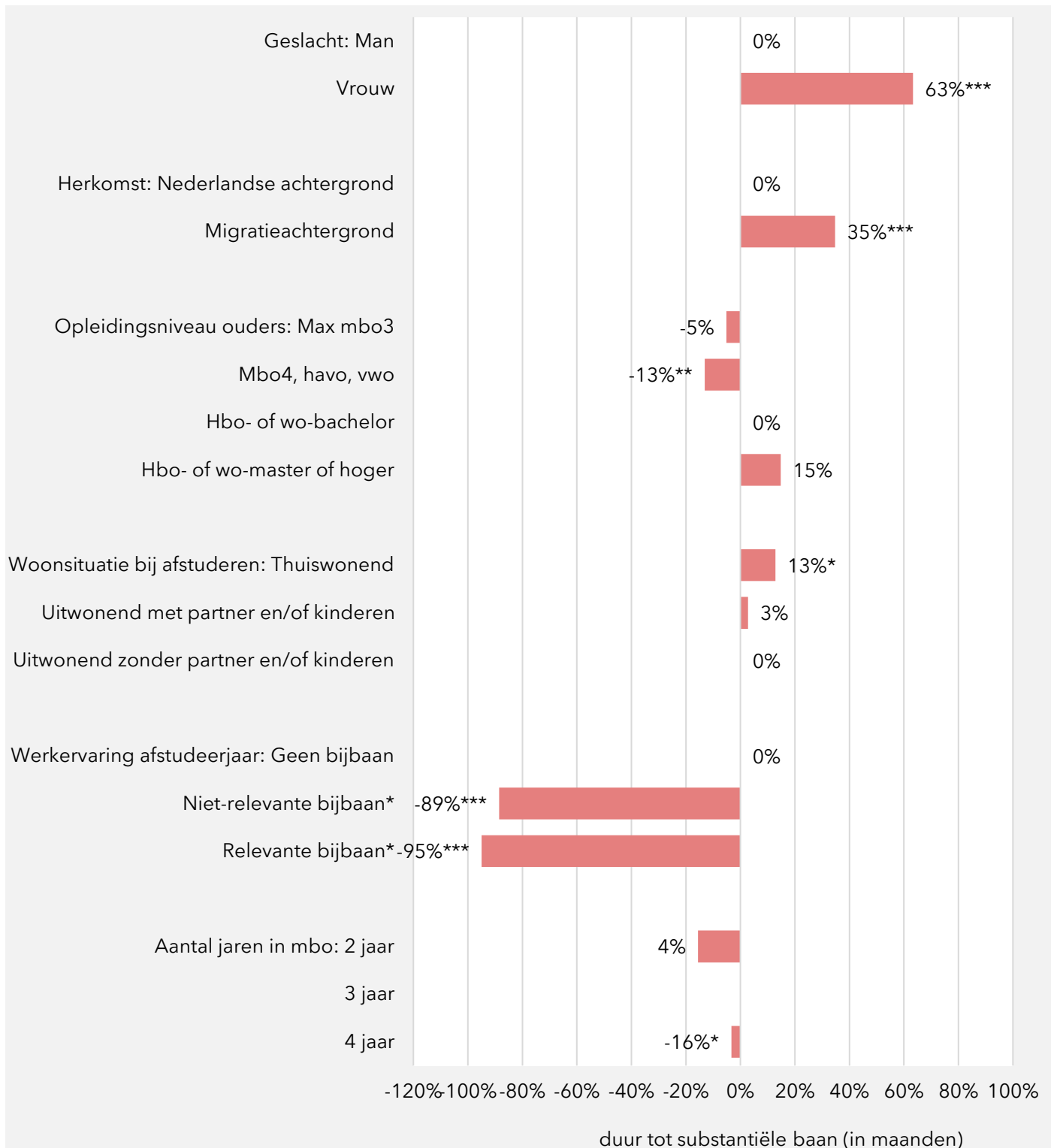

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%-, 95%- en 99%-betrouwbaarheidsinterval.

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

Figuur E.8 Samenhang individuele factoren met duur tot een substantiële baan, BBL-niveau 4, cohort 2020-2021

* Niet-relevante bijbaan betreft alle bijbanen in de horeca, detailhandel, evenementen, post- en koeriersdienst, landbouw en uitzendwerk (tenzij dit aansluit bij de opleidingsrichting). Overige bijbanen zijn aangemerkt als relevante bijbaan.

Noot: Een *, ** of *** geeft het significantieniveau weer op basis van respectievelijk een 90%, 95% en 99% betrouwbaarheidsinterval.

CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2023)

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport <Rapportnummer>

ISBN <ISBN-nummer>

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2022 SEO Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB Amsterdam

+31 20 525 1630
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl